

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ
INFORMACE

Ročník 1988

2 - 3

Z ČINNOSTI KLUBU

Ženy kolem Přemyslovského trůnu.

Dne 16.února 1988 na schůzi GH klubu přednesla Dr. Zdeňka Novobilská přednášku s nadepsaným tématem. Účelem bylo seznamení zájemců s problematikou příbuzenských vztahů českých přemyslovských panovníků k okolním evropským vládnoucím nebo velmi vlivným rodům. Přednáška osvětlila genealogické souvislosti zejména českých přemyslovských králů s potomky a následníky na trůnu.

Pozoruhodné byly zejména poměry, kdy byl panovník znova ženat a vznikaly širší příbuzenské vztahy a propletence a tím byla ovlivňována často výrazně evropská či středoevropská politika a mocenské ambice. Přednáška umožnila vidět politické poměry střední Evropy hlediskem spříznění vlivných činitelů.

Vítaná byla genealogická tabule přehledně graficky zachycující příbuzenskou posloupnost Přemyslovců a jejich rozvětvování a mizení. Řada posluchačů si osvětlila jim málo známé poznatky o původu a osudech královských manželek.

Přednášející vycházela z širokého studia i méně dostupné literatury a přinesla tedy informace málo běžné. Schůze 16.2. byla dobrým přínosem k nejstaršímu období české genealogie a zasahovala až do doby počátků vznikající heraldiky.

ZN

Co to byla Schlaraffie?

Málokdo dnes dokáže odpovědět na tuto otázku, tím méně zasvěcené a přitom poutavě. Tím, který beze zbytku splňuje tyto požadavky, je ing. Josef Hrdý, člen našeho klubu, jehož přednášku na téma uvedené v nadpisu, se zájmem vyslechlo dne

15.3.1988 celkem 31 členů klubu.

Původně obskurní zábavný spolek pražských umělců a literátů založený v 70. letech 19. století, se velmi záhy stal široce rozvětvenou a pečlivě řízenou organizací, působící v řadě měst Evropy. Tento spolek, vlastně bezprogramový, apolitický a poloburšácký, stojí dnes na okraji zájmu historiků; je však vysoko zajímavý zejména z pohledu heraldického a faleristického. Stanovy klubu, odvozené od starých cechovních a zednářských pravidel, totiž propůjčovaly každému členu "rytířský stav", a tím i právo na erb a titul. Existoval i znak celé Schlaraffie a jednotlivých jejích poboček. Zajímavý byl i svérázný systém záslužných řádů, zavedených ve spolku.

O tom všem, a navíc o etymologii názvu, historii spolku, stanovách, spolkové hierarchii a zvláštní mluvě vyprávěla tato vysoko zajímavá přednáška. Byla doplněna i vzácnými ukázkami hmotných památek - odznaků, řádů a literatury - na tento zakládající spolek, v němž se mnohdy vážení a bohatí příslušníci společnosti vraceли do klukovských let, aby "pěstovali přátelství mužů na základě zábavy a zpěvu" a zapomínali na strasti všedních dnů. Text přednášky přineseme v některém z příštích čísel.

- fp -

O významu rodových a rodinných kronik.

"Čím jsou důležité rodové a rodinné kroniky pro historika? Najde v nich to, co v oficiálních materiálech chybí: atmosféru, drobné příhody, postřehy, situační komiku, zkrátka velké množství jinak nedostupných detailů, které dokreslí a zpevní zpracovávané téma? Kronikář je vždy subjektivní, proto je jeho hodnocení osob a dějů neopakovatelné. Při práci s kronikou je nutno hledat odpověď na tři základní otázky: Mohl znát kronikář pravdu? Mohl tuto pravdu sdělit? Chtěl tuto pravdu sdělit? - Jestliže lze odpovědět na všechny tyto otázky kladně, pak je kronika využitelná jako cenný narrativní pramen.

Kronikář se nesmí bát použít třeba i nářeční jazyk; ke všemu však musí zaujmout vlastní stanovisko, ale přitom se musí snažit být objektivní, psát s nadhledem a bez inverativ".

Dovolili jsme si takto jen ve zkratce připomenout několik myšlenek ze zajímavé přednášky dr. Mileny Flodrové, kterou naši členové vyslechli dne 19.4.1988. Přednášející v ní rovněž ocenila i úroveň rodových kronik členů klubu, s nimiž se mohla seznámit na prosincové klubové výstavě, a podala mnoho cenných rad a připomínek k jejich zpracování, které jsou důležité pro další využití kronik jako pramenného materiálu.

- fp -

Heraldické památky Brna.

Toto téma přednášky, která se uskutečnila dne 17.5.1988, přilákalo množství zájemců i z řad nečlenů GH klubu. Přednášející byli tentokrát dva, kteří si nejen rozdělili okruh svých zájmů, ale také k němu přistoupili odlišným způsobem.

Ing. Vladimír Svoboda se zaměřil na heraldiku státní a městskou, vesměs na architekturu, se kterou se většina z nás denně míjí, aniž by si hlouběji povšimla heraldických památek. Svým výběrem kvalitních barevných diapositivů dokumentoval vývoj státního i zemského znaku na několika typických ukázkách a navíc upozornil na některé zajímavé heraldické kombinace. Pro mnohé byl též překvapivý výskyt cizích znaků v Brně, na př. švédského a dánského na starobrněnském kostele. V závěru pak pojednal o znaku města Brna a jeho dnešních předměstí.

V druhé části přednášky vystoupil Petr Stehlík, který se zaměřil na heraldiku v kostelích vnitřního Brna (sv.Petr a Pavel, sv.Jakub, sv.Tomáš, sv.Michal, sv.Josef, sv.Maří Magdalena, Nanebevzetí P.Marie - jezuitský, Nalezení sv. Kříže). Zde se pokusil podat přehled všech dochovaných památek s rodovou heraldikou, překlady náhrobních nápisů a některé genealogické vazby. Práce, mající povahu inventáře či soupisu těchto památek, byla dokumentována řadou fotografií.

Celá přednáška měla především podnítit zájem dalších členů GH klubu o dokumentaci heraldických památek Brna; vždyť - jak bylo řečeno v jejím úvodu - jen na stránkách GHI publikovalo na toto téma již kolem 10 autorů a bylo by třeba sily spojit. Jako podstatné pro podobnou práci však vyplynula nutnost řádného metodického vedení členů a systematický přístup k celé problematice.

H.

ČLÁNKY A STUDIE

Tunklova Lhotice a moravský pomocník Chodů roku 1693.

Miroslav Trmač

Tento příspěvek si neklade za cíl zpracovat minulost starého moravského rodu Tunklů z Brníčka a ze Zábřeha, ani nechce být dodatkem k dějinám Chodů v poslední třetině 17. století, chce jen poukázat na problémy kolem uvedeného moravského rodu ve druhé a třetí třetině 17. století a na potíže s bližším rodovým zařazením Blažeje Tunkla z Brníčka a ze Zábřeha, který byl souzen pro své spojení s Chody v závěru sporu o Chody hájená práva. K celé otázce je zde možno poukázat jen na vyčerpávající práce, ať už Roubíkovu, ať již Teplého z těch nejvýznamnějších, v poslední době na upozornění na tyto sporné otázky z jiného přístupu a pohledu M. Ivanovem.¹⁾

Po rodovém rozmachu v dřívějších staletích vstupují Tunklové z Brníčka do 17. století značně oslabení majetkově i co do rozvětvení rodu a jeho významu. Ve sledované Tunklově Lhotici, čímž je méněna část vsi Lhotice u Jemnice v historickém znojemském kraji na Moravě, budeme sledovat dle dostupných pramenů i dle dosavadních zpracování v literatuře osudy jedné rodiny v podstatě ve třech až čtyřech generacích a pokusíme se najít možnosti, jak a zda sem zařadit uvedeného Blažeje Tunkla z Brníčka, který se do této oblasti sám výslovně hlásil u pražského soudu po svém zatčení v roce 1693. Další osudy rodu Tunklů z Brníčka se odvíjely v jiných oblastech, proto si povšimneme jen jejich návratu na Moravu v 19. století a osudů této větve, která ve skromných podmínkách pokračovala vesměs na moravském venkově.²⁾

Tak zvaná Tunklova Lhotice se pod tímto názvem výslovně objevuje v lánové visitaci na počátku sedmdesátých let 17. sto-

letí, kdy zde žila již druhá a třetí generace. Celé období Tunklů ve Lhotici můžeme vymezit koupí této části vsi ve třicátých letech a prodejem na počátku sedmdesátých let 17. století. ³⁾

Zakladatelé tohoto dočasného rodového statečku v době, kdy se rod Tunklů ztencil v podstatě na rodinu na něm žijící, byli manželé Jan Albrecht Tunkl z Brnička a ze Zábřeha a na Lhotici a Kristina Potenciána, ovdovělá Matyášovská z Matyášovic, rozená Jankovská z Vlašimi. Hned jejich rodové zařazení do obou uvedených rodů je nejisté. ⁴⁾

Jan Albrecht Tunkl z Brnička a ze Zábřeha a na Lhotici se narodil neznámého roku. Jeho sňatek s uvedenou vdovou lze vymezit daty 25. července 1632, kdy je Kristina Potenciána uvedena ještě jako Matyášovská a 28. září 1636, kdy vystupuje již jako Tunklová. Někdy do počátku vymezeného období snad můžeme klást úmrtí Jana Matyášovského z Matyášovic, které můžeme položit před 8. únor 1631 (a snad něco později po 16. září 1630). ⁵⁾

Zato poměrně přesně jsme zpraveni o úmrtí zakladatele statečku ve Lhotici; v dochované pozůstalosti je uvedeno, že zemřel v lednu 1657. Nelze si však toto sdělení ověřit matričním zápisem. Matriky pro Lhotici příslušné jsou kdousovské, začínající rokem 1632, Tunklové v nich vystupují sice často, ale spíše až na konci svého pobytu v této oblasti. Matriky jemnické v těchto letech teprve začínají a tak není možno ověřit úmrtní datum výše uvedené. ⁶⁾

Hotovou hádankou je však Kristina Potenciána, jak byla již uvedena. Pokusy o stanovení doby jejího narození zcela ztroskotaly pro údaje, jež nelze vzít prostě v úvahu z důvodů, jež ukážeme později. Známe jen neúplně zpracované rodokmeny Jankovských z Vlašimi a v nich nám tato žena uniká. Rodinné spisy tohoto rodu jsou sice deponovány v archivu, ale nejsou zpracovány a zpřístupněny pro badatele. Známe jen dílčí zpracování, které je rovněž v Brně, z dochovaného náznaku právě osoba Kristiny Potenciány je nejistá. Ze všech dostupných údajů se odvážuji stanovit její možné narození snad po roce 1610. ⁷⁾

O jejím prvém sňatku je možno říci jen tolik, že byl po 5.dubnu 1625, neboť první manželka Jana Matyášovského z Matyášovic, Justina Strachovská ze Strachovic, zemřela 5.dubna 1625. To je důležité datum, které vyvrací některé odvážné a nepřesné údaje o věku dětí z druhé generace ve Lhotici, jak uvidíme později. 8)

Její druhý sňatek jsme již zařadili výše. Zbývá datum úmrtí. To jediné známe přesně z pozůstalostního spisu - zemřela 14. března 1659. Ale opět nebylo možno ověřit matričním zápisem, z té doby ještě úmrtní matriční zápisy nalezeny nebyly. 9)

Zbývá vymezit období, v němž je možno klást data narození početných dětí těchto manželů ze Lhotice. Jejich počet sám je nejistý a sporný. F.Teply soudí, že jich bylo 18, z rodokmenu dochovaného v Praze vyčteme, že jich bylo snad 14, v pozůstalostních spisech jich je uváděno vždy jen 5 a jako šestý by se sem hlásil zmíněný Blažej. Tak jsou děti uvedeny i v mladší literatuře. 10)

Značnou potíž činí známé střídání jmen. Křestní zápisy ze Kdousova jsou velmi stručné a můžeme předpokládat, že v nich nejsou uvedena všechna jména, která se ke křtu dávala. Některé spory mohou nastat i na základě jmen, která se objeví v pozůstalosti. Poslední doložené narození dítěte dne 28. září 1649 je zápis o křtu dcerky Voršily Kateřiny v kdousovské matrice. Ale z pozůstalosti a z dalších dokladů známe jen Františku Kateřinu a jsme hned na rozpacích, zda jde o stejnou osobu. 11)

Potíže činí též údaje v jiných, mladších matrikách, které jsou již podchyceny v rodopisných sbírkách, pokud se je snažíme srovnat s věkovými údaji o dětech ze Lhotice při pozůstalosti po otci a pak při pozůstalosti po matce. Dálo by se, že pozůstalostní spis by měl mít pravdu, v prvném případě žila ještě matka, v druhém případě nebyla pozůstalost po otci ještě ukončena, byl tu syn nebožky matky z jejího prvého manželství, tedy bezprostřední pamětník, který se účastnil celého případu a jistě znal věk nevlastních sourozenců. 12)

Pokusme se nyní rekonstruovat rodinu z Tunklovy Lhotice ve třech pokoleních. Zároveň se nám naskytne přehledný obrázek, do něhož by měl být ještě doplněn zmíněný nejmladší člen z druhé generace, to jest s Chody společný Blažej.

J a n A l b r e c h t T u n k l z Brníčka a ze Zábřeha na Lhotici. Narozen: ...?... Šnatek v rozmezí 25. července 1632 (ale spíše až 1633) až 28. září 1636. Zemřel v lednu r. 1657.

Jeho manželka: Kristina Potenciána, ovdovělá Matyášovská, rozená Jankovská z Vlašimi. Narozena asi po roce 1600, poprvé provdána (zřejmě před rokem 1628) za Jana Matyášovského z Matyášovic, který zemřel někdy v rozmezí dat 16. září 1630 až 8. února 1631. (Poprvé byl ženat s Justinou Strachovskou ze Strachovic, ta byla narozena snad roku 1602, zemřela 5. dubna 1625, pochřbena v Budči). Zemřela 14. března 1659.

Jejich děti a rodiny jejich dětí. (Narození dětí můžeme předpokládat od roku 1633 do roku 1657). Děti z obou pozůstalostí doložené a jinak známé:

1. Z d e n ě k D o m i n i k

Roku 1676 inspektor ve Velkém Meziříčí. Roku 1694 hofmistr ve Včelnici u Jindřichova Hradce. -- Dne 6.2.1668, 2.2.1669, 24.1.1671 vystupuje ve kdousovských matrikách jako kmotr, žil tehdy ve Lhotici. Narozen: ...?... (dle pozůstatnosti 1.6.1657 "měl na 19 let", dle toho narozen snad 1638?) Šnatek: Snad 1667 ? Zemřel: 27. ledna 1703, Jarošov u Jindřichova Hradce.

Manželka: Anna Kristiana Raisssová z Raissenfeldu. Narozena: ...?... Zemřela 29. května 1708, Strážov, vdova.

Děti: 1. Pavel Klaudius, narozen: ...?... na Moravě, sňatek: ...1693...?, zemřel: 21.12.1714, Strážov.

Manželka: Eva Kateřina Teresie Kouskovna ze Sobětišek, narozena 25.8.1673 Lhota, zemřela: ...?...

1736 Mělník. (Dcera Alb. Ignáce Kouska ze Sobětišek a Kateřiny Polyxeny z Perglu atd.)

2. František, narozen: ...?... na Moravě, zemřel: ...?... svobodný.
3. Jan Albrecht, císařský rytíř, kapitán, narozen: ...?..., sňatek: ...?..., zemřel: ...?... 1693 (resp. 1692) údajně u Bratislav. Manželka: Teresie Alžběta Hubkovna z Černčic, narozena: ...?..., zemřela: 1760 ? Vídeň.
4. Arnošt, narozen: ...?... na Moravě, zemřel: ...?... svobodný.
5. Martin Ferdinand, narozen 7.8.1668, Lhotice (matrika kdousovská), zemřel: ...?...
2. Kristián Mořic Max
Je uveden ve II. lánové visitaci jako majitel Tunklov Lhotice roku 1671. -- Tunklovu Lhotici prodal r. 1673. -- Določně úředník v Jimramově. -- Dne 6.5.1670, 5.7.1671, 25.6.1672 uveden jako kmotr v kdousovské matrice (Lhotice)- Jimramov: 1668, 1672.
Narozen: ...?... (Dle pozůstalosti z 1.6.1657 "měl na 11 let", dle toho snad narozen 1646?). 1.sňatek: 24.června r.1665, Jimramov. 2.sňatek: ...?... Zemřel: 20. května 1726 Brno (AMB). 1. Manželka: Anna Voršila Rychnovská, narozena ...?..., zemřela: ...?... (Dcera Jana Rychnovského z Loučovic, zemřel 18.1.1668 Jimramov a Alžběty N., zemřela 28.6.1657, Jimramov). 2. manželka: Anna Maria z Ullersdorfu, narozena: ...?..., zemřela: ...?...
Děti: 1. Leopold, narozen 16.10.1669 Lhotice (matrika Kdousov), zemřel: 30.10.1724, Vídeň, svobodný. Matka: Anna Voršila.
2. Alexander Vít, narozen 21.9.1670, Lhotice (matrika Kdousov), zemřel: ...?... Matka: Anna Voršila.
3. Františka Teresie, narozena 30.5.1672, Lhotice (matrika Kdousov), zemřela: ...?... Matka: Anna Voršila.

3. Jan Mikuláš

Narozen: ...?... (Dne 1.6.1657 "měl na 9 let", nar.1648 ?)
Sňatek:...?... Zemřel: 18. ledna 1703, Český Krumlov.
Manželka: Anna Kristiana Barbora Hüttenkofferová (de Nieder Altaich), narozena:...?..., zemřela 31.5.1721, Č. Krumlov.
Děti: 1. Marie Arnoštka, narozena 28.8.1690, Č.Krumlov
zemřela 27.4.1694, Č. Krumlov
2. Marie Anna, narozena 29.7.1692, Č.Krumlov, zemřela 24.8.1707 ....
3. Jenověfa Marie Anna, narozena 2.1.1696, Č.Krumlov, zemřela:...?...
4. Mrtvě narozený chlapec 8.10.1700, Č.Krumlov.

4. Adolf Ladislav

Narozen:...?... (Dne 1.6.1657 "měl na 6 let", nar.1651 ?)

Zemřel ... 1718 Brno (Matrika ztracena, AMB).

Snad? 4 manželky:

Maximiliána Matyášovská z Matyášovic (z Horní Slatiny), narozena:...?..., sňatek:...?..., Zemřela:...?... Brno, děti ...

Anna Kristina ..., vdova po Petru Gindtnerovi, narozena: ... (1652 ?), sňatek 20.2.1689 Vídeň, zemřela 23.4.1694...? (42 let, SOA Děčín...), děti..?

Josefa Leopolda Forgašová, narozena:...?..., sňatek:...?... zemřela:...1705 ...

Marie Anna Plotová z Konařína, narozena:...?..., sňatek: ...1707 Strakonice, zemřela ...1718 ? Vídeň, děti:..

Děti: 1. Karel (Antonín ?) Libor, narozen 10.11.1679, Jemnice, zemřel ...1718 v Uhrách, praporečník pluku Montecuccoli.

2. Antonín, narozen 4.4.1681, Jemnice, zemřel:...1717 ? v Uhrách, svobodný

3. N., narozen 17.9.1699, zemřel:...1700.

Uvedený přehled má celou řadu mezer a nedostatků, ani se betrpělivějším sestavováním dle dostupných matričních zápisů,

z dělených údajů z archivů (SOA Děčín), srovnáváním rodopisných tabulek (SÚA) a údajů z dostupné literatury nebylo lze docílit jasného a jednoznačného výsledku, předkládám jej tedy jen jako nástin rodokmenu Tunklů ze Lhotice.

Zbývá jediná známá dcera:

5. Voršila Kateřina

Narozena: 28.10.1649, Lhotice (matrika Kdousov)

Ale: dle soupisu dětí v pozůstalosti z 1.6.1657 je uvedena Voršila Kateřina "na 15 let", tedy narozena by měla být 1642? Literatura a sbírky rodopisné v archivech však mají Františka Kateřina, dále měla být provdána za Václava z Říčan, podplukovníka ve Šlikovském pluku (syn Šebestiána Jana, zemřelého r. 1688 a matky Jany Anny Chobolské z Vostředu, zemřelé 1668 - tak Roman v. Procházka, str. 260, cit. dílo v pozn.). Měla mít 2 děti, 1 syna a 1 dceru.

6. Blažej

údajně dle soudní výpovědi narozený asi roku 1654 - 1655 v Jemnici...¹³⁾

Z úvodního textu a nastíněné rodopisné tabulky je zřejmé, jak navíc nesnadné musí být sem zařadit Blažeje. Zatím tak učinil Roman v. Procházka.¹⁴⁾ Jiní autoři se vyjadřují s reservou.¹⁵⁾

Co nabádá k zařazení Blažeje jako posledního z dětí? Je to Blažejova výpověď u soudu v Praze roku 1693.¹⁶⁾

V podstatě se dovídáme tyto údaje, které Blažej sdělil:

- a) Blažej, korouhevní pán (říšský) odvolává se na diplom (?) a na okolnost, že nejvyšší hofmistr, kníže z Dietrichštejna, ho tituluje barone.
- b) Má 38 let, jak dne 6. července 1693 sám tvrdí. Mohl by tedy být narozen roku 1655, případně roku 1654.
- c) Je ženat, vzal si vdovu Annu Kristinu Herrenbeckovou, ta žije ve Vídni, nemají děti.
- d) Narodil se v Jemnici na Moravě, která patří jeho bratranci baronu Vlašimovi.

- e) Má švagra, který měl jeho sestru, Jiřího Adama svob. pána z Říčan. -- A tu je rozdíl, jinak víme, že se jmenoval Václav z Říčan! Další údaj souhlasí, podplukovník ve šlikovském pláku.
- f) Blažejova matka byla rozená z Vlašimi a byla nynějšího (1693) pána z Vlašimi, komorníka J.M.C., teta, rodná sestra jeho matky. Zde je jedno z největších úskalí celé záležitosti s Blažejem a potíž se zařazením jeho údajné matky (Kristiny Potenciány).
- g) Sestra nynějšího pána z Vlašimi je dvorní dámou.
- h) Blažejův bratr Mikuláš Tunkl je lovčím u knížete z Eggenberku. (Tento údaj plně souhlasí).

V podstatě lze Blažejovu výpověď ve většině sdělení přijmout. Jistě je nedostatkem, že neuvádí ve většině případu jména osob. Pomineme-li sporné údaje kolem sestry a jejího jména, zůstávají dva okruhy otázek: kolem matky a kolem pána na Jemnici.

K zařazení Kristiny Potenciány by Blažejův údaj pomohl snad tehdy, kdybychom ji mohli uznat za příslušnici ještě starší generace. Když si Justina Jankovská z Vlašimi vzala jako druhého manžela pána na Jemnici, navíc svého bratrance! Tento Bedřich (1580 - 1630) byl otcem Hynka (1612 - 1653), až do jeho generace by se dala Kristina Potenciána velmi dobře zařadit - viz přehled rodiny a věk dětí i její sňatky; zdálo by se, že byla Hynkovou sestrou, to by se shodoválo i s další částí výpovědi, že byla tetou nynějšího pána na Jemnici, Maximiliána Arnošta (1643 - 1718), ten však byl nemocen a majetek spravovala jeho manželka, ještě za jeho života roku 1687 - tedy 6 let před Blažejovou výpovědí! - stal se pánem majetku jeho syn, další Maximilián Arnošt (1665 - 1736). Rok 1687 činí sice potíže, možno však chápát věc tak, že Blažejova matka byla jeho pratehou, obecně zase tetou... Nejasnost tedy zůstává kolem rodového zařazení Kristiny Potenciány i kolem toho, zda byla tetou, či pratehou. Ověřit si zatím nemůžeme sestru pána na Jemnici, která byla dvorní dámou. 17)

Co tedy říci závěrem o zařazení Blažeje mezi děti do Lhotice? Vcelku by bylo přijatelné i přes různé problémy, o nichž byla výše řeč, mnohé je možné z rozrušení při výpovědi, nebo i nejasným (snad?) zněním zápisu; v těch archnostech by byla možná snad i některá malá úchylka, ač to zní u soudu nepravděpodobně, avšak srovnejme s údaji v pozůstalosti, které by měly být naprosto přesné a přitom např. u dcery Voršily Kateřiny (nešlo-li ovšem o dvě různá jména) je nejasnost. Ale zásadní námitka asi platí: nejmladší sirotek, sotva dvou- až tříletý, v seznamu dětí v pozůstalosti po matce a po otci vůbec není! A tak můžeme Blažeje zařadit mezi děti Jana Albrechta a Kristiny Potenciány jen opatrн, s výhradou, v naději, že se snad najdou ještě další prameny, které pomohou poohlít toto tajemství Blažejeova původu. Možno dodat, že stejně tajemný nám zůstal i jeho osud; byl odsouzen na tři roky (1695) do pevnosti Rábu za tu pomoc Chodům a tam nám všechny stopy po něm zmizely..

O pozdějších osudech Tunklů na Moravě viz v dodatku.

Za užitečné rady a připomínky i za podnětné besedy o námetu děkuji zde p. Dr. Edm. Kneslovi, který zpracovává obdobný námet ze západomoravského prostředí v mnohem širším záběru. Jemu vděčím i za odsouhlasení, že historie se západomoravskými Tunkly je zde podána v souhlase s písemnými prameny, které jsme měli oba nezávisle na sobě k dispozici.

Poznámky:

- 1) Základní stále zůstává práce A. Sedláčka v Ottově slovníku naučném, díl XXV (1906), s.870 - 871. -- František Roubík, Dějiny Chodů u Domažlic, Praha 1931, s.413 a postupně na různých místech až po s.453. -- František Teplý, Chodové ve sporu s Lomikary, Vyškov 1926, s.107, 119, 120, 123, 125, 170, 172. -- O Tunklech souhrnně píše ve svých kapitolách věnovaných severní Moravě Jan Březina, Zábřežsko, Ostrava 1963, text na různých stranách knihy. -- Mir. Ivanov, Podivuhodné příběhy, Říkali mu Kozina, s.157 - 240.

- 2) Nejnovějším osudům Tunklů, kteří se znovu usadili na Moravě v 19. a 20. století, je věnován příspěvek Jiřího Čoupka, Poslední Tunklové na Moravském Slovácku, Zpravodaj Heraldické a genealogické společnosti v Praze, 1980, č.1, s.33-34, pak můj příspěvek Pod vrcholy Bílých Karpat, LD z 25.září 1986, s.4, Brno.
- 3) Státní oblastní archiv v Brně, D 1 98b - Lhotice, Kristián Mořic Tunkl z Aursprunnu, 26.září 1671. -- Viz též přehled: F. Matějek, Lánové rejstříky Jihlavského a Znojemského kraje z let 1671-1678, Praha 1938, s.76-77, 79. -- Stateček Lhotice, část vsi, zdálené jen asi 2 km na východ od města Ježnice, vlastnili Tunklové (šlo o dvůr a čtyři, později šest poddaných); dle vkladu smlouvy trhové z 26.května 1637, viz DZM III, 1567-1641, Brněnské DZ, s.652-653, se informujeme o koupi čtyř poddaných ve Lhoticích od paní Markéty z Říčan, rozené Vrchotické z Loutkova. Majitelé Lhotice a části vsi se velmi rychle střídali, snad v každém desítiletí máme nejméně jeden záznam o prodeji. O majetku je zvláště řeč v po-zůstalosti po Janu Albrechtovi Tunklovi z Brníčka a Zábřeha a jeho manželky Potenciány, k tomu SOA Brno, Šlechtické po-zůstalosti, fond T 9, jde o léta 1657 a 1659. -- V celé záležitosti hrál úlohu dlužní úpis na 1500 zl., které měla Potenciána pojištěny na Buddi, záležitost se vlekla až do konce 18. století. Viz SOA Brno, E 57, i.č. 1355, sign. Q 68, kart.48.
- 4) V zařazení Jana Albrechta Tunkla není jistoty. Tak A. Sedláček ve statí v Ottově slovníku naučném, svazek XXV, s.870 uvádí Jana Albrechta Tunkla bez odkazu na jeho rodiče, podobně ani Fr. Teplý, Chodové ve sporu s Lomikary, 1926, s.170 (poznámky) se o původu Jana Albrechta Tunkla nezmíňuje, R.v. Procházka uvádí jako otce Jana Jiřího Tunkla, který zemřel před r. 1624 a jako matku Barboru Krajířovou z Krajku. -- Genealogické sbírky v SÚA v Praze: rodokmen ze sbírky Dobřenského, č.1145, začíná přímo Janem Albrechtem a Kristinou Potenciánou Jankovskou, rodokmen ze sbírky Krále z Do-

bré Vody (č.5593), rodokmen ze sbírky Wunschwitzovy (č.1147) mají jako otce Jana Albrechta Jana Tunkla a jako matku jeho druhou manželku Alžbětu Malovcovou z Pacova. Kristinu Potenciánu považují (bez ohledu na potíže, které nezbytně nastanou dále) za dceru Hynka Jankovského z Vlašimi. (O tom zde v příloze).

Je mou povinností zde opravdu ze srdce poděkovat za vzácné pochopení a poskytnutou pomoc pracovníkům SÚA v Praze, jejichž laskavosti a obětavosti jsem mohl být seznámen s tímto genealogickým materiálem z uvedených sbírek, stejně tak jsem zavázán vřelými díky pracovníkům pobočky SOA v Děčíně a dalším archivům.

- 5) K tomu viz přílohu.
- 6) K celé práci byly použity matriky v SOA v Brně. Z nejstarších je to matrika farnosti Kdousov, která začíná r. 1632 a matrika na ni navazující, obě do jisté míry mají navzájem se prostupující zápisy. Dále je to **první** matrika fary Jemnice (inv.č. J 1), která však nezachycuje úmrtí obou manželů. V matrikách z Kdousova byla rodina sledována až do roku 1673, kdy byl stateček Lhotice **prodán**. Další údaje poskytly matriky pro Jimramov v dočasném období, dále matriky v Archivu města Brna, kde jsou nejrůznější zápisy, neboť mnozí umírali v Brně. Ojediněle byla použita i matrika ze Znojma a j. Důležitá zůstávají sdělení z pozůstatlostních spisů v SOA v Brně.
- 7) Otázka matky dětí Kristiny Potenciány **je** opravdu neřešitelná, pokud se snaž nepodaří zpřístupnit rodinné písemnosti Jankovských z Vlašimi v SOA v Brně. Dosavadní zařazování mezi děti Hynka Jankovského z Vlašimi je nespojitelné s jejími dětmi dle pozůstatlostí ze SOA v Brně. Viz dále přílohu.
- 8) Viz dále přílohu.
- 9) Její úmrtní zápis v matrice čís. J 1 v SOA v Brně není.
- 10) V podstatě lze souhlasit s tím, že dětí bylo **třináct**, osm zemřelo v útlém dětství, pět je zachyceno v seznamech při

pozůstalosti a čtrnácté dítě by byl Blažej. Viz R.v.Procházka, Genealogisches Handbuch erloschener böhmischer Herrenstandsfamilien, 1973, s.326, Tunkl v. Aschvrunn und Hohenstadt, zde i Blažej jako dítě páté a Kateřina jako dítě šesté.

- 11) K dcerce Kateřině, jindy Voršila Kateřina (tak křestní zápis v nejstarší matrice kdousovské z 28.10.1649!), máme ji doloženu jen jako Kateřinu a ještě svobodnou při křestním zápisu z jemnické citované matriky, na konci knihy je něco zápisů ze Lhotice (strana číslovaná zde 63), u křtu dítěte z 3.5.1659 je jako kmotra urozená panna Kateřina Tunklová.
- 12) Přesto se zdá, že nelze zcela bez výhrad přijmout věkové údaje z pozůstalostního spisu.
- 13) Viz pozn. 10.
- 14) Viz pozn. 10.
- 15) Viz již výše v pozn.4 citované práce.
- 16) Laskavostí SÚA v Praze jsem měl možnost seznámit se se snímky výpovědi Blažeje Tunkla před soudem a písemnými sděleními SÚA v Praze v této záležitosti. Za všechnu poskytnutou pomoc zvláště v této věci zde uvedenému archivu co nejsrdečněji děkuji.
Výpověď je uložena ve fondu Stará manipulace, sign. C 77/II rok 1693, fol.8-11. Taktéž děkuji SOA v Plzni a Státní knihovně ČSR v Praze za zaslání kopií z časopisu Plzeňsko, 1927, kde vyšla práce prof. Emila Tšídy, Vyšetřování chodské rebelie, uveřejňující překlad výše uvedeného textu. Otázka překladu Blažejeovy výpovědi je však poněkud složitější a je třeba velmi pečlivě zvažovat, co vlastně měl Blažej na mysli, když přitom sám vesměs neuvádí jména příbuzných a když nemáme spolehlivý rodokmen Jankovských z Vlašimi a nedovedeme do něho přesně zařadit jeho předpokládanou matku Kristinu Potenciánou.
- 17) Viz genealogickou přílohu o matce Kristině Potenciáně.

Příloha:

Rodina Jana Matyášovského z Matyášovic ve vztahu k Tunklům
ve Lhotici.

Jan Matyášovský z Matyášovic
Připomíná se 1592, 1596 a 1598 v souvislosti s Kunštátem. Roku 1622 komorní prokurátor na Moravě. Roku 1625 na Budči a na Horní Slatině, 1624 Desná u Jihlavы. Zemřel mezi 16.9.1630 až 8.2.1631.

1. manželka: Justina Strachovská ze Strachovic. Zemřela ve věku 23 let 5.4.1625, Budeč (náhrobek). Děti:

1. Adam Jindřich. Zemřel 14.1.1662 Horní Slatina, 42 let, náhrobek.

Sňatek: 26.2.1647 Brno (Sv.Jakub, AMB), manželka: Kateřina Františka z Tamfeldu, zemřela 30.11.1661, 38 let.
Děti:

1. Adam 2. Karel 3. Anna Kateřina

Měli společně Horní Slatinu do roku 1680. Narozena 26.4.1649 (matr. ka u sv. Mikuláše, Znojmo, SOA).

Sňatek před 17.1.1669, manžel: Karel rytíř Mateřovský z Mateřova (SOA Brno, S 12)

2. Friedrich Jiří. Zemřel po roce 1659.

Oba bratři si dělili zděděný majetek r. 1639. Budeč prodali r. 1661 M.A.Dubské roz. ze Švábenic, ta pak se svým druhým manželem prodala r. 1662 Budeč klášteru Louka.

Zdeněk, manželka Kateřina z Hodic. R.1639 koupil Krasonice, 1650 prodal Krasonice, založil osadu Zdenkov (u Telče), r.1659 prodal Zdenkov (8 usedlostí, domkařů).

Pozn.: Dne 27.2.1648 nar. Jan Matěj, otec Adam Bedřich Matyášovský z Matyášovic, matka Kateřina Františka (AMB, sv.Jakub). 21.9.1670 kmotrou u Tunklů ve Lhotici, Kateřina Matyášovská ze Zdenkova(matrika Kdousov, SOA Brno). Horní Slatinu měl 1671 Petr svob.pán Ugarte, Zdenkov 1672 Kamil Maximilián hr. Thurn.

2. manželka: Kristina Potenciána Jankovská z Vlašimi

Zemřela 14. března 1659. Šnatek: mezi 5.4.1626 až
10.9.1630, resp. 8.2.1631...

Údajně tři děti. Z nich: Jiří Matyášovský z Matyášovic
(Jan Šťastný), narozen po roce 1626.

Jeho vnuk: František Karel Matyášovský z Matyášovic. Ten
roku 1722 (16.2.) píše o své prabábě Potenciáně...

Poznámky: Jiří Matyášovský z Matyášovic píše r. 1653 o Poten-
ciáně jako o "mateři své vlastní". Roku 1657 se účastní pozů-
stalostního řízení ve Lhotici. Dne 24.4.1651 dosvědčuje, že
d l u ž í p a n í P o t e n c i á n ě, své vlastní mateři,
1500 zlatých moravských... (Historie s úpisem...).

Erb Matyášovských z Matyášovic:

Štíť dělený červeno-stříbrně, v horní půli roste černý pes,
v dolní na zeleném trojvrší 3 červené růže na stoncích.
V klenotu rostoucí pes ze štítu, příkr.modrá a stříbrná.

Příloha:

Část rodokmenu Jankovských z Vlašimi, kam by mělo být možno zařadit Kristinu Potenciánu Tunklovou.

Úvodní poznámka: Rodokmen není v úplnosti zpracován. Písemnosti tohoto rodu jsou v SOA v Brně, fond však není zpracován a není přístupný. Můžeme se opírat jen o dílčí zpracování, které je dochováno v pozůstalosti P.A.Kratochvíla, autora a redaktora Vlastivědy moravské, který se tímto rodem zabýval. Dále je uveřejněna část rodokmenu ve svazku Vlastivědy moravské Hrotovský okres, s.272 (Dr.F.Dvorský, Brno 1916). Konečně v nejnovější době ve svazku 1, Jižní Morava, Hradů, zámků a tvrzí na Moravě, Brno 1981, s.303. (Kolektiv autorů).

Bedřich 1522-1565
m. Mariana Višňovská z Petrovic + 1557

Mikuláš	Hynek + 1592
m.Dorota Zahrádecká	m.Anna Alžběta Koniášová z Vy-
ze Zahrádky	dří
Justina	...Bedřich 1580-1630 ...
1.m.Zahrádecký ze Zahrádky	m.Justina Vlašimská
2.m.Bedřich z Vlašimi	Hynek 1612-1653
	m.Kateřina z Roupova + 1657
	Maximilián Arnošt 1643-1708
	m.Jana Alžběta Scherfenberková +1695
	(až do r.1687 vedla statky pro nemoc manžela)
	Maximilián Arnošt 1665-1736
	(správu statků nastoupil r.1687)
	atd.

Tento výsek z rodokmenu Jankovských z Vlašimi (dle P.A.Kratochvíla) naznačuje možnosti i problémy se zařazením Kristiny Potenciány - viz výpověď před soudem roku 1693! V pozůstalosti P.A.Kratochvíla je lístek naznačující obsah nám neznámého

spisu "Quittungen - Schultschein. Potenziana Mathiassowsky, Jan, geb. Wlassim später vermählt Tunclowa mag eine Schwester des Friedrich gewesen sein." Z výčtu dětí ve Lhotici však víme, že byla značně mladší. Poslední její děti byly narozeny kolem roku 1650. A předpokládaný její otec Hynek zemřel již roku 1592.

D o d a t e k :

Venkovská domácnost a hospodářství drobného šlechtice na Moravě v polovině 17. století.

Obě dochované pozůstatosti ze Lhotic z let 1657 a 1659, kdy zemřeli manželé Jan Albrecht a Kristina Potenciána Tunkloví, nám umožňují nahlédnout do hmotných poměrů venkovské, ne-příliš majetné šlechtické rodiny nedlouho po třicetileté válce. Je to pohled celkem skromný a ještě pojmenovaný nejistým dalším osudem pěti vesměs nedospělých sirotků.

Obě pozůstatosti jsou ve Státním oblastních archivu v Brně (Akta šlechtická). Zahledíme se do spisu nadepsaného "Inventář. Léta 1657 dne 1. června tento inventář vyhotoven po nebožtíkovi dobré paměti urozeném a statečném rytíři Janu Albrechtovi Tunklovi z Brníčka a ze Záhřeha a na dědičném dvoře ve Lhoticích, jakž následuje." Vybereme si některé zajímavé pohledy.

Vlastní inventář začíná na druhém listu popisem nemovitostí a popisem pozůstalé rodiny. "Předně dvůr dědičný ve Lhoticích s poddanými..." Ale hned tu zarází: "Pozůstalá paní vdova se přihlašuje a praví, že za její vlastní peníze koupeno a zaplaceno jest." To je důležité svědectví o původu tohoto majetku Tunklů ve Lhotici. Z dalšího spisového materiálu ve fondu Louka víme, že až do sklonku 18. století zde hrál svou úlohu dlužní úpis na částku 1500 zlatých, pojištěných Potenciáně na statku Budeč. Teprve v devadesátých letech 18. století byla celá záležitost uzavřena, úpis byl již vlastně znehodnocen.

Následuje seznam sirotků i s udáním věku. Dědiců na nevelký dvorec bylo dosti, navíc následuje sdělení: "Peněz žádých na hotově se nemachází. Toliko jeden zápis na 100 kop moravských na paní Ludmilu Jankovskou svědčíci." Dále se našly tři majestáty od dřívějších panovníků slavné paměti o rodu Tunklů, žel nejsou popsány. Též se našly v plechovém pouzdře dvě trhové smlouvy, které se týkají dvorce, to by bylo o kupu dvorce a kupu čtyř poddaných, s nímž jsme se již setkali, blíže ale v inventáři uvedeno není.

Na dalších stranách spisu je uveden skromný soupis stříbrných předmětů a běžného šatstva i hospodářských potřeb.

O velikosti hospodářství dvora svědčí soupis chovaných zvířat: 4 koně, 1 roční hříbě, 2 voli, 2 dojně krávy, 5 telat, 1 tříletý volek, 9 ovcí, celkem 10 koz, vepřového dobytka dohromady 9 kusů, 1 roční volek, 9 slepic a kohout. Dále je zapsán 1 vůz, 1 kočár s košatinou, 1 pluh. Následuje běžné nádobí a nevelké zásoby obilí na sýpce.

Podepsáni dva drobní šlechtici, svědkové.

K celému případu možno dodat, že ti pozůstalí sirotci, když dospěli, hledali namnoze zaměstnání ve službách zámožných šlechticů v Českém Krumlově, u Jindřichova Hradce, v Jimramově, i jinde. Rodný dvorec prodali roku 1673. Zde je vidět pokles kdysi zámožného rodu, který se ze stavu rytířského vyšvihl až do stavu panského a prožil pak pozvolný sestup, snad nejlépe.

Jistou měrou se na všem uvedeném odráží i poměry po vleklé třicetileté válce, kdy zdaleka nebylo vše ještě v pořádku a byly problémy se zabezpečením obdělávání půdy. I na malém statečku byla roku 1671 ve druhé lámové vizitaci z celkem 6 usedlostí jedna nová poustka, byť rozsahem jen nevelké hospodářství poddaného.

Dodatek:

Tunklové z Brníčka a ze Zábřeha na Moravě v 19. a 20. století.

U Tunklů z Brníčka a ze Zábřeha, kteří žili na statku Lhotice (u Jemnice) kolem poloviny 17. století, zanechal trvalé potomstvo jen Zdeněk Dominik s manželkou Annou Raisssovou z Raissenfeldu. Pozdější osudy Tunklů z Brníčka a ze Zábřeha se odvíjejí na různých místech Čech a Moravy, často se objevují v souvislosti se Strážovem na Klatovsku a dokonce jako vesničtí kováři v širším okolí Prahy. O pokračování rodu od konca 17. století lze se poučit přehledně v knize Romana v. Procházky, Böhmischa Adelsfamilien, 1969, s. 301 n.

Na Moravu znova přišel Leopold, narozený 10. září 1820 ve Velkých Bečvárech jako syn Františka Serafa (nar. 17.7.1792 Konojedy, zemř. 7.3.1863 Drahobudice), kováře, a jeho manželky Marie, rozené Svobodové, kteří užavřeli sňatek roku 1812. Leopold, povoláním lesník, se uchytíl na panství Svatlov na moravskoslovenském pomezí. Údaje o něm a o jeho potomeckách si doplníme řadou dat z matrik a z jiných pramenů.

Snad prostřednictvím jiného zaměstnance panství se Leopold seznámil s Josefou Karasovou, narozenou 27. března 1836 až ve vzdáleném Vojetíně u Bystřice nad Pernštejnem. Tato maličká víska bývala uváděna jako Vojetínské dvory, případně Vojetínské svobodné dvory. Leží v pásmu drobných vesniček na Velkobítešsku a Bystřicku, kde se až do roku 1848 často udrželi poměrně početní svobodníci, svobodní sedláci. Leopoldova nevěsta Josefká pocházela po předcích z takového svobodnického rodu, její strýc byl vlastníkem usedlosti č.p. 4 ve Vojetíně. Avšak v domě žilo více rodin, mezi nimi i rodina, v níž vyrůstala. Její otec František Karas byl venkovským krejčovským mistrem (narozen 11.7.1801 ve Vojetíně č. 4), její matka Josefa Šmidková (narozena 28.1.1810 v Bystřici nad Pernštejnem č.p. 45). Dědeček Antonín Šmíd (narozen 1782) byl soukeníkem v Bystřici n.P., babička Josefa Kožíšková (nar. asi 1787), sňatek prarodičů se konal 14. dubna 1809 v Bystřici n.P. Mladí snoubení

ci František a Josefka byli oddáni v Bystřici nad Pernštejnem 29. února 1832. Tolik alespoň o rodině a předcích nevěsty, snad ještě je třeba rozvést příbuzenské vztahy ve Vojetíně. Dědeček Leopoldovy nevěsty Josefky byl Václav Karas (nar. asi 1738, zemřel 16.4.1816 ve Vojetíně č.p.4), za manželku měl Pavlínu (?) Štursovou (nar. 1760 ve Vojetíně, zemřela 26.3.1854 ve Vojetíně č.p.4), tento Václav Karas byl vojetinským svobodníkem.

Sňatek Leopolda Tunkla s Josefou Karasovou se konal 5.února 1862 v Bystřici nad Pernštejnem. Další život ve společném manželství a s početnou rodinou se již odehrával v Karpatech. Oba manželé se dožili velmi rozdílného věku, Leopold zemřel 19. září 1876 ve Starém Hrozenkově č.p.126, pozůstalá vdova se dožila vysokého věku a zemřela až 26. října 1925; ještě roku 1921 je uvedena ve sčítacím archu sčítání lidu v této obci.

Dětí měli celkem devět: Anna, nar.9.10.1862, narel,nar. 29.11.1863, Antonie, nar.13.6.1865, Leopold, nar.10.2.1867, další Leopold, nar.16.7.1868 (oba zemřeli v dětství), Josefa, nar.13.4.1870, Rudolf Albert, nar.25.1.1872, Františka, nar. 17.3.1873 a konečně poslední mrtvě narozené 17.8.1874. Vdova zůstala s nezaopatřenými dětmi ve vzdálené obci od svého původního domova.

Dvě starší sestry se provdaly v místním prostředí za řemeslníky. Anna si vzala 28.10.1889 zámečnického mistra Josefa Maláta, Antonie mlynáře Josefa Navrátila, rodáka z Mařatic u Uherského Hradiště. František zemřel svobodný roku 1891 v Mistrovici (Slavonie), Josefa zůstala svobodná a zemřela až 25.12.1846. Karel zemřel 27.4.1924 ve Starém Hrozenkově svobodný, byl obchodníkem ve Starém Hrozenkově č.p. 465. V letech 1897 - 1906 byl starostou této obce. Byl absolventem střední školy. Roku 1907 získal spolu s bratrem Rudolfem potvrzení šlechtického diplomu. Pokračovatelem rodu byl Rudolf Albert, svého času obchodník ve Žďanicích, zemřel 9.8.1942 a zanechal žijící potomstvo na Moravě.

Tady naše putování za dozvíváním staromoravského rodu Tunklů může skončit. Pokud nám někde chybějí přesnější data, je to dáno možnostmi pramenů ve Státním oblastním archivu v Brně, které nezasahují do nejnovější doby, proto také nebylo dobře možno pokračovat do přítomnosti. Některé starší matriční zprávy z Bystřicka nebyly ani hledány, neboť uvedené o rodu Karasů pro účel článku postačilo. Oporou byl již výše citovaný článek J. Čoupka Poslední Tunklové na Moravském Slovácku ve Zpravodaji Genealogické a heraldické společnosti v Praze, 1980, č. 1, který byl do jisté míry i podnětem k hlubšímu pátrání po minulosti této nové přítomnosti Tunklů na Moravě.

Z uvedeného je možno zdůraznit, jak osud staré rodiny, který v polovině 17. století závisel již jen na jedné rodině ve Lhotici, se pestře rozvíjel ve své době převážně v Čechách, po čase, přes docela obyčejné vesnické prostředí a povolání vesnického kováře, se zase rodina vrací oklikou na Moravu, kde pokračuje v prostém venkovském a později i městském prostředí.

Erb Tunklů z Brnička: V modrém štítu kosmo stříbrný kapr se zlatým obojkem. Týž v klenotu na modrých složených křidlech, přikr. modrá a stříbrná.

Jankovsko - Tunklovský pitaval aneb příliš mnoho nápadných náhod.

Edmund Knesl

Již delší dobu se zabývám studiem podivných příhod ze života té části pobělohorské šlechty jihozápadní Moravy (Moravskobudějovicko, Jemnicko, Jaroměřicko - s okolím), o níž do značné míry platí Stloukalův názor, že "česká šlechta se sama vyřadila z vůdcovství národa přímo vlastní vinou, ba vlastní vůlí tím, že zradila české národní ideály a zapřela národní kulturu, svými předky zasazenou"¹⁾ a která tehdy neemigrovala a "přizpůsobila se". Napřed jsem se blíže seznámil s podivnými skutky barona Zikmunda Tiefenbacha, zetě Karla staršího z Žerotína jako spoluautora Černé knihy velkobítešské²⁾. Zikmund Tiefenbach byl do roku 1619 v přátelském vztahu i s Kryštofem z Říčan na Budíškovicích, členem direktorské vlády na Moravě, po bělohorské katastrofě dlouho vězněném na Šmilberku. Vedle toho mě zaujala dřívější studie Josefa Fišera o Rudolfovi Jindřichovi Schaumburkovi, někdejším neblahém pobělohorském pánu na Moravských Budějovicích, jemuž jsem se hlouběji věnoval i já.³⁾ Stejný, ne-li dokonce i horší byl jeho bratranc, zprvu pán na Nových Syrovicích a pak už jen na Jackově Arnošt Vollmar Schaumburk, jinak i císařský podplukovník. Měl za manželky dvě sestry Říčanky erbu trojlistu. O té první - Marii Doretě - víme jen, že v době manželova pobytu v armádě vedla neslavě panství Nové Syrovice. Arnošt Vollmar si nepočínal křešťanský, i když jeho sestra Otilie byla představenou kláštera klarisek ve Znojmě. Byl to hrubián a podvodník velkého kalibru. Jeho druhá manželka Markéta Terezie, rozená z Říčan, si počínala stejně jako její manžel. Životy a skutky výtečníků Schaumburků v několika generacích nebudou ale předmětem tohoto vyprávění. Zhodnocení obou bratranců Schaumburků a s nimi spřízněných Říčanů budu věnovat jiné kapitoly. I potomci Schaumburků a i baronů z Říčan si nijak nezadali ve špatných skutečích a byli

i dobrými žáky svých rodičů. Zmiňuji se zde o nich proto, že se objevují jako bezprostřední spoluaktéři dějů, jimž věnujme pozornost v dalších kapitolách.

I.

Hynek Jankovský z Vlašimi na Bítově a Jemnici a jeho žena Kateřina, rozená z Roupova.

Hynek Jankovský, syn Fridricha a Justiny, rozené rovněž z Vlašimi⁴⁾, narozený údajně v roce 1573,⁵⁾ byl prototyp moravského barokního kavalíra, vrstevník a snad i přítel Karla staršího z Žerotína, ale určitě Lva Viléma z Kounic, s nímž byl později i vzdáleně spřízněn. Hynek sám zůstal katolíkem, i když měl blízko k evangelií. Jeho strýc Wolf Zikmund byl evangelík a jeho majetek mu císař Ferdinand zkonfiskoval. O Hynkovi víme, že byl vzdělaný a zkušený člověk. Bylo módou tehdejších barokních pánských jezdit na zkušenou do ciziny, zvláště do Itálie a západní Evropy. V roce 1639 byl jedním ze svědků na svatební smlouvě Viléma Lva z Kounic při jeho sňatku s nekatoličkou Eusebií ze Sezimova Ústí.⁶⁾ I sám Hynek Jankovský se v této době oženil rovněž s nekatoličkou Kateřinou z Roupova, dcerou Zdeňka z Roupova na Budkově u Moravských Budějovic. Zdeňkovi z Roupova byl budkovský statek jako nekatolíkovi konfiskován a tato okolnost se také odrazila ve svatební smlouvě, uzavřené mezi ženichem Hynkem Jankovským a nevěstou Kateřinou.⁷⁾

Hynek, tehdy už vlastně stařec v pokročilém věku 66 let, si doslova vykoupil mladou nevěstu, jejíž otec záhy potom dobrovolně emigroval. Hynek dal své nevěstě zapsat v zemských deskách jako věno 32 500 moravských zlatých jako vlastní dar. Extrémně vysoký dobrovolný dar Hynkův nevěstě je možné v podrobnostech poznat z originálu smlouvy, ale i v dalších řádcích našeho výkladu. Pro toto naše další vyprávění je ovšem nutné se už nyní zmínit o svědcích, kteří Hynkovu svatební smlouvu spolupodepisovali a zpečetili. Zapamatujme si dobře jejich jména. Byli to:

Ondřej z Ostašova, tehdejší znojemský krajský hejtman,
Adam Ladislav z Věžník, pán na Lesonicích a Martíkově,
údajný písar pozdějšího Hynkova testamentu,
Jan Arnošt Scherfenberk, pozdější tchán Kateřiny, už
vdovy po Hynkovi Jankovském,
Heřman z Říčan, švagr novosyrovického oficíra a dobrodru-
ha, snad bratranc obou Vollmarových manželek ⁸⁾
J.K.Schaumburk, bratr Rudolfa Jindřicha Schaumburka,
Jindřich Jankovský, blízký příbuzný Hynkův
Vilém Jankovský, rovněž příbuzný Hynkův,
Jan Albrecht Tunkl, majitel části Lhotic u Jemnice, Hyn-
kův příbuzný.

Všichni uvedení podepsání hráli významnou roli v pozdějším spo-
ru o pravost Hynkova testamentu. ⁹⁾ Zda byli oba manželé různé-
ho náboženského vyznání spolu šťastni, je těžké říci. Velký vě-
kový rozdíl mezi nimi, v jejich manželského spolužití nekompro-
misi rozdíl v náboženském smýšlení obou a zvláště slova Kateři-
nina o protivenstvích v manželství, nenasvědčují vzájemné poho-
dě. Kateřina si později stěžovala, že manželovi sloužila 14 let,
že Hynek byl stále nemocen a jeho zdravotní stav byl prý velmi
zly. Trpěl podagrou, vůbec nemohl chodit a museli ho přenášet.
Vdala prý se se souhlasem svého otce (nebo spíše na jeho nalé-
hání?). Měla s manželem podle jejího vlastního vyjádření mnoho
trápení a musela snášet jen samá protivenství (Wiederwürtigkei-
ten). ¹⁰⁾ Nám se však nezdá, že by se mladá paní Kateřina tak
trápila po boku mnohem staršího a neduživého manžela. Už při
podpisu svatební smlouvy byl jako jeden z podepsaných svědků
Jan Arnošt Scharfenberk, její pozdější tchán.

Z Kateřinina manželství s Hynkem Jankovským vzešel jediný
syn Maximilián Arnošt (proč právě Arnošt?). Když Hynek Jankov-
ský z Vlašimi zemřel na hradě Bílově 10. února 1653, bylo jeho
synkovi 8 let, ale nebyl tehdy s rodiči. Matka ho poslala do
Vídni. Maximiliánův pobyt ve Vídni také zle vytýkali Kateřině
Hynkovi příbuzní. O tom ještě uslyšíme.

Den před úmrtím, 9. února 1653, pořídili Hynkův testament.

Podle zprávy vdovy Kateřiny a samotného písáře testamentu, jej na požádání - několikeré - napsal vzdálený příbuzný Jankovských rytíř Ladislav Adam Věžník, tehdy pán na Lesonicích a Martínkově. Věžník byl v době závěru života Hynka Jankovského na návštěvě u Roupovských na Budkově a tam ho zastihl spěšný posel umírajícího Hynka. Hynek mu důtklivě vzkazoval, aby se ihned dostavil na Bítov. Když tam Věžník přijel v podvečer 8. února, nalezl prý doslova Hynka v posledním tažení, jak sám napsal. Hynek ho úpěnlivě prosil, aby napsal podle jeho dispozic a přání poslední vůli. Zároveň chtěl po Věžníkovi, aby k němu zavolal ženu Kateřinu a také ji měl Věžník požádat, aby konečně přestoupila na katolickou víru. Její konverze byla totiž císařovou podmínkou (i podle Obnoveného zřízení zemského), aby se mohla stát nejen Hynkovou manželkou, ale aby se mohla ona a její syn stát dědici panství po Hynkovi. Zároveň to bylo podmínkou, aby se mohla do synovy plnoletosti státi jeho spolu-poručnicí. Kateřina dvakrát odmítla nejen přestup ke katolické víře, ale nechtěla Hynka vůbec navštívit co umírajícího manžela. Zdržovala prý se pořád v jídelně ve společnosti Scherfenberků, otce a syna, brzy Kateřinina druhého manžela. Na hradě se též zdržovali - za zajímavé shody okolností - i Heřman z Říčan a Jan Albrecht Tunkl z Brníčka. Oba přece už stáli před 14 léty při podpisu Hynkovy svatební smlouvy.

Hynek Jankovský učinil dědicem svého syna a do jeho plnoletosti měla spravovat rozsáhlý majetek Kateřina.

Po několikrém přesvědčování se Kateřina nakonec přece jen k manželovi dostavila a slíbila mu, že přestoupí na kato-lickou víru. Druhý den Hynek skonal. Byl pochován v bítovské hradní kapli.¹¹⁾ Hynek ve svém testamentu nepamatoval vůbec ničím na své příbuzné. Velké peníze věnoval na zbožné účely a vedle toho i značnými částkami na hradní služebnictvo a čeládku. To bylo právě nejvic solí v očích stěžujících si příbuzných.

S příbuznými Jankovskými, kteří byli podepsanými svědky na jeho svatební smlouvě (Jindřich a Vilém) se podle vyjádře-

ní vdovy Kateřiny a písáře testamentu Věžníka Hynek nestýkal. Kateřině vznikly velké starosti Hynkovým úmrtím, protože proti pravosti testamentu podali Hynkovi příbuzní Ludmila Jankovská, vdova po Jindřichovi, a její švagr Vilém ostrý protest k moravskému zemskému právu. Zemské právo se muselo zabývat vzniklým sporem skoro plná tři léta. O průběhu celého sporu o pravost poslední vůle Hynka Jankovského z Vlašimi si povíme v další kapitole o Ludmile Jankovské z Vlašimi, rozené Bechyňové z Lažan a jejím nemanželském synovi.

II.

Ludmila Jankovská z Vlašimi, rozená Bechyňová z Lažan a její nemanželský syn.

Pravoslav Kneidl ve své "libecké brožurce" ¹²⁾ se snaží romanticky vyličit milostný poměr Ludmily Jankovské z Vlašimi, rozené Bechyňové z Lažan se švédským korunním princem Karlem Gustavem, pozdějším králem Karlem X. Gustavem. Podle Kneidla se oba seznámili někdy v roce 1643 buď v Tovačově nebo v Horní Moštěnici. Z jejich vztahu se narodil Ludmila ve Znojmě nemanželský syn ¹³⁾ Karel Václav. Kneidl uvádí, že Ludmila byla v roce 1643 vdovou, když se seznámila s dvacetiletým princem. Není to pravda, protože dopis Vilému Jankovskému z Vlašimi na Rešicích (snad) od bratra Jiřího Jankovského, datovaný ve Znojmě 7. března 1645, svědčí, že Jindřich Jankovský, Ludmilin manžel, byl ještě naživu. ¹⁴⁾ Nějak to podezřele nehraje s Ludmilinou peticí, kterou poslala v dubnu 1649 švédskému korunnímu princi. Ludmila v ní uváděla, že jí princ přislíbil při odjezdu ze Znojma (asi při druhém setkání) všemožnou pomoc. ¹⁵⁾ Kneidl uvádí, že nemanželský syn Karel Václav se narodil v roce 1644. Pak nebyla Ludmila v době porodu vdovou. Její zmínka o vdovském stavu se musí týkat až roku 1649, kdy prosbu odeslala. Kdy se přesně ujala statku Rešice, lze těžko zjistit. Jak vyplývá z pramenných zpráv, zdržovala se Ludmila i její syn později se svou rodinou většinou ve Znojmě ¹⁶⁾.

Jaký byl život Ludmilin a jejích dětí do roku 1653, není snadné zjistit pro nedostatek pramenů. Nemanželský syn Karel Václav, který žil ve Švédsku až do doby, kdy jeho tatiček se stal králem a nastoupil na trůn po abdikaci královny Kristiny. Levoboček byl pro pana krále už neúnosný a tak ho raději honem poslal na krk paní matince. Zda Ludmilu kdy nějak podpořil, dá se spíše pochybovat. Její upěnlivá prosba z roku 1649 tomu nenasvědčuje. I po návratu jejího nemanželského syna to neměla jako vdova se třemi dětmi nijak snadné a proto není divu, že se hned po smrti blízkého příbuzného Hynka Jankovského na Bílově a Jemnici v roce 1653 intenzivně začala zajímat, zda zemřelý bohatý a navíc blízký příbuzný pamatoval nějakým odkazem na ni. Ludmila spojila své síly dohromady s poručníkem jejich dětí, švagrem Vilémem Jankovským. Vilém výslovně uvádí, že je bratrem Justiny, matky zemřelého Hynka. Z textu stížnosti - nakonec ale žaloby - vyplývá, že Jindřich, manžel Ludmilin, byl Vilémovým bratrem.¹⁷⁾ Je pochopitelné, že vdova Kateřina ihned reagovala na žádost Ludmily a Viléma odmítavě. Z podané společné žaloby Ludmily a Viléma vznikl vlekly spor, který plně zaměstnával zemský tribunál v Brně bezmála celé tři roky. Vilém jako poručník Ludmiliných nezletilých dětí po zemřelém Jindřichovi vznesl proti testamentu ostré námitky a dokazoval, že:

- a) Vdova Kateřina od sebe zapudila svého a Hynkova syna, že se o něho nestarala
- b) Scherfenberkové neměli žádné právo vystupovat v testametu jako svědci
- c) Hynek nenapsal sám testament a ani jej nedal konfirmovat
- d) Testament byl vlastně dodatečně napsán až po Hynkově smrti
- e) Písář testamentu Ladislav Adam Věžník dopustil, že napolo mrtvý Hynek ani nepodepsal vlastnoručně prázdné listy svým jménem a jeho podpis byl pořízen moc podivně. Prý rukou Hynkovou bylo napsáno jen první písmeno roztaženou rukou a další část jména byla dopsána jinou rukou

- f) Svědci na testamentu nebyli vůbec u Hynka při sepisování poslední vůle, ale zdržovali se sice na hradě, ale úplně jinde
- g) Kolem sepisování poslední vůle se udalo mnoho podivných a záhadných příhod
- h) Hynek prý nechtěl zprvu podepsat vůbec žádný testament a stále odstrkoval od sebe prázdný papír, který měl podepsat in bianco
- ch) Věžník prý udělal sám sebe poručníkem
- i) Testament by měl být jako falešný anulován
- j) Kněz prý při pohřbu z kazatelny prohlásil, že už není žádný mužský potomek kromě syna Hynkova
- k) Na Hynkova panství by se měla uvalit sekvestura, aby statky nepřišly do cizích rukou a zůstaly zachovány rodu Jankovských.

Byla to opravdu těžká obvinění a samotnému císaři bylo horko z těchto argumentů. Císař psal mnohokrát prostřednictvím české dvorské kanceláře zemskému právu do Brna, aby celá záležitost byla náležitě vyšetřena. Po prošetření mělo zemské právo podat zdůvodněné návrhy pro budoucí císařské rozhodnutí. Obě strany měly ve sporu své advokáty, kteří dobře těžili z celé vzniklé patálie. I druhý poručník Hynkova syna Maxmilán hrabě Althan byl požádán v roce 1654 o prozkoumání celé záležitosti a měl urychleně podat nezaujatou a objektivní zprávu. Althan byl sám pro sebe přesvědčen, že s testamentem není něco v pořádku a pro vlastní klid se raději vzdal poručnictví. Docílili aspoň toho, že byli vyslýcháni svědkové, kteří testament spolupodepsali. Heřman z Říčan a Jan Albrecht Tunkl (nám známi již ze svatební smlouvy) byli vyslechnuti, zda věděli o věcných a cenných darech z Hynkova majetku Ladislavu Věžníkovi. I lidé z Hynkovy čeládky byli vyslýcháni o různých pověstech a podivnostech kolem sepisování poslední vůle. I znojemský krajský hejtman Rudolf Jindřich Schaumburk, pán na Moravských Budějovicích, byl vyslechnut. Jak kdo z uvedených vypovídal, nemůžeme dnes zjistit, protože ve spisech

jsou dochovány jen koncepty interrogatorií. Vyskytla se i námitka, že Hynek už blábolil, že mu ruku při podpisu vedl sluha Lavička, že se Hynek bránil a plakal. Ba se i proslyhalo, že Kateřina ani nebyla u Hynka při jeho posledním tažení a zdržovala se s Věžníkem a Scherfenberky v jídelně.

Vznesenou žalobou Ludmily a Viléma Jankovských se dostala vdova Kateřina do málo závidění hodné situace. Jenomže Kateřina nebyla žádná putička a s touže vervou, s jakou se do ní pustila Ludmila a Vilém, dala se Kateřina do nich. Narazily na sebe dvě cílevědomé a neústupné ženy. Tak, jak lze předpokládat určité spekulace Ludmiliny se švédským princem, tak je možné je hledat u Kateřiny, když se zprvu na tatínkovo naléhání provdala za obstarlého Hynka. Její otec Zdeněk z Roupova chtěl mít jistě dceru Kateřinu dobře zaopatřenou a v Hynkovi viděl nejen dobrou partii pro dceru, ale i hodného člověka. Kateřina a její advokát se pustili do Ludmily a v písemných námitkách obvinili Ludmilu z nactiutrhačství. Kateřina psala, že se Hynek nadobro rozešel se svými příbuznými a nechtěl o nich ani slyšet. Ludmila prý byla drzá infamní ženská a chtěla ji a jejího sirotka připravit o všecko. A neštítila se prý ani lží. Kateřina prý utrpěla z Ludmilina počínání srdeční záchvat a opravdu navrhovala zamítnutí celé žaloby; Ludmilu je prý nutné tělesně ztrestat jako necudnou svůdkyni a uvěznit ji. 18)

Je dost těžko poznat, která ze sporných stran byla v právu a kdo z nich lhal. V celém obsáhlém spisovém fasciklu chybí to hlavní – konečné císařovo rozhodnutí. Je ovšem faktum, že nakonec se Kateřina domohla aspoň toho, že spravovala celý majetek jako poručnice sama a nemusela z jemnického panství podávat žádná vyúčtování až do té doby, kdy dosáhla navrácení svého upsaného věna.

Pani Kateřina se znovu provdala ještě před ukončením sporu za Fridricha Arnošta Scherfenberka, syna Jana Arnošta Scherfenberka, císařského generála a pána na Vranově n.D. a na Novém Hrádku, dávného hosta na Bílově v době Hynkova sňatku v roce 1639. I Kateřinin syn Maximilián Arnošt (proč právě

Arnošt?) si později vzal za manželku příslušnici rodu Scherfenberků. Nechť si čtenář učiní svůj vlastní úsudek o úmyslech a počinání obou žen. O tom, jaké strasti a svízely prožívala Eliška Scherfenberková, provdaná za Maximiliána Arnošta, syna Hynkova, navíc údajně šíleného, hovoří jiná akta v jiné souvislosti. Jejich obsah také v plné míře potvrzuje, co bylo řečeno již v úvodu o roli národu odcizené šlechty.

Ludmila Jankovská, rozená Bechyňová, matka nemanželského syna Karla Václava, jistě zemřela někdy mezi léty 1655-1666.¹⁹⁾ Karel Václav, syn pozdějšího švédského krále, se oženil 28. února 1661 s Marií Františkou, rozenou Schaumburkou, vlastní sestrou Rudolfa Jindřicha Schaumburka, moravskobudějovického zlého pána a spoluaktéra nedobrých skutků s bratrem Arnoštem, napřed na Nových Syrovicích, nakonec už jen na Jackově.

Mladý pan Karel Václav jistě nebyl žádný mohovitý kavalír. Královský tatiček moc na synáčka nedbal. Neměl ani pan syn, do čeho by se oblékl a stál před svatbou. Proto se vypravil v roce 1660 do Brna a u jakéhosi krejčího Viléma Růbana si pořídil na zakázku kavalírské oblečení se stříbrnými portami a šnůrami. Krejčí mu účtoval 26 zlatých 30 krejcarů. Mladý pán si mimoto vypůjčil ještě 4 zlaté (na cestu?). Zprvu se zavázal, že určitě zaplatí na svatého Michala. K zaplacení se jaksi vůbec neměl a krejčí dlouho, předlouho, čekal na peníze. Peníze z Karla dostat ne a ne. Až za 13 let mu došla trpělivost a podal na něj žalobu. Dlužník měl zaplatit do 14 dnů, ale neměl peníze. Do Rešic poslali z Brna exekutora pro peníze, ale tam napřed nepochodil. Jankovský mu řekl, že peníze nemá a že by chtěl dluh vyrovnat žitem a hrachem. Růban si stěžoval, že nemá být z čeho živ. Jankovskému proto nezbýlo nic jiného, než peníze jakkoliv sehnat a dluh zaplatit.²⁰⁾

Rudolf Jindřich Schaumburk, mistr nesplněných slibů a podvodník, slíbil své sestře Marii Františce provdané za Karla Václava Jankovského, při uzavření jejího sňatku s Karlem Václavem, že jí vyplatí věno ve výši nejméně 2000 zlatých a na výbavu dalších 1000. Zavázal se, ale neměl se nikak ke

splnění závazku. Až 13. listopadu 1666 písemně prohlásil Karel Václav Jankovský přímo v Moravských Budějovicích, že dostal z věna po zemřelé manželce 1000 zlatých. Svědky tohoto stvrzení byli: Rudolfův bratranc Arnošt Vollmar z Jackova a údajný prefekt Rudolfa Jindřicha Schaumburka Václav z Říčan.²¹⁾ V kvitanci se výslovně uvádí, že Karlova manželka Marie Františka je již mrtvá. Ostatní peníze zůstal pan švagr jaksi dlužen a nemínil nijak věno splatit ani po dobrém, ani po zlém. Příbuzenské vztahy mezi tímto "širším rodinným společenstvím" nebyly nijak valné, jak jsme se již přesvědčili z dřívějších ličení. Zprvu Jindřich, otčím Karla Václava, byl svědkem při sepsání svatební smlouvy v roce 1639, ale pak soudící se paní šlechticny neměly pro sebe slušného slova. I tentokráte se páni švagři Rudolf Jindřich Schaumburk a "švédský" Karel Václav Jankovský nerozešli v dobrém. Karel Václav podal na Rudolfa Jindřicha Schaumburka žalobu u zemského tribunálu. Rudolf Jindřich Schaumburk s jemu vlastní nadutostí napsal do Brna, že pro něho je žaloba "nuliter und impertinent".

Karel Václav Jankovský si nějak v neznalosti popletl rodiče Rudolfa Jindřicha Schaumburka a toho hodlal moravskobudějovický pán znamenitě využít pro sebe. Kromě toho Schaumburk předložil zemskému soudu zmíněnou kvitanci z roku 1666, v níž Jankovský výslovně uvedl, že se vzdává dalších nároků pro sebe a své dědice. Spor ale pokračoval a ani Rudolf Jindřich Schaumburk, ani sám Karel Václav Jankovský se nedočkali jeho ukončení.²²⁾ V soudním projednávání žaloby pokračovali Jankovského synové a za Rudolfa Jindřicha Schaumburka jeho děti Václav a Marie Kateřina Schaumburková, rozená hraběnka Morzinová, manželka Hanibala mladšího. Spoluobžalovanými byli i Otto Schaumburk a další dcera, provdaná baronka Aichpichlová. Zpočátku celkem jednoduše vypadající záležitost se vlekla více jak 28 let. Schaumburkovi dědici nabízeli mladým Jankovským Ferdinandovi a Karlu Maxovi jen 300 zlatých, kdežto žalobci chtěli 4000. V červnu 1705 byla ukončena celá záležitost smírem a žalobci se spokojili částkou 600 zlatých.²³⁾

III.

Karel Václav Jankovský, baron Matyáš Wunschwitz, možný vztah
Wunschwitze k Blažejovi Tunklovi.

Kdy se ujal Karel Václav Jankovský řízení statku Rešice, případně kdy jej zdědil, můžeme se dovědět jen z věrohodné literatury.²⁴⁾

Z vyličených sporů a žalob si lze udělat představu, že ani jeho matce, ani Karlu Václavovi a dětem se nedářilo valně. Celkové majetkové situaci je těžké si dnes udělat představu. že by se jim tehdy vedlo dobře, rozhodně nelze konstatovat. Uvážíme-li, že celkem nevýznamnou částku 30 zlatých za krejčího ani nemohl zaplatit plných 13 let, pak to dokazuje nuzácký život, i když s baronskou korunkou v erbu. Nedivme se, že v roce 1668 prodává (či zastavuje?) statek Rešice tehdejšímu zemskému podkomořímu Matyášovi Wunschwitzovi z Brna.²⁵⁾ Wunschwitz jej držel údajně jen pod dobu čtyř let a pak jej zase prodal (?) Jankovskému zpět. Karel Václav Jánkovský hospodařil na Rešicích pak už jen do roku 1683 a opět jej - a už definitivně - prodal a brzy zemřel.

Matyáš Gottfried Wunschwitz, odchovanec jezuitských kolejí v Hradci Králové, přišel na Moravu někdy kolem roku 1655 a stal se stavovským sekretářem. Jeho moravská kariéra úředníka byla velmi rychlá. V roce 1661 složil v České dvorské kanceláři slib a brzy byl povýšen do rytířského stavu.²⁶⁾ Kromě Rešic také koupil statek Horní Kounice. Byl velmi cílevědomý a mimořádně ctižádostivý.

V roce 1663 předhazoval moravským stavům, že v Brně slouží věrně císaři a zasloužil by si opravdu titul císařského rady. že se nestal hned baronem, moc ho mrzelo a v pozdější funkci písáře zemských desk se velmi činil, aby baronského stavu dosáhl. že si počínal občas hodně podezřele při soudních odhadech panství jako člen odhadní komise, svědčí jeho záměrně nízký odhad např. statku Nové Veselí v květnu roku 1668.²⁷⁾

Po prodeji statků na Moravě se vrátil zpět do Čech. Zprvu se stal radou komorního soudu a později krajským hejtmanem v Plzni. Vysoký úřednický titul říšského komorního rady si přece jen vymodlil. V Čechách držel kratší dobu Vlachovo Břeží a zemřel v roce 1695, tedy stejně s Kozinou. Zemřel na Ronšperku.

Jistě se ptáte, proč uvádím do souvislosti barona Wunschitz s rodem Jankovských z Vlašimi. Z titulu své funkce na Moravě se určitě dobře znal s příslušníky rodu Jankovských zvláště když Maximilián Arnošt, syn Hynkův byl později císařským komořím. Jak několikráté uvedl Miroslav Ivanov,²⁸⁾ Wunschitz několikráté úředně zasahoval do procesu s Janem Kozinou ve funkci plzeňského krajského hejtmana a jistě přišel do styku i s Blažejem Tunklem, vyslychaným a také odsouzeným. Jankovští zastávali významné postavení ve veřejném životě a není sporu, že když se Wunschitz jako krajský hejtman v Plzni dověděl nebo doslechl, že v procesu s odbojnými Chody je zatčen i baron Blažej Tunkl, jehož matka byla z rodu Jankovských, ihned věděl, o koho jde.

Tunkl při výslechu v červenci roku 1693 uvedl, že má hodnost říšského korouhevníka. Udal, že je stár 38 let a že se ve Vídni oženil s vdovou Herrnbekovou. Byl propuštěn z armády jako raněný a nikde nemohl najít zaměstnání. Je to na pováženou, že ani město Vídeň, ani sám císař neměli o něj zájem.

Bude jistě pravda, že to byl více dobrodruh než "abdankovaný oficiér". Písemné relace, které o něm putovaly mezi Vídni a Prahou, se o něm nevyjadřují vůbec lichotivě.

Když se Tunkl ve Vídni čirou náhodou setkal s chodskými posly, zavětřil možnost snadného výdělku a ujal se ihned nabízené příležitosti. Chodové mu dali peníze a pan baron si napřed koupil kočár a koně. Pak podnikal s chodskými posly cesty do Brna (byli v Brně nějak dlouho) a pak byl i v Praze. Chodům sliboval, že se s nimi vypraví i na Chodsko, ale toto při výslechu popřel. Na kladené otázky vyšetřujících soudců jen zdůrazňoval, že si nic nepamatuje, nikdy prý nestudoval

a po celý život si nepřál a nepřeje mít s těmi sedláky co do činění a že není původce a podněcovatel jejich nepřátelství. Nebudu a nechci opakovat Ivanovovo zevrubařné líčení celého procesu s chodskými rebely a proto odkazuju na jeho poutavé vyprávění. Upozorňuji jen na to, že zprvu měl být zatčen jeden z prvních předáků a rádců Chodů, Matěj Just, zvaný soustružník. Wunschowitz dostal příkaz k jeho zadržení, ale nijak se zadržením nespěchal a tak mu Just upláchl do Vídne. Chodská bouře vrcholila v roce 1693 a postrašený Lammingen žádal o vyslání vojska na vzbouřené Chody. Velitel pražské posádky hrabě Daun se vzpíral. Teprve v době Daunovy nemoci tak učinil jeho zástupce.
29)

Během dlouhého procesu byly navrhovány různé tresty pro předáky rebelantů. Lammingen rozrušil původní návrh trestu, aby Kozina spolu s Jiřím Zikou byli odsouzeni k jednomu roku nucených prací v železech. Tunkl jako stavovská osoba si měl odsedět půl roku a pak měl být vypovězen z Čech. Jaký byl závěr této tragedie? Lammingen bil na poplach a v konečném verdiktu měl být jeden ze tří "arcisvůdců" pověšen a druzí dva měli být odsouzeni na 10 let nucených prací a jeden další delikvent na dva roky práce v poutech v pevnosti Rábu. A jak dopadl Just? Spolu s dalšími třemi byli odsouzeni na jeden rok vězení. Tunkl, "který by si zasloužil trest smrti, ať je uvězněn na tři léta v Rábu".

"V Praze nechť místopříruční sami rozhodnou, koho ze tří hlavních arcisvůdců pověsit".

Závěr chodské rebelie byl opravdu tragický. Vzpoura byla násilně umlčena. Kryštof Hrubý zemřel ve vězení a pro Jana Sladkého-Kozinu byl určen 28. listopad roku 1695 jako den popravy v Plzni. Krajský hejtman Wunschowitz Kozinu nepřežil. Ani ne do roka ... a do dne ... následoval Kozinu ve smrti sám krutý Lomíkář. Ivanov uvádí, že ve vězení Tunkl onemocněl, byl dán na léčení. "Co se s ním stalo, zda tam zemřel, nikdo neví, sto-pa mizí." 30)

Zůstává nezodpovězena otázka, zda mu Wunschitz nepomohl z vězení. Tunklova otázka mě zaujala jedině proto, že podle jeho výpovědi se narodil v Jemnici na jihozápadní Moravě; v kraji, odkud pocházím. Ponechávám na názoru každého jednotlivého čtenáře, k jakému osobnímu závěru dojde po přečtení této stavti. Zda Wunschitz osobně zasáhl do osudu vězněného Tunkla a nakonec opravdu mírně odsouzenému Tunklovi přece jen pomohl na svobodu právě proto, že po matce pocházel z rodu Jankovských, s nimiž se jistě dobře znal z doby svého působení na Moravě – přímo v Brně. Mě neudivilo řádění Lammingenovo, protože takových šlechtických stvůr v té době byly desítky, jihozápadní Moravu nevyjímaje. Rudolf Jindřich Schaumburk a jeho bratranc Arnošt Vollmar se svou druhou manželkou Markétou Terezií,rozenou z Říčan, ti všichni byli snad ještě horší. Život Karla Václava Jankovského a nepřímo příbuzného barona Blažeje Tunkla měl styčný průsečík právě v osobě barona Wunschwitze. Vystopovat přesně genealogickou návaznost Blažeje Tunkla s rodinou Jankovských na Bílově a Jemnici není a nebude snadné, protože v soudobé literatuře jejich genealogický vývod není naprostě spolehlivý.³¹⁾ K rodině Tunklově, v té době držící část Lhotic u Jemnice, je naprostě nespolehlivý pozůstalostní spis Jana Albrechta Tunkla, zde několikrát zmíněného. Není divu, protože v pozůstalosti byl zainteresován i moravskobudějovický Rudolf Jindřich Schaumburk a ten byl v mnoha směrech přece jen švindléřem³²⁾ – Blažej Tunkl není nikde uveden. Také Tunklův údaj, že jeho švagrem byl pozdější maršál a velitel uherskohradišťské posádky Jiří Adam z Říčan, není jasný a je málo spolehlivý, protože Jiří Adam z Říčan měl daleko později u dragounů hodně nižší hodnost a i identita jeho manželek se neshoduje.³³⁾ Procházkova genealogická příručka není spolehlivá.³⁴⁾

Kromě Wunschitze a Schaumburků všichni zde jmenovaní pocházeli ze starobylých a velevýznamných kdysi českých panských rodů.

Tuto úvahu bylo by opět možné uzavřít slovy Stloukalovými,

jež jsem uvedl na začátku. Zbývá jen dodat, že líčené průběhy sporů a stížností jak Ludmily Jankovské, rozené Bechyňové vůči Kateřině Jankovské, později Scherfenberkové, rozené z Roupova, tak i "švédského" Karla Václava Jankovského s Rudolfem Jindřichem Schaumburkem, nepřinesly žádnému ze spřízněných partnerů valný užitek a je opravdu až nápadné, že všichni aktéři líčených dějů jeden druhého nijak dlouho nepřežili. Tak Kateřina Jankovská-Scherfenberková už v dubnu roku 1655 pořídila testament se zdůvodněním, že je těžce nemocná a pro stálou nevolnost měla obavy, že ji těžká nemoc zahubí. Odhodlala se k léčení v termálních lázních Hirschberg ve Slezsku. V testamentu prohlásila, že nemá žádnou naději v návrat.

Manžel Scherfenberk prý byl dobrým otčímem mladému Maxovi Arnoštovi Jankovskému, a proto mu odkázala polovinu ze svého zlata, stříbra, šperků a skvostů. Druhou polovinu dostal její syn Maximilián Arnošt Jankovský.³⁵⁾

Její sokyně Ludmila, rozená Bechyňová, matka nemanželského Karla Václava, zemřela někdy mezi léty 1655-1666, jak jsme již uvedli. Jistě podivná časová shoda mezi úmrtím obou žen. I oba švagři - Rudolf Jindřich Schaumburk a "švédský" Karel Václav Jankovský - brzy po sobě zemřeli, aniž se vůbec dočkali rozsouzení jejich sporu. Jak podivuhodné, že si osud se všemi tak zahrál a rychle je odklidil ze scény, Wunschwitz a Lomicka nevyjímaje. Nikdo z těchto lidí, kteří si tolik o sobě a ze sebe mysleli, nic kladného a významného v našich dějinách neznamenal. Kozinova památka bude věčně žít, ale na zlé a jesitné - navíc mezi sebou tak nesnášenlivé - panstvo se rychle zapomíná.

V archivních fondech státních archivů jsou dosud veliká kvanta materiálu z období vrcholného feudalismu a temna našeho národa až do revolučního roku 1848, který ještě čeká na opravové objevení a využití.

Poznámky:

- 1) Časopis rodové společnosti 1931, J.Munk, Po stopách národního vědomí české pobělohorské šlechty, úvod Stloukal.
- 2) I.Štarha, A.Verbič, E.Knesl, Černá kniha města Velké Bíteše, Brno 1979.
- 3) Rukopis o přednášce na téma "Třídní spory města Mor. Budějovic s vrchností 1620-1848".
- 4) Manželé Fridrich a Justina Jankovských - rodiče Hynkovi - byli údajně bratranec a sestřenice.
- 5) Vlastivěda okresu Vranov n.D., s.102.
- 6) V letech 1636-1639. O tom Fr.Hrubý, Lev Vilém z Kounic, barokní kavalír, Brno 1987, s.125,195.
- 7) Svatební smlouva uzavřená v Budkově 15.11.1639. Císař dal svůj předběžný souhlas ke sňatku již 12. dubna 1639. O dalších podrobnostech smlouvy SOA Brno, C 8, sign. J 7.
- 8) V dlužním úpisu z 24.12.1650 na 2 500 zl., podle něhož si tuto částku vypůjčili Rudolf Jindřich a jeho bratranec Arnošt Vollmar od plukovníka Františka Schneidaua, jsou podepsáni jako svědci Ladislav Adam Věžník a baron Heřman z Říčan..."unser Vetter und Schwager"... Heřman z Říčan měl za manželku Apolenu, sestru Arnošta Vollmara Schaumburka. Výraz Vetter dovoluje širší výklad. Sestavit genealogii rodu těchto Říčanů bude obtížné, ne-li dokonce nemožné. Zdá se, že Heřman a později i Václav (syn Heřmanův?), byli v nejbližším příbuzenském vztahu s Vilémem z Říčan a i s Kryštofem z Říčan na Budišovicích, členem odbojních stavů na Moravě proti Ferdinandovi II. a do roku 1620 i krajským hejtmanem jihlavským. Budiškovice mu byly konfiskovány a sám Kryštof byl vězněn až do r.1628 v Brně na Špilberku. Jeho znak je totožný se znakem Markety Schaumburkové, rozené z Říčan. SOA Brno, C 8, sign.zp 556, kart.479.
- 9) Další svědci Mikuláš z Terčova a Štěpán z Mukoděl nehráli žádnou roli v dalším dějství.
- 10)O nářku Kateřiny na nemocného starého manžela SOA Brno, C 8, sign.zp J 7.

- 11) Vyobrazení erbu Hynka Jankovského na jeho náhrobku v bílovské kapli. Vlastivěda okresu Vranov n.D., s.102. Hynkův znak je poněkud odlišný od znaku Jindřicha Jankovského a navíc i od Karla Václava Jankovského na Rešicích. Viz přílohy.
- 12) Pravoslav Kneidl, Historie o synu švédského krále a české paní, Památník národního písemnictví a Spolek českých bibliofilů v Praze 1984, též recenze V.Waltra, Genealogické a heraldické informace, 1, roč.1987, s.52-53.
- 13) Se svým manželem měla syny Ferdinanda Leopolda a Karla Maxe a snad i dceru Maximiliánu, později provdanou baronku Pfefferhofenovou.
- 14) SOA Brno, AŠ XXVIII/6/2, Znojmo, 1645 březen 7. Vilému Jankovskému z Vlašimi na Rašicích - do Velké Bíteše...."že pan Jindřich náš chuderka velmi bídny býti se nachází, hrubě dobře by bylo, abys ráčil bratře se odtrhnouti a jeho navštíviti. Přitom Vaši Milost prosím, pokudžby k nám armáda se přiblížovala, že zápis některým rejtarům. totiž salva guardii na ně pamatovati..."
- 15) Originál německý, uveřejněný u P.Kneidla, Historie o synu... V překladu: Znojmo, 1649, duben 19.
Nejjasnější vysoce urozený kníže, nejmilostivější pane!
Vaše vysokoknížecí Jasnost si bezpochyby nejmilostivěji vzpomene, že jste si při Vaší přítomnosti zde ve Znojmě co nejmilostivěji oblíbil mého tehdy ještě mladého synáčka a rozhodl jste se jej adoptovat a vzít s sebou. Jak s velikým potěšením v srdci se dovídám, dal jste jej vychovat ve všech dobrých oborech a vlastnostech, za což v nejponíženější úctě děkuji. Vyprošuji ve zbožných modlitbách pro Vaši Vysokou knížecí Jasnost jen blaho a štastnou vlivu a odporoučím svého syna do další veliké milosti Vaší knížecí Jasnosti. Žije v neomylné naději, že Vaše knížecí Milost bude mít v paměti, že když jste tehdy odtud odjízděl, že jste přislíbil všemožnou pomoc pro chudou opuštěnou vdovu ve stále dorážející nouzi. Přejeme si dlouhý kýžený

mír, ale nemám prostředky k znovuvybudování mého malého statečku. Přicházím proto k Vaší vysoké knížecí Milosti s nejponíženější prosbou, abyste co nejmilostivěji ráčil svou štědrostí poskytnout nějaké prostředky k znovuvybudování mého zpustošeného statku. Utěšuji se v nejponíženější pokorě takovou Vaši knížecí Milostí a odporoučím blaho Vaší knížecí Milosti do božské ochrany. Vaší vysoké knížecí Milosti poddansky nejoddanější Lidmila Jankovská z Lažan.

- 16) SOA Brno, C 8, s.J 27, kart.113.
- 17) Vilém se jako spolužalobce výslovně podepisuje "auch im Namen meiner Schwägerin". Ludmila označuje zemřelého Hynka "Vetter". O možnosti různého či širšího výkladu příbuzenského pojmu der Vetter viz Sterzinger, Kabeš, Encyklopédický německo-český slovník, 1935, IV.díl, s.1230.
- 18) V tomto celkem krátkém pojednání ani nebylo možno podat zevrubnější obsah svatební smlouvy, jako o upsání věna Kateřině na Jemnici, dále Hynkova testamentu a i podrobnosti celého případu i dlouhého vyšetřování.
- 19) SOA Brno, C 8, s. J 27.
- 20) SOA Brno, C 8, sign.R 57 p.
- 21) Měl za manželku Kateřinu, rozenou Tunklovou. O svízelích, spojených se zpracováním Říčanů a Tunklů ze Lhotic si povídáme v závěru této práce.
- 22) Karel Václav Jankovský zemřel 15.10.1684, Rudolf Jindřich Schaumburk v roce 1687. Oba byli pochováni ve Znojmě.
- 23) Celý tento spor tvoří silný fascikl, SOA Brno, C 8, J 27.
- 24) F.Dvorský, Vlastivěda Hrotovska, Brno 1916, s.263.
- 25) V zemských deskách znojemského kraje o tom, že Wunschowitz koupil a opět "prodal" Jankovskému zpět Rešice v letech 1668-1672 jsem nenašel zápis. Zjistil jsem ale, že i jiné drobnější statky, které v průběhu 17. století měnily častěji majitele, nejsou zapsány.
- 26) SOA Brno, A Š 87.
- 27) O tom podrobněji J.Šilhan, Z historie Nového Veselí II., nakl. MNV 1971, s.37.

- 28) Mir.Ivanov, Podivuhodné příběhy, Praha 1979, kapitola "Říkali mu Kozina", s.157-240.
- 29) Je jistě čirá náhoda, že další příslušník rodu Daunů měl za manželku jednu z posledních členek rodu Jankovských.
- 30) Miroslav Ivanov, Podivuhodné příběhy...s.235.
- 31) Metoděj Zemek, Hrady,zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku, I.díl, Jižní Morava, 1981, s.302-303.
- 32) SOA Brno, C 2, Tp 9. Jednou se uvádí, že po Janu Albrechtu Tunklovi zůstali mimo vdovu jako sirotci 4 synové a dcera Voršila Kateřina. O pár listů dálé téhož spisu se uvádějí 3 synové a 2 dcery. Nejstarší syn ve věku 19 let Zdeněk Dominik se na jiném místě uvádí jménem Stanislav. Jméno Zdeněk se jeví jako pravděpodobnější, protože v moravsko-budějovické matrice narozených je uveden v roce 1683 Zdeněk jako kmotr. Kromě toho v téže matrice se uvádí, ale jako otec Jan Albert, neznámý z pozůstalostního spisu. Voršila Kateřina je asi totožná s Kateřinou, zapsanou jako kmotra k 10.3.1691.

SOA Brno, matriky J 478.

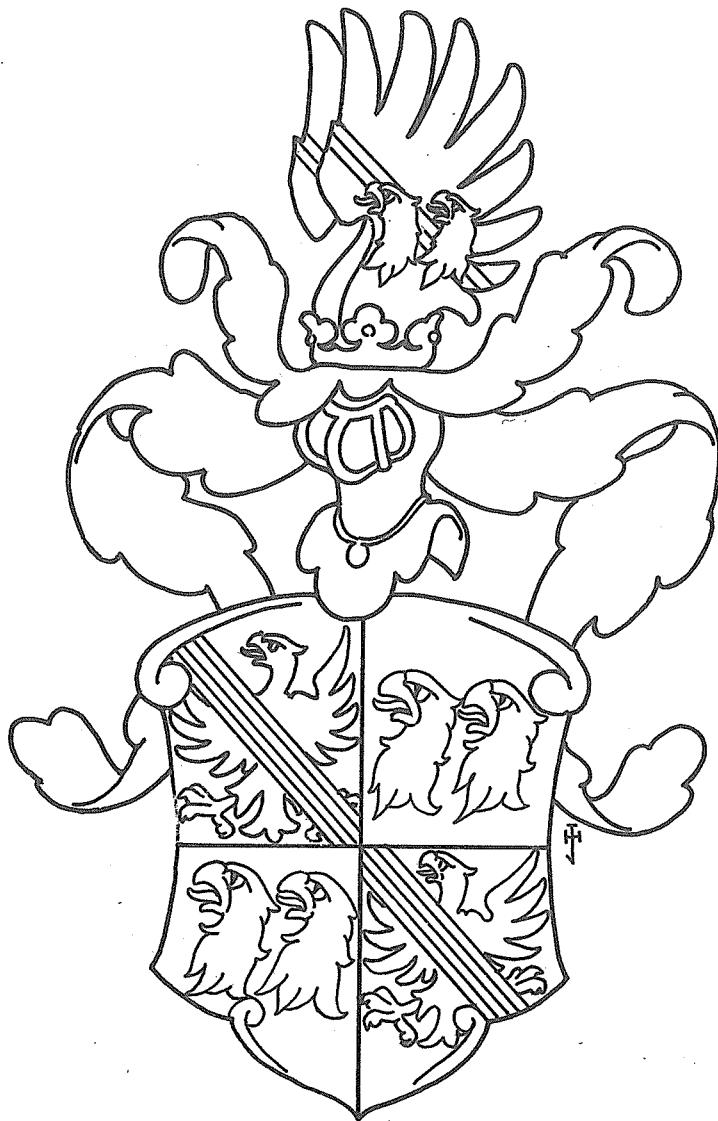
Narození: 31.12.1683 kmotr Zdeněk Tunkl z Brnička a Kateřina z Říčan

21.7.1688 jako otec Jan Albert Tunkl a Alžběta
10.3.1691 jako spolukmotra Kateřina z Říčan, rozená Tunklová. Byla to žena Václava z Říčan,
snad správce u Rudolfa J.Schaumburka. Procházka
však mylně uvádí, že Václav byl plukovníkem ve
šlikovském pluku. Jde v tomto případě o Voršilu
Kateřinu? Snad. Proč ale Blažej Tunkl ve své vý-
povědi lhá, když uváděl, že má švagra Jiřího
Adama z Říčan, který měl podle jeho výpovědi je-
ho sestru za manželku. Nebo šlo snad o další je-
ho sestru? Blažek se v pozůstalostním spise ne-
uvádí.

Zemřeli: 3.6.1708 zemřela v Mor.Budějovicích Kateřina Felicie
rozená z Říčan ve věku 49 let. Nemohlo v tomto pří-

padě jít o dceru Tunklovu, resp. sestru Blažeje Tunkla. Kromě toho byla pochována v Moravských Budějovicích Markéta Schaumburková, rozená Říčanská, provdaná za Arnošta Vollmara Schaumburka, ve věku "okolo 80 let". Pohřeb byl 21.8.1696. Byla to ona zlá paní na Syrovicích. To, že byla pochována v Budějovicích, dává možnost předpokládat, že byla v blízkém příbuzenském vztahu (možná teta ?) k Václavovi z Říčan, případně i k Heřmanovi (bratr? bratranec?). Václav z Říčan zemřel 8.4.1701 ve věku "okolo 60 let".

- 33) SOA Brno, C 2, R 44. V pozůstalostním spisu je uvedena Kateřina, rozená Fleischmannová. Podle sdělení Rakouského státního ústředního archivu ve Vídni (Oesterreichisches Zentralstaatsarchiv) byla vdovou po pozdějším marsálovi Jiřím Adamovi z Říčan jakási baronka, rozená Worgelitsová.
- 34) Roman von Procházka, Genealogisches Handbuch erloschener Herrenstandsfamilien, Neustadt a.d.Aisch, 1973.
- 35) SOA Brno, fond C 2, sign. S 323 p.

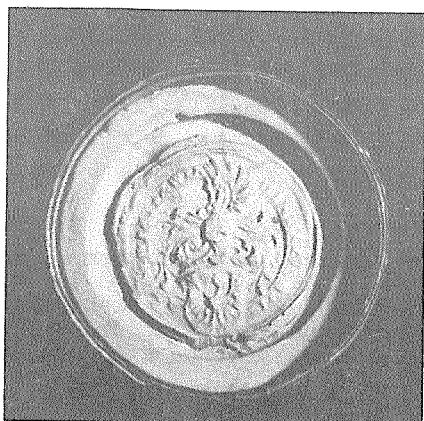
Erb Jankovských z Vlašimi (od r. 1615): Čtvrcený stříbrný štít, v 1. a 4. poli černá orlice, přes ni kosmé břevno 3x dělené zlato-modře-zlato-modře. V 2. a 3. poli dvě červené supí hlavy. V klenotu dvě černá zavřená křídla s kosými břevny - na spodním dělené zlato modře, na horním opačně - přes ně dvě červené supí hlavy. Přikr. červeno-stříbrná a modro-zlatá.

Pečeť a podpis Karla Václava Jankovského
/SOAr Brno, fond C 8,dig. J 27 ,kart.113

inverce pečetí s nápisem, vročenou v:
Afreimung, Vat. vorlich: mit Mütterlich
ansteckbarem, sehr fühlbar, aber leicht
abzutrennen: mit Morion leuchtend
durch: v. oben doppelt am 27. Augusti 1672,

dr. Václav Jankovský
Pan Waffens

Pečeť Jindřicha Jankovského /užíval jí i Jiřík Jankovský/
/SOAr Brno, G 125,sig.S 485

Rod poslance Antonína Štourače.

Ivan Štarha

V souvislosti se stým výročím narození komunistického poslance Antonína Štourače z Pivonic u Bystřice nad Pernštejnem (nar. 5. června 1888, † 10. srpna 1944) se v tisku objevila řada příspěvků k jeho životu a činnosti, mezi nimi i příspěvek Miroslava Šajnara, Rod Štouračův z Pivonic (Bystřický zpravodaj, únor 1988, s. 8-9). Jde nesporně o příspěvek záslužný, neboť naše občanská genealogie dosud dluží genealogická pojednání významným představitelům dělnického hnutí a KSČ. Autor se však omezil na jediný pramen - zlomek rodinné kroniky Antonína Štourače, aniž by se pokusil její jednotlivé údaje doplnit, zpřesnit a ověřit. Proto se dostala do jeho příspěvku řada nepřesnosti.

M. Šajnar úvodem píše: "Z minulosti zůstává v paměti rodiny Štouračovy z Pivonic č. 16 pouze jméno Vavřince Štourače. Byl majitelem dřevěné chaloupky o jedné světnici, kuchyňce a komůrce. Vavřinec byl nevolník, tedy v praktické řeči majetkem pánu z Pernštejna. Žil z práce v lese, ale jen potud, pokud pán povolil a souhlasil. Takový byl zákon feudalismu. Žil asi v druhé polovině 18. století..."

Nechci tvrdit, že autor neví, že rod pánu z Pernštejna vymřel po meči v době třicetileté války. Pány z Pernštejna zde zřejmě měnil majitele pernštejnského panství, kterými byli v druhé polovině 18. století Stockhammerové a od r. 1793 Ignác Schröffel z Mannsberka. Ani údaj o nevolníkovi Vavřinci Štouračovi však není zcela přesný. Vždyť nevolnictví u nás zrušil Josef II. záhy po svém nástupu na trůn. Navíc by autor pohledem do matrik zjistil, že Vavřinec Štourač nepocházel z řad pernštejnských nevolníků, nýbrž z polosvobodné vrstvy privilegovaných rychtářů, svobodníků a mlynářů, jejichž životní postavení se zásadně lišilo od postavení ostatních poddaných.

Předkové Antonína Štourače totiž hospodařili na základní rychtě v Kozlově. Byla to usídlost osvobozená od robot, povinná vrchnosti jen určitými platy a dědičným výkonem rychtářského úřadu v Kozlově, v Lesoňovicích, v Pivonicích a později též v Hrdé Vsi. Již v roce 1657 byl kozlovským rychtářem Matouš Štourač, v roce 1675 Staněk Štourač, v roce 1749 Ondřej Štourač a po něm František Štourač. Dne 25. července 1770 se Františku Štouračovi a jeho manželce Anně narodil syn, zapsaný v latinské matrice doubravnické farnosti jménem Laurentius, tedy Vavřinec nebo Lorenc. Za kmotry mu byli štěpánovský kovář František Fic a manželka štěpánovského primátora Jana Pospíchala Rozálie.

I když pocházel ze základní rychty, musel si Vavřinec Štourač jako jeden z mladších dětí hledat zaměstnání na pan-ském nebo u bohatších sedláků. Podíl z kozlovské rychty zřejmě nebyl příliš velký a nejmladší děti na něj musely dlouho čekat. Dne 15. listopadu 1795 se Vavřinec v sousední Vrtěžíři č. 4 oženil s Annou, dcerou Jiřího Soudka, sedláka z Vrtěžíře, její sestra Marie se tři roky před tím provdala za Vavřincova bratra Tomáše. Nejstarší děti se manželům narodily ve Vrtěžíři. Dne 4. listopadu 1796 v č. 7 dcera Josefa, dne 9. září 1799 v č. 2 (v usedlosti bratra Tomáše) syn František a 16. července 1802 rovněž v č. 2 syn Jakub. Někdy po tomto roce se Vavřinec Štourač s rodinou z Vrtěžíře odstěhoval. Snad zde nebylo pracovních příležitostí, snad byla příčinou rozrůstající se rodina bratra Tomáše, u něhož bydlel. Dne 21. července 1806 bydleli již Štouračovi v Pivonicích č. 12 kde se jim narodila dcera Terezie, pojmenovaná po babičce Soudkové z Vrtěžíře. Záhy na to si pořídili domek č. 16, kde žila rodina Štouračových až do poloviny 20. století. Dne 5. února 1811 se jim v tomto domku narodila dcera Anna, po ní další děti.

Studiem matrik a dalších archivních pramenů by zřejmě byly zpřesněny i některé další údaje o mladších členech Štouračova rodu. To si však tento příspěvek nebene za cíl. Chtěl

pouze ukázet na nutnost, že při zpracování rodinné genealogie nestačí vycházet z rodinných pamětí či jiných ne zcela spolehlivých pramenů, ale všechny jejich údaje je třeba srovnávat s matrikami a dalšími spolehlivými doklady.

Z nové genealogické literatury:

Richard Perger :

QUELLEN ZUR CESCHICHTE DER MITTELLTERLICHEN WIENER BURGERFA-MILIEN (Prameny k dějinám středověkých vídeňských měšťanských rodin). Adler, 14/28, 1986, č.3, příloha.

Zvláštní otisk ze zprávy z 16. rakouského dnu historiků v Kremži 3.- 7.9.1984. Význam výzkumu předních měšťanských rodin středověkých měst. Soupis pramenů: archivy, knihovny, instituty. Prameny mimo hranice Rakouska. Ikonografické prameny.

J. V.

THORNSCHE BEGEGNUNGEN (Toruňská setkání). Adler, 14,28, 1986, č.1, s.26 (Chocholatý).

Zpráva o 3. symposiu genealogů v září 1985 v Toruni a o konferenci o vojenských rytířských řádech v září 1985 v Toruni. Uveden stručný obsah referátů. Příspěvky ČSSR: Dr. Vaníček "Prostředky vzestupu a stabilizace vyšší šlechty v českém státě od XI. do počátku XIV. století". Dr. Zelenay "Problémy genealogického bádání na Slovensku".

J. V.

Učitelská tradice brněnské rodiny Martina Zháněla.

Antonín Gála

Židenice v někdejším okrese Brno-venkov měly štěstí, když do nově zřízené obecné školy roku 1873 získaly jako prvního nadučitele Martina Zháněla. Vyučování po vyškolení dětí ze Židenic, Juliánova a Husovic z klášterní školy v Zábrdovicích bylo po dlouhých tahanicích zahájeno v provizorní škole 15. března 1873. Šlo o dvoutřídní školu zbudovanou z bývalé stodoly, do níž bylo natlačeno na 200 dětí. V první třídě bylo namačkáno 110 a ve druhé 85 žáků ze Židenic a Juliánova. Dalších 100 neu-místěných dětí muselo chodit do německých škol v Brně.

Provizorní škola byla umístěna v selském stavení. Jeho přední část byla určena pro učitele, kde bydlel nadučitel Zháněl se svou manželkou a dětmi. Jedna světnice byla určena pro podučitele. Z bývalé stodoly za humny vznikly malou přestavbou dvě třídy.

Celá přestavba se děla za asistence nového nadučitele Zháněla, dobrého organizátora, který pocházel z Letovic, kde byl jeho otec tkalcem v továrně. Vzdělání nabyl v německém gymnasiu v Moravské Třebové a na učitelské přípravce v Brně na České ulici. Jako podučitel působil nejprve v Biskupicích u Jevíčka, pak v Bystřici nad Pernštýnem, kde se oženil. Dobře se zapsal do dějin Sebranic u Boskovic, kde založil spořitelnu, pěvecký sbor, knihovnu a jiné.

Krátce učiteloval ve Střelicích u Brna, aby pak jako významný organizátor a pokrovský národnostně uvědomělý učitel s hudebním nadáním přešel do Židenic k založení školy. Tehdy byly Židenice největší dědinou na jižní Moravě, do které se stěhovali chudí lidé z dalekého okolí, stavěli si malé domky, aby neměli daleko do brněnských fabrik. Proto byl tehdy v Židenicích rapidní přírůstek školních dětí. Když nestačily dvě třídy, vymohl nadučitel Zháněl na obci zřízení dalších tří tříd v soukromých domech. Nakonec se mu podařilo přimět obec k vý-

stavbě samostatné školní budovy, na niž bylo zahájeno vyučování 15. září 1888. Jako všude jinde i v Židenicích se Martin Zháňel postaral o povznesení obce. Byl varhaníkem klášterního kostela v Zábrdovicích, napsal dějiny obce a složil několik hudebních skladeb. K povznesení učitelstva založil učitelský spolek Budeč a stal se jeho předsedou. Za svou mimořádnou veřejnou a pedagogickou činnost získal jako jediný český učitel na Moravě vyznamenání císaře Františka Josefa I. Je pochován na hřbitově v Troubsku u Brna.

Jeho tři synové pokračovali ve šlépějích svého otce. Nejstarší Ignác Zháňel po absolvování klášterní školy u minoritů v Brně se stal knězem a působil na různých místech Moravy, z toho 16 let farářoval u sv. Jakuba v Brně. Skončil jako farář v Troubsku u Brna, kde také pochoval svého otce Martina Zháňela. Za svého života obohatil svou knihovnu více než 10 000 svazky, kterou pak věnoval Sušilovým kolejím v Brně. Za okupace knihovnu zničili němečtí fašisté.

Druhý syn Karel Zháňel kráčel ve šlépějích otce Martina. Vystudoval brněnský učitelský ústav a učiteloval nejprve u svého otce v Židenicích, pak v Juliánově a do Vranova u Brna nastoupil jako nadučitel; zde u něj působil jako učitel pozdější spisovatel Josef Uher. Se svou manželkou, rovněž učitelkou, měli devět dětí, šest synů a tři dcery. Karel Zháňel rovněž varhaničil a složil několik vánočních koled.

Třetí syn Martina Zháňela byl Rudolf, který dožil jako plukovník duchovní služby 89 let. V Paříži se stal čestným kanovníkem katedrály Notre Dame a předsedou Katolické mise pro československé vystěhovalce. Za první světové války působil jako polní kurát v Maďarsku, Srbsku a na ruské frontě. Za druhé světové války se ve 72 letech zapojil do protifašistického odboje. Byl literárně velmi činný a stal se nositelem 18 vyznamenání. Na přelomu století byl učitelem na vojenské škole v Hainburgu nedaleko Vídně.

Ze šesti synů nadučitele Karla Zháňela ve Vranově u Brna stačí uvést některé. Tak první syn Karel po studiu na klasick-

kém gymnaziu v Brně se stal knězem a pak působil jako katecheta ve Znojmě a v jiných obcích. Později působil jako domský kaplan na Petrově v Brně a redaktor časopisu Obrana. Pak přešel do vojenské duchovní služby a působil jako kurát v Prešově na Slovensku, kde zřídil vojenský hřbitov. Za atentátu na Heydricha byl zatčen, protože pomáhal rodinám uvězněných a uvězněn s litoměřickým biskupem Trochtou. Druhý syn Karla Zháněla Rudolf se stal účetním. Jako voják byl za první světové války zajat na ruské frontě a jako legionář prodělal celou sibiřskou anabázi a roku 1919 se vrátil do vlasti. Za druhé světové války odjel v čas do Paříže, pak do Londýna, kde ochránil čs. bankovky a vrátil se s nimi domů.

Značnou úlohu sehrál další syn nadučitele Zháněla, MUDr. Jan Zháněl. Jako lékař působil v Uherském Hradišti, v Brně, v Jugoslávii a Itálii. Po druhé světové válce působil jako legační tajemník na čs. velvyslanectví v Římě. Usadil se pak ve Vyškově, kde se proslavil jako organizátor okresního muzea a autor řady vlastivědných publikací.

Učitelskou tradici dědečka Martina Zháněla dodržely všechny tři dcery jeho syna Karla Zháněla. Učitelka Marie, provdaná Bočková, která působila na několika školách v okolí Brna, Karla, provdaná Michajličenková, učila v Brně-Zábovřeskách a nejmladší Anna, provdaná Kružíková, působila léta na školách v Babicích a Zastávce u Brna. Tak rodina Martina Zháněla udržela zatím ve třech generacích tradici učitelství a řadou svých členů přispěla ke kulturnímu rozvoji naší vlasti nejen doma, ale i v zahraničí.

Pozn.redakce:

Přednáška na téma "Z historie jednoho kantorského rodu" byla přednesena autorem na členské schůzi GHK dne 20.10.1987. Rodinná hrobka Zhánělů na Ústředním hřbitově v Brně je ve skupině 15 č. 66.

Genealogické tabulky převzala redakce z článku Jana Skutila "Rodina Zhánělova", který vyšel ve sborníku „70 let MUDr. Jana Zháněla“, in: Zprávy muzea Vyškovska č. 82, květen 1970

Martin Shaniel

* 7 Dolany u Olomouce
pisobíl v Lohodcích u Tovačova

Tomas Shaniel
* 1805 + 1865 Letovice

* 1. r. Marie Mucové
2. r. ? jedno dítě (syn)

Martin Zháňel

* 11. 11. 1830 Letovice + 11. 8. 1919 Troubsko u Brna
mž. Anna Suchá + 8. 2. 1858 Bystrčce n. P.,
+ 9. 5. 1865 Bystřice n. P. + 6. 2. 1915 Troubsko
(osm dětí, doslovně se dožily tři.)

Zeštavřenost rodiny Martina Zháněla s buditelem Karlem Šmídkiem
 (přes rodinu Suchou z Bystřice nad Pernštejnem)

Jakub Šmídek

nar. 1790 Bystřice n. Pernštejnem
 soukenický mistr č. 87 a 95
 v Bystřici n. P. v Bratrské ulici
 oddán s Františkou, nar. r. 1798,
 dne 6. 10. 1816 Bystřice n. Pernštejnem,
 dcerou Karla Orla a Josefy,
 roz. Fišové

Benedikt Suchý

nar. 25. 4. 1777 Bystřice n. Pernštejnem
 soukeník v Bystřici n. Pernštejnem č. 93
 v Bratrské ulici
 oddán dne 8. 6. 1802 s Annou,
 dcerou Jiřího Koláře, soukeníka
 v Bystřici nad Pernštejnem

Karel Šmídek

profesor, kněz,
 buditel
 nar. 17. 5. 1818
 Bystřice n. Pern.
 zemř. 2. 10. 1878
 Brno

Karolina

nar. 15. 1. 1837
 zemř. 27. 7. 1906

Benedikt Suchý

soukeník Bystřice
 nar. 21. 4. 1826
 zemř. 5. 4. 1905

Karel Suchý

soukeník Bystřice
 n. P. č. 70
 nar. 7. 5. 1810
 manž. Josefa,
 dcera Františka
 Svitavského, sou-
 keníka a Terezie

manželé
 sezdání 12. 2. 1862

Antonín Suchý

nar. 30. 4. 1866
 zemř. 14. 1. 1942 Brno
 oddán 7. 7. 1902
 ve Vítových a Žofii,
 roz. Šmídkovou
 nar. 12. 5. 1876
 Bystřice n. Pernštejnem
 zemř. 24. 10. 1951 Brno,
 dcerou Vincence Šmídka
 a Julie, roz. Jaklové

Marie, provdaná
 Schwarzová

Oto Suchý

Anna Suchý + 8 dal-
 ších sourozenců
 nar. 9. 5. 1836
 zemř. 6. 2. 1915
 provd. 8. 2. 1858
 za Martina Zháněla
 nar. 11. 11. 1830
 zemř. 11. 8. 1919

Miloš Suchý

MUDr.
 nar. 19. 11. 1903

Olga

nar. 1905

Ignác Zháněl
 11. 6. 1863
 Sebranice
 30. 11. 1930
 Brno

Karel Zháněl
 nar. 5. 6. 1865
 Sebranice
 zemř. 24. 11.
 1942 Brno
 manž. Marie,
 roz. Kodarová
 nar. 30. 1. 1869
 zemř. 29. 11. 1940

ThDr. Msgr.
 Rudolf Zháněl
 nar. 15. 4. 1867
 Sebranice
 zemř. 31. 1. 1956
 Poděbrady

Karel Zháněl

nar. 1. 10. 1892 Vranov u Brna
 Rudolf Zháněl
 nar. 30. 10. 1894 Vranov u Brna
 zemř. 20. 10. 1967 Brno
 JUDr. Josef Zháněl
 nar. 26. 2. 1899 Vranov u Brna
 MUDr. Jan Zháněl
 nar. 21. 8. 1900 Vranov u Brna

JUDr. Stanislav Zháněl

nar. 13. 11. 1901 Vranov u Brna

Marie Zhánělová
 nar. 3. 12. 1902 Vranov u Brna
 provdaná Rožková

Karla Zhánělová
 nar. 31. 10. 1904 Vranov u Brna
 provd. Michejličenkví

Anna Zhánělová
 nar. 3. 10. 1907 v Brně
 provd. Kružíková

Poslední herolti císaře Rudolfa II.

A. B. Král

Funkce heroltů je neodmyslitelnou součástí dějin evropské heraldiky. Měla a dodnes v některých evropských zemích má svá regionální a národnostní specifika, především v pravomoci a jejím rozsahu. Tato skutečnost je proto samozřejmě u všech odborných autorů o heraldice zvláště zdůvodněna. Na příklad v západoevropských zemích, především v Britanii a dříve ve Francii, byla instituce heroltů na vyšší úrovni, naproti tomu v českých zemích mnoho o ní nevíme. Již Martin Kolář se spíše jen obecně zmíňuje o českých heroltech, především však za panování císaře Karla IV. a českého krále Václava IV.; uvádí i existenci hlavního herolta, t.zv. krále, avšak další informace již nepřináší. Z moderní české heraldické literatury je však odborně závažná studie T. Krejčíka, Čeští heroldi za lucemburských panovníků, Heraldická ročenka na rok 1978, s.44 - 48. 1)

Dalším přínosem k tématice o funkci a významu královských českých heroltů je proto publikování některých již podrobnějších údajů, a to z posledních desíti let vlády císaře Rudolfa II. 2) K těmto závažným informacím existuje oficiální, v podstatě málo známý či neznámý, úřední podklad. Byl otištěn v knize Archiv der Geschichte und Statistik insbesondere von Böhmen, II.díl, Drážďany 1793. Knina vyšla v uvedeném roce v dvorním Waltherově nakladatelství. Kniha má řadu kapitol - článků, které jsou vlastivědnou směsí současných informací z oblasti přírodotědné, medicínské, avšak i z českých dějin. Funkce heroltů císaře Rudolfa II. s dalšími údaji se objevuje však jen ve dvou článcích, avšak jejich význam pro heraldiku je prvorady. První z nich s číslem kapitoly VII. má latinský nápis Aula Rudolphi II. s německy psaným podtitulkem, který v překladu sděluje, že se jedná o Císařský dvorní statut. Autorem této velmi závažné informace o heroltech je Michael Eckhardt, jak sám v předmluvě uvádí, bývalý zaměstnanec (něm. Diener) dvorního kontrolního úřadu

a motivem k sepsání dvorního statutu bylo uctění památky císaře Rudolfa II., který zemřel na Pražském hradě dne 20. ledna roku 1612 mezi 7. a 8. hodinou ranní, jak autor přesně uvádí. Z poznámky vydavatele však plyne, že článek Michala Eckhardta vlastnil v době jeho knižní publikace pražský sběratel starých knih a rukopisných dokumentů Emanuel Ferdinand, královský vice-účetní.

Autor Michael Eckhardt byl jistě osobou povolanou a přesně informovanou, neboť jak sám v předmluvě a později i v textu uvádí, byl členem kontrolní císařské kanceláře, která zřejmě vedla evidenci, ne-li výplatu všech zaměstnanců císařského dvora. Základem pro evidenci bylo rozdelení dvorských zaměstnanců do jednotlivých úseků (resortů). Počet zaměstnanců dvorních resortů byl zřejmě systematisovaný, neboť se objevuje poznámka – ta či ona funkce neobsazena. Dvůr měl pevnou systemizaci a shodné funkce byly seřazeny pod příslušný odbor. Eckhardtův seznam je jmenný, s plnou titulaturou, plným uvedením všech křestních jmen, dnem nastupu do císařských služeb a pevnou měsíční odměnou. Tato navíc jednoznačně vyznačuje stupeň hodnosti u dvora, v řadě případů ji ještě doplňují vedlejší příplatky na oděv (uniformu), stravné u císařského dvora, případně další poznámky. Seznam je ukončen k 1. lednu 1612, avšak Eckhardt u své osoby poznamenal další údaje. Zaměstnancem dvorního kontrolního úřadu byl od r. 1598, v roce 1612 měl plat 10 zl. měsíčně, stravu a oděv a v roce 1616 (tedy za císaře Matyáše) byl ještě v činné službě, avšak ve vyšší funkci. Věrohodnost autora a jeho údajů je nesporná a konfrontace jmen některých členů dvora, pochopitelně známých z dobových dokumentů, většinou naprostě souhlasí. Jen ojediněle jsou příjmení zkomolena (např. Kavka z Říčan na Kaschka), což má asi na svědomí spíše tiskař. Pro heraldiku je seznam zdvojem prvořadého významu, zvláště pro funkci heroltů. Obsahuje totiž jmenovitý seznam císařských heroltů ve funkci k 1.1.1612. Z dalších údajů však vyčteme i význam heroltské hodnosti. Pod odstavcem jmen Aehrenholden jsou jmenováni čtyři herolti bez rozlišení.

Snad byl jejich vedoucím - králem - služebně nejstarší Martin Lorenc (Vavřinec) Pregl, který nastoupil ke dvoru v roce 1601 (od 16. února) a to s platem 20 zl. měsíčně. Je pravděpodobně z rodu Proklů či Pröglů z Proksdorfu, podle Augusta Sedláčka přistěhovalých do Čech a jejich znak je znám. Transkripce jména není v těch dobách zvláštností, rozhoduje fonetické znění, neboť pravopis nebyl tak přísně ustálen. Druhý herolt Jan Chrisostomos (Zlatouštý) Schrepl nastoupil 1. května 1607 s měsíčním platem 20 zl. Stejný plat měl třetí herolt Jeroným Khrueg (snad také Krieg), který do funkce nastoupil dne 1. září 1608, zatímco služebně nejmladší Tobiáš Gunczel se stal heroltem dne 1. dubna 1609, avšak se stejným platem. Ač tyto údaje jsou jen základní, dá se z nich rekonstruovat mnohé. Především výše platu dle jednoznačných analogií informuje o hierarchickém postavení dvorního zaměstnance; zdá se však, že nikoliv o třídním původu, neboť šlechtu nalezneme i v nejnižších funkcích. Plat 20 zlatých, který je u heroltů jednotný, určuje je jako dvorní služebníky středního společenského významu, ovšem vyššího než např. řady písářů a pod., nebo dokonce umělců u dvora, jako zlatníka Jana de Voys a dalších. Stejný plat měla řada dvořanů, na př. i ti, kteří si pro funkci vydržovali dva koně, nebo císařský ranhojič a desítky dalších. Heroltů byl zřejmě stanovený počet - čtyři. U jmen není poznámka o stravě nebo oděvu. Z literatury však víme, že český herolt měl určitou uniformu a především heroltskou hál. Toto tvrzení však není v rozporu, neboť odznaky heroltské funkce byly zřejmě inventárního charakteru a součástí inventáře, asi včetně dalších poznávacích znamení heroltů. Zda si je herolt pořizoval na začátku funkce, či je dostal, není podstatné. Kromě jmen určitého a poměrně vyššího společenského zařazení v dvorní hierarchii, jsou další podrobnosti v přístupnějších archivních dokumentech těžko stopovatelné. Stejně z toho neplyně zda - až na jednoho a to Martina Vavřince Pregela - byli šlechtického původu. Skupina 4 heroltů je zařazena za kancelářský úsek dvorního kontrollora a po ní ve statutu následují, s platem 15 zl. měsíčně,

sáloví dveřníci, dvorní vrátný (portýr) s platem 10 zl. a pak již po skupinách dvorní řemeslníci, sokolníci a další.

Rovněž není známo, jakým způsobem zasahovali do nobilitačních či renobiličních záležitostí.³⁾ K vydávání císařských majestátů k udílení či rozšíření znaků byl v té době pověřen sestavením textu a popisem uděleného znaku v říšské kanceláři Jan Engelhofer a to prokazatelně od r. 1599 (dle Rakouského všeobecného archivu ve Vídni – sign. šlechtické diplomu). Od 1. ledna 1603 byl Jan Engelhofer povyšen na dvorního radu a současně se stal říšským sekretářem se sídlem v Praze. Registraci nobilitační agendy vedl Tomáš Fehlin, písář dvorní kanceláře se sídlem do r. 1607 v Praze; od r. 1608 byl však přeložen do Vídně.

V excerptované knize je však v další kapitole (článku) označené XXVI. jiný příspěvek k poznání pracovní náplně císařského herolta. Článek má nápis Popis vpádu Pasovských do královského města Prahy v r. 1611. Podle poznámky vydavatele jedná se o opis jednoho starého rukopisu. Tento článek podle obsahu byl asi předmětem informací pro Josefa Svátka a další historiky či romanopisce. O funkci herolta je doslovně napsáno: "... V tom (po krveprolití) přijel herolt ze zámku (Pražského hradu) dolů na Malou Stranu a vyzýval všechny ve jménu císaře k zachování míru a po této krvavé tragedii a po příměří přijel arcivéoda Leopold rovněž na Malou Stranu." (Z německého článku přeložil autor). Do konce článku se pak již herolt či popsání důsledku jeho zakročení nevyskytuje. I tak se opět dovidáme něco bližšího o heroltovi. Především byl hlasatelem samotného císaře a prohlašoval veřejně jeho vůli. Je také nesporné, že sám přijel na Malou Stranu z Pražského hradu a tudíž jeho osobnost byla nedotknutelná a respektovaná. V té době – podle rukopisu – bylo na Malé Straně krvavé střetnutí s pasovskými vojáky a krátce před příjezdem herolta byl zavražděn a okráden, již jako mrtvý, měšťan Pertl. Z dalšího textu plyne, že po zásahu herolta nastalo příměří, tedy funkce byla respektována. Jistě není nadsazené tvrzení, že herolt byl označen atributy funkce,

jinak by ve zmatku bitky, která zde řádila, byl zaměněn za jeho účastníka a vtažen do ní.

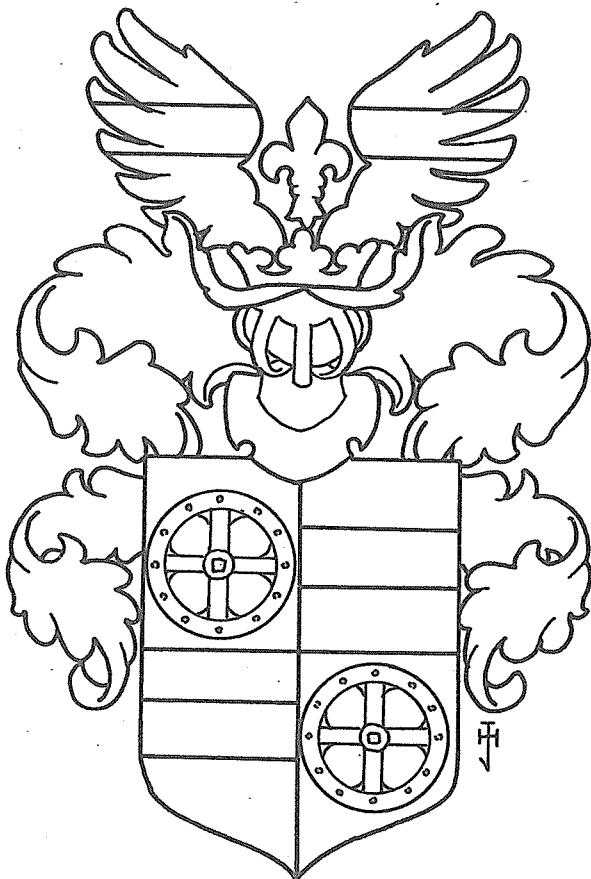
Z uvedeného textu tedy plyne, že známe jmenovitě čtyři herolty z posledního desítiletí vlády císaře Rudolfa II., můžeme je přesně zařadit díky platu do vyššího stupně hodnosti dvorských zaměstnanců. Další biografické údaje o jednotlivých heroltech jsou zatím kusé, dají se však jistě rozšířit důsledným heuristickým bádáním. Z dalšího článku o vpádu Pasovských do Prahy je však plně osvětlena hlasatelská funkce herolta a navíc i jeho osobní nedotknutelnost a respektování i nepřítelem. Je zajímavé, že teprve po zásahu herolta jedná rakouský arcivévoda. Kdo vystavoval císařské majestáty Rudolfa II. ve věci nobilitace a rozšíření znaků, je doložitelné z agendy rakouského všeobecného archivu - oddělení šlechtických diplomů a navíc jsou odpovědní vystavovatelé diplomů i jejich registrátor doložitelní v seznamu zaměstnanců císařského dvora.

Poznámky:

Údaje ze všeobecného rakouského archivu se týkají majestátů ze 14.5.1599 (Král).

Citovaný spis obsahuje řadu kapitol, především dvorní statut, v němž jsou desítky údajů zajímavých pro heraldiku a posuzování třídního významu řady českých rodů včetně přistěhovalých.

- 1) Dva další doklady viz Vl. Růžek, Česká heraldická literatura od roku 1946 do roku 1980. Sborník archivních prací 34, 1984, s. 524, pozn. 63.
- 2) Z další nemnohé literatury srovn. E.v.Berchem, Die Herolde und ihre Beziehungen zum Wappenwesen, in: E.v.Berchem, D.L. Galbreath, O.Hupp, Beiträge zur Geschichte der Heraldik, Berlin 1939, s.223, kde uvádí bez udání pramene k roku 1594 českého herolta Leonhardta Döttenhoffera, zde také na obr.130 rytina českého herolta z tisku Hanse Guldenmundta ze 16.stol.
- 3) V České dvorské kanceláři se zřejmě herolti na vydávání listin přímo nepodíleli, rozhodně je mezi úředníky neuvádí

Erb Pröglů z Prockdorfu:

Čtvrcený štít, v 1. a 4. červeném poli zlaté palečné kolo,
ve 2. a 3. modrému stříbrné břevno. Korunovaná turnajská přilba
s přikryvadly červeno-zlatými a modro-stříbrnými, v klenotu
červená lile mezi křídly - modrým se stříbrným břevnem a
zlatým s červeným břevnem.

Erbovní censoři v Dvorských kancelářích ve Vídni 1707-1918.

Hanns Jäger-Sunstenau, Mezinárodní heraldická akademie

Po úmrtí císaře Ferdinanda I. v roce 1564 došlo k rozdělení habsburských dědičných zemí mezi jeho tři syny: Maximilián (+ 1576), nový císař Svaté říše římské, zdědil dnešní rakouské spolkové země Dolní a Horní Rakousy jakož i království české a uherské, s rezidencí ve Vídni. Ferdinand (+ 1595) se stal zeměpánem Tyrol a dalších zemí sahajících až k Alsasku, s rezidencí v Innsbruku. Karel (+ 1590) dostal tzv. vnitřní Rakousy, Štýrsko a ostatní země sahající až k Jaderskému moři, s rezidencí ve Štýrském Hradci.

Právě v tomto období je třeba začít zprávu o existenci erbovních censorů v Rakousku. Zachovala se totiž ¹⁾ "Instrukce" pozdějšího císaře Ferdinanda II., syna a dědice arcivévody Karla, vystavená ve Štýrském Hradci dne 19. ledna 1616, pro "znalce erbů" Ondřeje Nastrana. V jejím § 5 je napsáno: "... má dělat vše...co v tomto úřadě dělali předchozí znalci erbů". Tímto odkazem můžeme rozumět úředníka, známého erbů za arcivévody Karla před jeho úmrtím 1590 a může jím být potvrzeno, že koncem 16. století měly již habsburské kanceláře erbovního cenzora jako úředníka. Ve zmíněné instrukci jsou shrnutý jeho kontrolní úkoly: zaznamenání erbů, titulů a predikátů (přídomků) je bez odpovídajícího propůjčovacího dokladu zakázáno, stejně jako pečetění červeným voskem místo zpravidla používaného zeleného. Palatinové nesměli užívat v jimi propůjčených erbech ani koruny, ani čtvrceného štítu, ani habsburského roduvého znaku. Nedostatky zjištěné "znalcem erbů" měly být hlášeny vládě, která pak měla udělit odpovídající peněžité pokuty.

Erbovní censoři zůstávali obvykle v aktívní činnosti ve svém úřadě až do smrti. Jejich nástupce obdržel nově vystavěnou instrukci, většinou doslovný opis textu předchůdcovy. Instrukci z r. 1616, pro niž se předpokládá nedochovaný předchozí podklad z let před r. 1590, je možno považovat za nej-

starší předpis pro "erbovního inspektora". Podobný výnos francouzského krále je totiž znám z roku 1620, Německá říšská dvorská kancelář zůstává pozadu, jak uvidíme, až do roku 1707.

Nastranovi následovníci ve Štýrském Hradci byli: tajný dvorský kancelista Julius Albrecht Weiss (od r. 1664), Jan Petr Hasenlauf (od r. 1684), Jan Jakub Linder z Lindenheimu (od r. 1705), Jan Petr Dengg (od r. 1714), Jan Jiří Horschelt (od r. 1717), Konrád Vietor (od r. 1736 až do zrušení samostatné vnitrorakouské vlády císařovnou Marií Terezií r. 1748). Byli to vesměs vyšší úřadníci kanceláře ve Štýrském Hradci, kteří si úřadem erbovního inspektora mohli zlepšit své příjmy.

Roku 1664 nechal vystavit císař Leopold nové jmenovanému vnitrorakouskému erbovnímu inspektorovi Juliu Albrechtu Weissovi ochranný list, protože "předchozí erbovní inspektor byl v průběhu jeho služby zle častován různými stranami nadávkami a urážlivými slovy, ba dokonce i bitím, že byl také ve vztahu k této službě považován téměř za nečestného". Teprve v lednu r. 1667 dostal Weiss jeho instrukci, doslovny opis Nastranovy z r. 1616. Z císařského usnesení ze dne 12. ledna 1675 vyplývá, že význam pečetění privilegií červeným voskem zůstává v platnosti a že města a městyse vnitřních Rakous mají umožnit Weissovi přístup k řádům řemeslníků k jejich přezkoušení. Měl tehdy dostat polovinu pokut vybraných na základě jeho udání. Dvornímu kacelistovi a zároveň erbovnímu inspektoru Hasenlaufovi bylo r. 1688 přislíbeno zlepšení platu o 50 tolarů ročně, když byl 4 roky před tím jeho podíl na pokutách redukován na třetinu.

Po zrušení vlády ve Štýrském Hradci v roce 1748 byly nadále jen centrální instituce ve Vídni poslední příslušnou instancí. Zde tehdy úřadovaly souběžně dvě Dvorské kanceláře: Říšská dvorská kancelář²⁾ a spojená Česko-rakouská dvorská kancelář pro dědičné země císařovny Marie Terezie.³⁾ V různých listinách o propůjčování šlechtictví a erbů z 1. poloviny 16. století se již nalézájí různé opravné zásahy úředníků při

vytváření erbů. Jednalo se při tom nejčastěji o zamítnutí požadované helmovní koruny, změnu požadované otevřené přilby na kolčí nebo změnu jednotlivých figur ve štítu.

Teprve dosazení Williama O'Kelly of Aghrim listinou císaře Josefa I. ze dne 14. června 1707 bylo řádným jmenováním erbovního inspektora v Říšské dvorské kanceláři. Jeho příjem byl stanoven na 200 zlatých, k nimž ještě přibyly "vedlejší příjmy od stran".⁴⁾ Na rozdíl od erbovních inspektorů vnitřních Rakous, veskrze úředníků, byl O'Kelly vědec, věnující se heraldice. Tato skutečnost dovoluje zabývat se zde bliže jeho osobnosti dosud málo zpracované literaturou. Narodil se jako příslušník šlechtické rodiny v Irsku kolem r. 1670, opustil svou domovinu a usadil se nejdříve ve španělském Nizozemsku, dnešní Belgii. Zde byl ustanoven králem heroldů provincie Hennegau. Tento titul krále heroldů, také roi d'armes, se objevuje od první poloviny 15. století u vedoucích heroldů.⁵⁾ V jižním Nizozemí měla téměř každá provincie - Brabant, Lucembursko, Hennegau = Hainaut atd. - vlastního krále heroldů, který byl pověřen dohledem nad vedením erbů a šlechtických titulů.

Po smrti císaře Leopolda I. roku 1705 dovedl O'Kelly obrátit pozornost jeho nástupce na svoji osobu. Byl povolán císařem Josefem I. jako doktor filosofie, licenciát práv a poseta laureatus na nově zřízenou rytířskou akademii dolnorakouských stavů ve Vídni, kde přednášel jako profesor filosofie také heraldiku a genealogii, později i všeobecné dějiny.

Nově ustanovenému erbovnímu inspektoru se dostalo dne 26. listopadu 1707 dalších císařských přízni. Byl vyznamenán propůjčením rytířského stavu Svaté říše římské včetně polepšení jeho erbu a hodnosti comes palatinus.⁶⁾ Z jeho falckraběcí činnosti jsou známy zprávy o propůjčení čtyř erbů: 1. Janu Jiřímu Schnepperovi 1. října 1717⁷⁾, 2. Janu Fischerovi 8. dubna 1724⁸⁾, 3. Lambertu Guissartovi 7. května 1727⁹⁾, 4. N. Andreolimu, datum neznámé.¹⁰⁾ Tato listina byla vyjádře-

ním O'Kellyho o propůjčení šlechtického stavu. Potomku Josefovi "z" Andreoli bylo ale dáno dolnorakouským zemským soudem, jakožto soudní institucí pro Šlechtice, roku 1814 na vědomí, že O'Kelly nebyl vlastníkem velké komitivy a proto nemůže být Andreoli uznán ze Šlechtice.

V letech 1708-1727 obdržel O'Kelly opakována císařská rozhodnutí, která se citelně dotýkala jeho úřední činnosti: Dne 29. listopadu 1708: "Rakouskému heroldu Vilémovi O'Kelly s titulem Blasonist seu Scutor, je milostivě sděleno, že má v budoucnu při revizi erbů vedle svého písemného názoru vždy také nechat navrhnut erb malířem tak, jak to zamýšlí podle pravidel heraldiky a tento návrh zároveň předložit." Novoletinské tituly, dané erbovnímu inspektoru, vycházejí z francouzského blasonu a antického scutum.

Dne 10. března 1713: "Erby prosté šlechty smějí mít od nynějška na přilbě jako pokryvku jen točenici - podušku, ne korunu."

Dne 22. března 1715: "U erbů rytířského stavu má být přilba posazena šíkmo, ne rovně." Při tomto nařízení bylo přehlédnuto, že tehdy bylo již dvě století všeobecně běžné přidělovat erbům rytířského stavu v erbovních listinách dvě přilby.

Prosinec 1715: Při udělování rytířského stavu Matyáši Suttnerovi změnil O'Kelly erb bez vědomí žadatele nebo referenta České dvorské kanceláře. Je mu proto uloženo takové změny v budoucnu zdůvodnit písemně referentovi.

Říjen 1724: Zemské znaky nesmějí být propůjčovány soukromníkům.

Květen 1725: Je vznášena námitka proti korunovanému lvu v novém erbu Jana Hellfrida z Ecka vzhledem k jeho souhlasné podobě s erbovním lvem Čech.

Císařským nařízením z roku 1708 bylo tedy zavedeno, že má erbovní inspektor při každém nobilitačním aktu přikládat vedle odborného popisu, který byl pravidlem již od 15. století, vyobrazení erbu zhotovené malířem. Ustanovení z roku 1713 a z března 1715 se v praxi neprosadila.

Dochovaly se mnohé názvy publikací z pera O'Kellyho:

Philosophica aulica poetarum veterum, 1701¹¹⁾ - *De scutis si-*
ve gradibus nobilitatis, 1705¹²⁾, *Speculum heraldicum*, 1705¹³⁾
Caroli IV linea recta ascendentium, 1727¹⁴⁾, - *Ars soutaria*,
1733¹⁵⁾ - *Dissertatio de nobilitate Romano et eius insignibus*,
1734.¹⁶⁾

Náš erbovní inspektor byl majitelem dvou domů ve vídeňském předměstí Alsergasse a v jednom z nich zemřela jeho manželka, narozená kolem roku 1676, Jana Alžběta, rozená z Conta; zemřela bezdětná 25. března 1716. O' Kelly používal nejvíce latiny, němčinu se nikdy správně nenaučil. U erbů, které posuzoval je stereotypní formule "Conforme est arti et statui". Bez zvláštního jmenování byl začleněn také jako erbovní inspektor do české dvorské kanceláře fungující do roku 1748, stejně jako do rakouské a dále do Spojené dvorské kanceláře.

Kdo nejprve koncipoval O' Kellymu německé popisy erbů není známo. V průběhu let 1723-1730 to obstarával zcela samostatně jeho nástupce v rakouské dvorské kanceláři Jan Bedřich z Egeru, který ale také pomocně zaskakoval po roce 1730. Roku 1748 zaslal císařovně Marii Terezii prosbu, aby ho jmenovala erbovním censorem, s poukazem na to, že musí zajišťovat obživu jeho denácti dětí, zatímco němčinu sotva znalý, bezdětný, 80 let starý O' Kelly jako majitel dvou domů a uživatel profesorského platu beztak může počítat se značnými příjmy. Eger byl sice oficielně přidán erbovnímu inspektorovi, ale bez platu. Mohl proto plně převzít jeho funkci až po O' Kellyho smrti ve Vídni dne 1. března 1751. O' Kelly zanechal rozsáhlou knihovnu, která přešla do vlastnictví jeho prasynovce a adoptivního syna MUDr. Viléma (od r. 1767) svobodného pána Mac Nevina v Praze.

Malíři erbů, zaměstnaní tehdy v říšské dvorské kanceláři, byli zčásti jako malíři miniatur dobře vyškolení umělci, o nichž podává také informace velký lexikon Thieme-Beckerův. Jsou jmenováni od r. 1715 do r. 1740 Benedikt Kargl s jeho švagry Františkem a Jakubem Melionem, Jan Michal a Josef Prechler, Jakub

Reissner a Jan Herzog.

Po O'Kellyho smrti zaujímalo místo erbovního inspektora v Říšské dvorské kanceláři více úředníků: nejprve to byl koncipista Lothar František Keil (nar. 1714, zemř. 20. listopadu 1792), který míval ve zvyku krátce psát "revidi et aprobavi". V době jeho úřední činnosti lze číst v úvodu prvního dílu "Zábavy kolem erbů" od Samuela Viléma Oetterse, Augsburg 1764, o erbovním inspektorovi: Ten již nemá delší dobu takovou důležitost, jako heroldi v pozdním středověku, "nemá nikoho podřízeného jak malíře erbů".¹⁸⁾ Roku 1769 složil Keil funkci vzhledem k oслabenému zdraví, načež mohučský arcibiskup ustanovil, jako arcikanclér a tím nejvyšší představený Říšské dvorské kanceláře, dne 13. ledna 1770, nového erbovního inspektora v osobě koncipisty Pavla Boulangera z Ehrenrittu (nar. 1733, zemř. 22. srpna r. 1800 ve Vídni). Jeho doplnkový příjem byl stejný jako O'Kellyho z roku 1707, totiž 200 zlatých.¹⁹⁾ Po jeho jmenování fis-kálem roku 1783 předal úřad erbovního inspektora kancelářskému písáři Josefu z Schultzu (nar. 1757 ve Vídni, zemř. 6. března r. 1820 ve Vídni), v roce 1788 po povýšení na písáře taxačního úřadu, synu Jana Ferdinanda Schultze, kterému byl jako taxátorovi, potvrzen rytířský stav císařským rozhodnutím ze dne 14. května 1788.²⁰⁾ Proto mohl Josef Schultz podepisovat jako "Josephus Dominus de Schultz". Poslední v naší řadě je Jakub František Wilzbach (nar. kolem r. 1760 v Kurmainz, zemř. 19. ledna 1823 ve Vídni). Od roku 1789 byl kancelářským písářem, kromě toho se stal 23. září 1793 erbovním inspektorem a v červenci 1795 byl povýšen na koncipistu latinské expedice. V těchto letech pracoval erbovní malíř Říšské dvorské kanceláře Josef Heidenloff (nar. 22. srpna 1747 v Mohuči, zemř. 11. března r. 1830 ve Vídni), kterého slovníky zdůrazňují jako umělce. Vyškolil ho jeho stejnojmenný otec (nar. kolem r. 1718 v Bonnu, zemř. 11. července 1781 ve Vídni), erbovní malíř – adjunkt Říšské dvorské kanceláře.

Když se 6. srpna 1806 císař František pod tlakem Napoleona a knížat spojených pod jeho protektorátem v "Rýnský svaz"

zřekl koruny Svaté říše římské, byl tím konec této více než 1000 let staré důstojné instituce a jejích úřadů. Většina úředníků zrušené říšské dvorské kanceláře zůstala ve Vídni se skromnou pensí.

Od smrti O'Kellyho roku 1751 se cesty erbovních inspektorů v dvorských kancelářích ve Vídni rozdělily. Řádným erbovním inspektorem spojené Dvorské kanceláře byl již zmíněný dolnorakouský vládní rada Jan Bedřich z Egeru /nar.kolem r.1684,zemř.21.5.1770 ve Vídni/,r.1759 vyznamenaný rytířským stavem. Po něm následoval jeho syn Bedřich/1796/ sv.p.z Egeru/nar.1734 ve Vídni,zemř.28.11.1812/,vážený úředník jehož císař poctil při jeho odchodu do pensy r.1802 titulem dvorního kancléře.²¹⁾ Přibližně od roku 1510 byla v popisech erbů císařských diplomů předřazena sdělení o barvách přikryvadel sdělením o barvách klenotů. Toto pořadí - štít, přikryvadla, klenot - bylo v podstatě zachováno dodnes. Jiné pořadí, popis přikryvadel po klenotu, použili různí autoři od 2. poloviny minulého století: většina svazků Nového Siebmachera, ročníky Brněnské kapesní příručky 1870-1894, Rietstap. Ale také popisy erbů z prvních let Jana Bedřicha Egerse jako erbovního inspektora byly takto sestaveny.²²⁾

Po prvním dělení Polska Rakouskem, Pruskem a Ruskem r.1772 byla pro rakouskou část zřízena ve Vídni zvláště Haličská dvorská kancelář. Jejím erbovním inspektorem byl ustanoven roku 1775 úředník Bernhard z Hentschelů (nar.1737 ve Vídni, zemř.14.listopadu 1805 ve Vídni), který se později objevuje v úředních spisech také s křestními jmény Leonhard Christian. Zde se objevuje poprvé označení erbovní censor místo dosud obvyklého erbovní inspektor, ale původní titul byl používán ještě dlouho do 19. století. Roku 1780 vychází kompetenční nařízení: "Při rozšíření haličského stavovského povýšení na ostatní německé dědičné země má být erb přezkoušen vedle haličského erbovního censora také dvorním radou z Egeru (Rakouské dvorské kanceláře)".

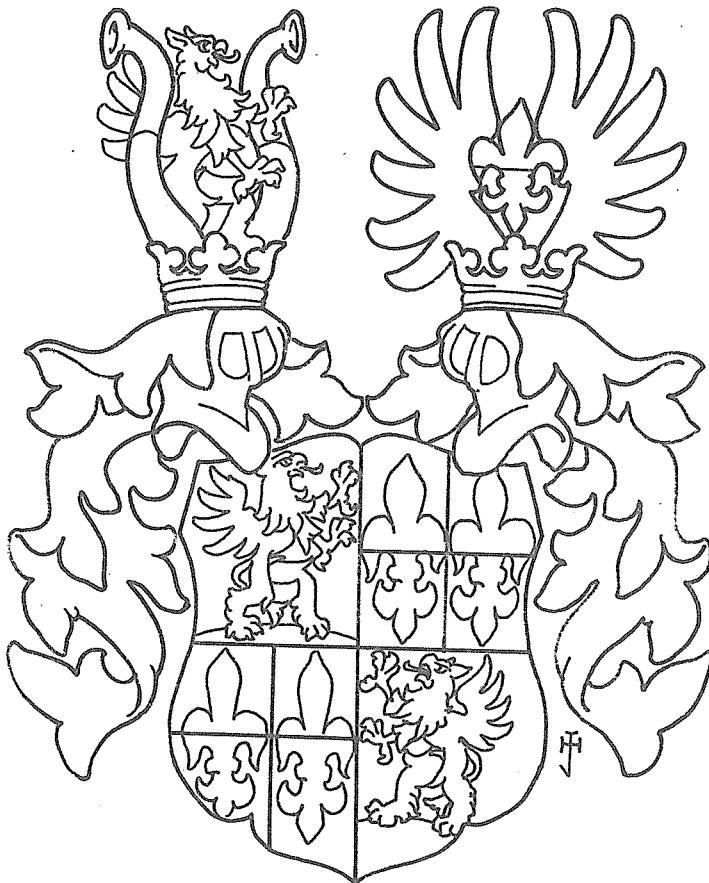
O podnětu Hentschlově z května 1781 referuje jeden vyšší úředník: "Používání erbů všeobecně, stejně jako jiných věcí,

nezačalo stvořením světa, ale úměrně podmínkám a době. Nevidí tedy, proč by v Haliči, která začíná utvářet zvláštní království, kde jsou teprve vytvářeny stavy a vyšší úřady, nemohly být zavedeny nové zvyklosti při propůjčování znamení na štíte, zvláště proto, že neodporují vědeckým pravidlům a dřívějším zvyklostem". Dílčí reakce císaře Josefa II. z 22. září 1781 k návrhům uspořádání nových erbů rytířského stavu Haliče ukažuje zcela typicky jeho stanovisko k tradičním názorům šlechty: "Protože se málo dbá o to, jak vypadají erby, jsou censor s celou jeho censurou a obstarání učených heraldických knih připuštěni k veřejní a půvobování malovaných nebo rytých gryfů, rohů nebo všelijakých věží a zvířat, které dělají někomu potěšení".

Roku 1785 dostal Hentschel zároveň se zrušením samostatné Dvorské kanceláře pro Halič místo dvorního rady z Egeru, úřad erbovního cenzora spojené Dvorské kanceláře, který zastával až do své smrti roku 1805. Roku 1792 mu byl propůjčen společně s jeho bratry stav svobodného pána. Roku 1804 podává informaci o rozdílu mezi "králem heroldů" a "erbovním inspektorem nebo censem". První má více úkolů, protože se zabývá vedle záležitostí šlechtických erbů také přezkušováním průkazů o předcích. Podle Hentschela neexistovali v Římsko-německé říši králové heroldů, naproti tomu byl erbovní inspektor u říšské dvorské kanceláře, erbovní censor pro c.k. dědičné země a rovněž takový pro Uhry a Sedmihradsko.

Podle soupisu z března 1806 vyplývá, že erbovní inspektor nedostával žádný plat, ale osobní "emolument" (zisk), který platili příjemci propůjčovaných listin, a to při propůjčení stavu knížecího 54 fl. (=zlatých), u hraběcího 36 fl., u svobodného pána 31 fl., u obyčejného šlechtice 12 fl.

Od února 1806 koncipoval úředník Bolza popisy erbů s pomocí Debroise. O místo erbovního cenzora se ale prvně jmenovaný nejdříve neucházel, jelikož vedle dvorního sekretáře Jana Debroise byli dva, kteří se heraldikou zvláště zabývali: král heroldů řádu Zlatého rouna Karel Jan Beydaels de Zittaert

Erb svobodných pánů z Hentschelu:

V 1.a 4. zlatém poli čtvrceného štítu do středu hledící černý gryf na zeleném trávníku. 2. a 3. pole čtvrceno červeno-stříbrně, v přední i zadní půli lilia - v červeni zlatá, ve stříbře červená. Dvě korunované turnajské přilby. V klenotu pravé černý gryf mezi buvolími rohy dělenými červeno-stříbrně a opačně, přikr. černo-zlatá. V klenotu levé lilia dělená stříbrně-červeně mezi dvěma černými křídly, přikr. červeno-stříbrná.

(nar. 1742 v Bruselu, zemř. 18.dubna 1811 ve Vídni) ²³⁾a knihtiskař a majitel rozsáhlého musea starožitnosti ve Vídni Jan šlechtic ze Schönfeldu (nar.20.července 1750 v Praze, zemř. 6.května 1821 ve Vídni). ²⁴⁾ Referent Dvorské kanceláře doporučuje odmítnout Beydaelse a Schönfelda, protože by se jim neměla připustit možnost nahlédnutí do úředních spisů, a navrhuje Debroise. Císař František ale prozatím nijak nerozhodl, protože chtěl počkat na návrhy, kdo společně s cenzurou má převzít navrhování nových průb předků včetně jejich přezkoušení a legalisování. K tomu bylo Dvorskou kanceláří namítáno, že podle ustanovení císařovny Marie Terezie z 31. května 1766 mají strany jejich "rodokmeny" (= průzkumy předků, většinou s přikreslenými rodovými erby všech předků) navrhovat samy a jejich legalisace provedena místopřísežným osvědčením čtyř šlechticů. Protože se ale tomuto postupu přece ne zcela důvěřovalo, byl k tomuto schvalování přibrán odborník z maltézského řádu, případně také dříve jmenovaný král heraldů Beydaels. K tomu budiž mimochodem podotknuto, že se přes toto schvalování zachovalo několik průb předků z tehdejší doby, jejichž údaje jsou u nejvyšších generací jednoznačně nesprávné.

Tak zůstal rozsah působnosti erbovního inspektora, od té doby téměř pravidelně označovaného jako censora, téměř nezměněn a když se ho Debrois zřekl, byl v úřad ustanoven císařským rozhodnutím z 30.listopadu 1808 vládní rada Filip z Bolzů (nar.23.srpna 1743 ve Vídni, zemř. 21.dubna 1819 ve Vídni). ²⁵⁾ Podle ustanovení Dvorské kanceláře zvyšuje se roční příjem úředníka z 1500 fl. o ca 600 - 700 fl. Bolza, který měl již 45 služebních let, projevoval zájem o heraldiku od svých studií na universitě, mluvil francouzsky, italsky, anglicky, pomáhal Hentschelovi v posledním roce jeho života a pak úřad dočasně zastával. Po odstoupení polního maršálka hraběte Josefa Colloredo-Melsa (1735 - 1818), velkopřevora maltézského řádu ²⁶⁾ prohlásil, že je připraven převzít kontrolu a opravy průzkumu šlechtictví dan nadace.

Po smrti Bolzově ustanovil císař František dne 2. listopadu 1819 c.k. stolníka a vládního radu Vincence Ignáce rytíře ze Seydlů (nar. 1750 v Opavě, zemř. 29. června 1832 ve Vídni) ²⁷⁾ k provádění cenzury a správnému popisu erbů. Seydl byl v letech 1773 - 1806 úředníkem Říšské dvorské kanceláře jako písář kanceláře a taxečního úředu a je uváděn jako majitel "neobvyklé" sbírky erbů. Dvorská kancelář mu přiznala k jeho platu úředníka navíc peníze na byt v hodnotě 150 fl., jeho "emolumenty" zůstaly na stejně úrovni jako roku 1806. Roku 1830 byla schválena jeho žádost, aby se mohl účastnit církevních slavností Dvorské kanceláře jako vyšší úředníci a aby rovněž jeho jméno mohlo být uváděno bezprostředně za personálním stavem úřadu ve státním schematismu. Toho se ale Seydel již neměl dožít.

O jeho úřad se ucházeli nyní c.k. rada Karel rytíř z Coeckelberghe a na Dutzele (1775 - 1852) a Josef rytíř z Kronenfelsů (1776 - 1852), majitel rozsáhlé heraldické sbírky, na níž byl vybudován první ročník "Gothy" (svobodní páni) z roku 1848.²⁸⁾ Jmenován byl však registrátor Jan Josef Bretschneider (údaje dosud nevyšetřeny) s titulem "provisorního" erbovního censora, který mu zůstal až do jeho odchodu. Instrukcí z 9. srpna 1832, vydanou pro něho, mu byly přiznány stejné odměny jako jeho předchůdcům. Bretschneider, pověřený již od r. 1829 pokračováním psaní tzv. "salbuchů", se stal jednou z nejdůležitějších osobností v průběhu vývoje samostatného šlechtického archivu.²⁹⁾ V něm je ještě dnes zachován rukopis "Erbovní censoři nejvyšších politických dvorních míst" od Viléma z Bergenstammu z roku 1838, který ale pro naše téma neobsahuje nic nového. Z téhož roku pochází poznámka o současných heroldech na císařském dvoře, totiž obou císařských jakož i Uher, Čech a arcivévodství Rakous. Neměli žádné úkoly heraldické, nýbrž byli používání čistě jako zaměstnanci dvora při korunovacích a podobných příležitostech. Stejně je možno chápat postavení herolda nově jmenovaného pro Lombardsko-Benátsko, Karla Antonína z Lützenfeldu.

Roku 1842 byl Bretschneider sice jako úředník pensionován, ale místo "provisorního" erbovního censora mu zůstalo. Zřejmě

bez znalosti této situace požádal roku 1843 Josef August hrabě ze Seilernů (1793-1861), s odkazem na někdejšího "krále heroldů" Seydla, o jeho místo jako "inspektor nebo censor". Jeho žádost byla vyřízena zamítavě, protože s vyjímkou Seydla byli všichni úředníci Dvorské kanceláře vždy erbovní censoři a jejich místo má být vůbec ještě považováno za provisorní, dokud nebude uzavřena záležitost plánované organizace šlechtické matriky a heraldické komory. K tomu však nemělo nikdy dojít. Události roku 1848 přinesly s sebou více změn, také přeměnu Dvorské kanceláře v c.k. ministerstvo vnitra, v němž byly brzy nato zřízeny vlastní šlechtické oddělení a šlechtický archiv.

Bretschneider, uváděný r. 1848 ve státním schematismu jako adjunkt ředitelství, musel r. 1852 zastavit veškerou činnost pro onemocnění. Měl brzy nato zemřít. Jeho písemné dědictví převzal heraldik Karel Krahel³⁰⁾, který měl být teprve jmenován, takže se po převzetí celého Krahlovského materiálu rakouským státním archivem opět vrátilo do svazku šlechtického archivu.

Dne 22. září 1852 byl jmenován erbovním censorem krajský komisař, pozdější dvorní rada, Viktor rytíř z Lucki (nar. 1819 ve Lvově, zemř. 12. června 1891 ve Währingu u Vídni), s pevně stanovenými příjmy. Ty byly oproti roku 1806 jen nepatrně zvýšeny: u stavu knížecího 57 fl., hraběcího 38 fl., svobodného pána 22 fl., rytíře 16 fl., obyčejného šlechtice 13 fl. Za Luckiho došlo k některým novostem při posuzování a zobrazování erbů. Od 18. století běžná na štíte spočívající koruna svobodného pána, korunní čelenka s 5 perlami, byla na příklad kolem roku 1870 nahrazena v diplomech již dlouho všeobecně užívanou korunou se sedmi perlami, štitonoši byli podepřeni nově zavedenou "bronzovou arabeskou". Také lvi, vyrůstající z helmovní koruny, se již nesměli zobrazovat s ohonem.

Po Luckim následoval ministerský rada, pozdější sekční šéf Emil rytíř z Lessů (nar. 12. února 1846 v Josefově v Čechách, zemř. 30. března 1934 ve Vídni). Jeho údajné šlechtictví bylo spojováno s pochybnými machinacemi. Rozhodnutím císaře Františ-

ka Josefa z 21. srpna 1896 byla vyjádřena "vážnost jeho staročeského stavu rytířského" a ministerstvem o tom vystaven 27. prosince 1896 tzv. "placat". Několik málo let po tom byl ale tento případ pojat do "podvodných úsilí genealogického agenta Josefa Mejtského v rozsudku pražského zemského a trestního soudu z 26. února 1903, Vr II 323/02-412". Šlechtický akt Lessův musel být bohužel s vyjímkou jeho obálky odeslán s ostatními podklady, týkajícími se zemí Čech a Moravy, roku 1923 do Prahy a byl by dnes k nahlédnutí jen s překonáním určitých těžkostí. 30a)

Již roku 1901 byl Less vystřídán. Od té doby byli dva současně působící erbovní censoři: Karel Schornböck (nar. 1853 v Jihlavě na Moravě, zemř. 15. listopadu 1853 ve Vídni), přednosta šlechtického archivu až do zániku monarchie v r. 1918 a pozdější sekční šéf Jindřich Seydl (nar. 14. srpna 1868 v Rydkan/?/ v Čechách, zemř. 31. prosince 1932 ve Vídni). Ten se spoluúčastnil ještě na tvorbě erbu Rakouské republiky i Burgenlandu jako nové spolkové země Rakouska, ale vzdal se r. 1927 čestného místa erbovního cenzora. Je zde třeba poukázat na rozhodnutí z roku 1902, podle něhož měly být barvy vlajek korunních zemí a měst upraveny jednotně podle erbů, na prvném místě barva erbovní figury, teprve potom barva pole štítu. Tím musely být ve více případech vyměněny kombinace užívané dosud od staletí, na příklad pro korunní zemi Rakousko pod Enží a město Vídeň od té doby na žluto-modrou a bílo-červenou. Teprve za Druhé republiky (po 1945) stanovily nynější spolkové země Dolní Rakousko a Vídeň ve svých zemských zákonnych ustanoveních opět dřívější pořadí barev, modro-žlutou a červeno-bílou.

O titul erbovního cenzora se ještě ucházel Wolf svobodný pán Kotz z Dobrše (nar. 30. června 1890 ve Vídni, zemř. 13. února 1957 ve Vídni). K vyhotovení vlastního dekretu však nedošlo, bylo to vzato jen na vědomí podpisem tehdejšího spolkového kancléře Ignáce Seipla. Kotz vstoupil roku 1913 jako absolvovalný právník do šlechtického oddělení ministerstva vnitra. Od roku 1919 měl úřad pod vedením Kotze název Gratialregistratur, až do roku 1933, kdy byl začleněn do státního archivu. Zde dosáhl Kotz

roku 1954 hodnosti dvorního rady. 31)

Zůstává tedy ještě krátce se zmínit o poměrech v Uherské dvorské kanceláři a v Lombardsku. V Dvorských kancelářích pro Uhry a Sedmihradsko, existujících vedle sebe, byli od 18. století také erbovní censoři, ale jejich jména nejsou známa. Po "vyrovnání" z roku 1867 byl ustanoven v královském Uherském ministerstvu na nejvyšším dvoře ve Vídni opět erbovní censor. On i jeho nástupce ale nebyli úředníky, tybrž dva svobodně tvořící erbovní umělci: Karel Krahel (1819-1891) a až do roku 1918 jeho synovec Ernst Krahel (1858-1926). Prvý se r. 1848 oženil s vdovou heraldika Josefa Steina, z části pověstného pochybnými vynálezy erbů, ale potom dopomohl svému institutu k uznávané pověsti. Císařský rada Ernst Krahel byl potom v kruzích aristokracie pojmem sám pro sebe. 32) Rakouský státní archiv mohl převzít od vdovy jeho syna, Ernsta Karla Krahla (1896-1957), velké části významných, Krahlem sloučených sbírek.

Lombardsko stojí jen do té míry za zmínu, že v Miláně byly úředně vystaveny mnohé erbovní spisy a králové heroldů tam ustanovení vedli od r. 1768 určitý druh šlechtických matrik. Smrtí posledního - N. Casati - zaniklo dočasně roku 1795 toto místo. Roku 1816 byl ale znova ustanoven král heroldů v osobě Cesara Borri, který byl činný až do svého odchodu do důchodu v r. 1834. Za nástupce může být považován Karel Antonín z Lützenfeldu, jmenovaný heroldem r. 1838.

Erbovní censoři byli svou pozorností na dodržování přísných předpisů bezesporu v prvé linii přívřženci později právem špatnou pověst získající "kancelářské heraldiky", která silně zanedbávala uměleckou stránku erbů, jež ji činila tak přitažlivou. Ne náhodou označují moderní učebnice heraldiku 17. až 19. století za dobu úpadku.

Člověk je tak pokoušen zvolat se Schillerem nad mnohými tehdy nově vytvořenými erby: Tu se obrací návštěvník s hrůzou. Ale i renesance erbovnictví v německy hovořících zemích při-

bližně od roku 1850 neukázala pozdější výsledky v činnosti a příslušnosti erbovních censorů. Přesto jsme se chtěli poněkud přesnejí zabývat jejich institucí, aby byly shromážděny podklady pro historii tohoto odvětví, týkajícího se heraldiky uvnitř celé administrativy Rakouského císařství v průběhu posledních dvou století.

Český překlad Ing. Vl. Svoboda

Dodatek:

Chronologické seznamy erbovních censorů.

Říšská dvorská kancelář.

- 1707 - 1751 William O'Kelly
1751 - 1769 Lothar Franz Keil
1770 - 1783 Rudolf Boulanger z Ehrenritt
1784 - 1793 Josef z Schulzu
1793 - 1806 Jakob Franz Wilzbach

Česká dvorská kancelář.

- 1707 - 1748 William O'Kelly

Rakouská, od r. 1748 Spojená dvorská kancelář, od r. 1848 c.k. ministerstvo vnitra, r. 1919 Gratialregistratur v Úřadu spolkového kancléře.

- 1707 - 1751 William O'Kelly
1751 - 1761 Johann Friedrich z Egeru
1761 - 1785 Friedrich z Egeru
1785 - 1805 (Bernhard) Leonhard sv.p. z Hentschelu
1808 - 1810 Philipp z Bolzy
1819 - 1832 Vinzenz Ignaz rytíř ze Seydlu
1832 - 1854 Johann Josef Bretschneider ("provisorně")
1851 - 1891 Victor rytíř z Lucki
1891 - 1901 Emil rytíř z Less
1901 - 1918 Karl Schornböck
1901 - 1927 Heinrich Seydl
(1927 - 1957) Wolfgang svob.pán Koc z Dobrše

Haličská dvorská kancelář.

1775 - 1785 (Bernhard) Leonhard sv.p. z Hentschelu

Uheršká dvorská kancelář.

- 1848 neznámo

1867 - 1891 Carl Krahl

1892 - 1918 Ernst Krahl

(Lombardsko).

- 1795 N. Casati

1816 - 1834 Cesare Borri

(1838 - 1848) Karl Antony z Lützenfeldu

Poznámky:

- 1) Rakouský státní archiv, Všeobecný správní archiv, záležitosti šlechticů, generalia, fascikl 35 a 36. Tato akta tvoří v podstatě pramen pro následující líčení a nebudou proto jednotlivě citována.
- 2) Lothar Gross, Die Geschichte der Deutschen Reichshofkanzlei, Wien 1933.
- 3) Friedrich Walter, Die österreichische Zentralverwaltung in der Zeit Maria Theresias, Wien 1938.
- 4) L.Gross (jako 2), s.116.
- 5) Gustav Adelbert Seyler, Geschichte der Heraldik, Siebmacher, úvodní svazek A, Nürnberg 1890, s.26.
- 6) Karl Friedrich Frank, Standeserhebungen ...4, Senftenegg 1973, s.9.
- 7) Franz Gall, Führer durch die ... Heraldisch-Genealogische Sonderausstellung, Wien 1970, čís.10.
- 8) Der Deutsche Herold 16, Berlin 1885, s.109.
- 9) Ovidius Faust, Monumenta Historica Bratislavensia 1, Bratislava 1937, s.28.
- 10) Jahrbuch der Heraldischen Gesellschaft Adler, Neue Folge 16, Wien 1906, s.165.
- 11) Katalog der Universitätsbibliothek Wien.
- 12) Christian Bernd, Schriftenkunde der Wappenwissenschaft 1, Bonn 1830, čís.308.

- 13) Herold (jako 8), s.7; G.A.Seyler (jako 5), s.639.
- 14) Universitätsbibliothek Wien (jako 11).
- 15) Knihovna H. Jäger-Sunstenau.
- 16) C.Bernd (jako 12), čís.35.
- 17) Neuer Siebmacher, část IV/9: Böhmen, Nürnberg 1886, s.78, 153.
- 18) G.A.Seyler (jako 5), s.39.
- 19) L.Gross (jako 2), s.190.
- 20) K.F.Frank (jako 6), s.280.
- 21) Österreichische National-Encyklopädie 2, Wien 1838, s.17.
- 22) Srovnej na příklad nobilitační listiny Basse (1771) a Gold (1773).
- 23) Hans Jäger-Sunstneau, Der Wappenkönig Beydaels; Société Héraldique Luxembourgeoise, ročník 1950, s.63 a dal.
- 24) Rudolf Grainichstaedten/Czerva, Über das Schönfeldsche Adelsarchiv, časopis Adler, Wien 1955, s.298; - Roman Freiherr v.Procházka, Die kulturgeschichtliche Bedeutung der Prager Familie v.Schönfeld, Archiv für Sippenforschung 33/34, Limburg a.d.Lahn 1967, s.42 a dal. - Roxane Cuvay, Das Technologische Museum... Schönfelds, Wiener Geschichtsblätter 38, 1983, s.120 a dal.
- 25) Časopis Adler, Wien 1943, s.180; s vyobrazením jeho erbovního ex libris.
- 26) Österreichisches Biographisches Lexikon 1, Wien 1957, s.151.
- 27) Österreichisches Familienarchiv 1, Neustadt a.d. Aisch 1963, s.313.
- 28) Öst.Biogr. Lex. (jako 26) 4, 1969, s.292; - Österreichischer Wappenkalender, Wien 1970, s.16.
- 29) Walter Goldinger, Das ehemalige Adelsarchiv, Mitteilungen des österreichischen Staatsarchivs 13, Wien 1960, s.488 a dal.; - Andreas Cornaro, Versuch einer Zentraladelsmatrik im Vormärz, ebenda 25, 1972, s.301 a dal.
- 30) Ernst von Hartmann-Franzenshuld, Geschichte der... Aus-

stellung des Vereines Adler 1878, Wien 1881, s.77.

- 30 a) Srovnej V. Elznic, Renobilitační procesy pražské, Ostrava 1986, s.30.
- 31) Mitteilungen des österreichischen Staatsarchivs 10, 1957, s.549 a dal.
- 32) E.v.Hartmann-Franzenhuld, Geschichte (jako 30), s.72-79; - Jahrbuch der österreichischen Ex-libris-Gesellschaft 3, Wien 1905, s.10 a dal.; - Herold, Berlin (jako 8) 1909, s.104; - měsíčník Adler 10, Wien 1927, s.128; - Öst.Biogr. Lex. (jako 26) 4, s.193.

Poznámka překladatele:

Originál textu (německého) je stránkován 354-364; na s. 355 je kopie prvního listu "Instrukce" císaře Ferdinanda II. pro Ondřeje Nastrana, o níž se hovoří na prvé stránce článku H. Jöger-Sunstenaua.

Redakce děkuje autoru za laskavé povolení k otiskání českého překladu jeho článku Die Wappenzenzoren in den Hofkanzleien in Wien 1707 - 1918.

Rod básníka Františka Halase.

Josef Peterka

Původním sídlem rodu Halasů je zřejmě vesnice Brťoví, nyní osada obce Prosetina, asi 11 km západoseverozápadně od Kunštátu. Nejstarší prameny doložený Halas - Vojtěch - je uveden v lánském rejstříku jako předchozí majitel usedlosti Jíry Sedláka v této vsi.¹⁾ Byl tedy na tomto gruntu v době první lánové vizitace v letech 1657-58. Snad též osoby se týká zmínka v "Seznamu osedlých a pustých gruntů na panství Bystřice a Kunštát", datovaná 22.4.1663.²⁾ U vsi Brťoví jsou zde uvedeni pouze tito 4 osedlí: Markéta Prudká, Jíra Pokorný, Vojta, Kučíček. Vojta z tohoto seznamu by mohl být totožný s Vojtou Halasem z lánského rejstříku, tím spíš, že zde chybí Jíra Sedlák. Problém je v tom, že jméno Vojta se v poslední třetině 17. století vyskytuje v matričních zápisech z Brťoví jako příjmení rodiny zcela jiné³⁾ a že v též Seznamu v rubrice "Pusté statky" je u Brťoví zápis, že Matěj Halas byl z gruntu vzat a učiněn ovčákem.⁴⁾ V "Přiznávacím listu pro daň z domů z panství kunštátského" je již uveden Jíra Sedlák a to jako čtvrtláník⁵⁾, ale i Matěj Halas je tu uveden jako čtvrtláník, a to jako nový osadník od 24.4.1667.⁶⁾ Příbuzenský vztah mezi Vojtěchem a Matějem není zcela jasný, ale snad šlo skutečně o otce a syna. V lánském rejstříku vsi Brťoví se ovšem Matěj vůbec nevyskytuje, a to ani pod jiným příjmením, ač je tu již v r. 1663 spolehlivě doložen jako ovčák⁷⁾ a otec druhého či třetího dítěte.⁸⁾ Jeho jméno se pak vyskytuje v olešnických i kunštátských matrikách až do 4.6.1691, kdy ženil svého nejmladšího syna Jiřího, zakladatele hlavní rozsečské větve.⁹⁾ V Rozseči se nakonec usadili i potomci Matějova nejstaršího syna, rovněž Matěje, který se vyskytuje v matrikách též pod příjmením Zezula či Zezulka (zřejmě ujal v Brťoví pustý grunt po Jírovi Zezulkovi, který r. 1662 utekl),¹⁰⁾ ale poslední mužský potomek této větve, vnuk Matěje mladšího Tomáš, umírá

r. 1800. Prostřední syn Matěje staršího, Václav, se asi r. 1712 usadil v Prosetíně, ale jeho potomci mizí do poloviny 18. století z matričních zápisů všech okolních far a veškeré pátrání po nich zůstalo bezvýsledné. Dle poddanské faze kunštátského panství z r. 1749¹¹⁾ nejsou Halasové v tomto roce usazeni v jiné obci tohoto panství než v Rozseči.

Matěj Halas starší je tedy v přiznávacím listu z r. 1667 uveden jako čtvrtlánik, ale dle urbáře z r. 1678¹²⁾ jako pololánik (opět stejně jako Jíra Sedláček). V téžm urbáři je uveden v Rozseči zahradník Řehoř Halas¹³⁾, jehož příbuzenský vztah s ostatními Halasy z prozkoumaného materiálu nevyplývá, stejně jako souvislost Bedřicha Halase z Kněževsi, svatby jehož tří dětí jsou zapsány v kunštátské a olešnické matrice v rozmezí let 1726-1742.¹⁴⁾ Jakékoli další informace o těchto Halasech se mi nepodařilo v prostudovaném archivním materiálu objevit. Rovněž pátrání v matrice letevické farnosti, kam patřila ves Kněživeska, bylo bezvýsledné.

Jiří Halas, syn Matěje staršího, se tedy v r. 1691 přiženil do Rozseče na grunt Jiřího Havlíka.¹⁵⁾ Dle tereziánského katastru (to už na gruntu hospodařil jeho syn Šimon) k němu patřilo 5 kusů polí o výměře 41 mÍr, 4 míry ležely ladem a 3 louky s výtěžkem 4 dvojspřežních fúr sena a 2 etavy.¹⁶⁾ Šimon měl ale pouze jednu dceru, jež zřejmě brzy zemřela, ani jeho bratr Řehoř neměl mužské potomstvo, které by ho přežilo, a tak rod Halasů v Rozseči pokračuje pouze nejmladším synem Jiřím Ondřejem, který se usadil na podsednickém gruntu kdysi Mikuláše Krejčího.¹⁷⁾ K tomu patřilo 19 a 6/8 mÍr polí, 2 a 1/2 míry leželo ladem a louka s výtěžkem 1 a 1/2 dvojspřežní fúry sena.¹⁸⁾

Zde je nutno poznamenat, že rozsečtí Halasové se v kunštátských a olešnických matrikách až do 70. let 18. století vyskytují paralelně pod příjmeními Halas a Havíř. Kolísání příjmení se objevuje i v tereziánském katastru, kde Šimon je uveden jako Halas, kdežto jeho bratr Ondřej jako Havíř.¹⁹⁾ Původ tohoto druhého jména, ani příčina, proč se přestalo užívat,

z dostupných pramenů nevyplývá. 20)

Ondřej Halas měl celkem 11 dětí; z 8 synů ho přežilo 6. Nejstarší Martin odešel asi r. 1753/4 do Nýrova²¹⁾, ale asi za 5-10 let se vrátil zpět do Rozseče, kde i zemřel. Žádné z jeho 5 dětí ho nepřežilo.

Další syn Pavel se vyučil kolářem²²⁾ a postavil si kolem r. 1770 v Rozseči dům (č.p.65). Jeho stejnojmenný syn, téhož řemesla jako otec, tento dům r. 1825 prodal²³⁾ a odstěhoval se do Kunštátu, kde jeho potomci žijí dodnes.

František, rovněž kolář, se r. 1771 přiženil do Olešnice, do rodiny s evangelickou tradicí, neboť po vydání tolerančního patentu se i s manželkou přihlásil k církvi evangelické reformované. Jeho evangeličtí potomci žili v Olešnici až asi do 80. let 19. stol., kdy se vystěhovali možná do Vídňě, kde měla jedna z nich svatbu.²⁴⁾

Potomci dalšího syna Karla, rovněž koláře, žijí dosud v Rozseči.

Nejmladší syn Václav měl jen jednoho syna, Josefa, obchodníka s obilím, a ten měl pouze dcery, takže jeho úmrtím v roce 1877 tato větev vymírá.

Největší a nejvýznamnější byla větev založená Josefem, který zdědil po otci Ondřejovi podsednický grunt (Rozseč č.p. 10) a v 80. letech 18. století byl i rozsečským rychtářem.²⁵⁾ V r. 1797 byl jeho grunt oceněn na 60 zl., patřilo k němu 12 jiter 575 čtvereč. sáhů polí, 296 čtvereč. sáhů luk, 1 jitro 140 čtvereč. sáhů zahrad a 1186 čtvereč. sáhů pastvin. O rok později jej Josef předal svému nejstaršímu synu Tomášovi.²⁶⁾

Z dětí Tomáše Halase se dožili dospělého věku 4 synové. Nejstarší, stejnojmenný s otcem, po něm zdědil grunt. Potomci jeho i jeho bratra Ignáce žijí dosud v Rozseči, někteří se později přestěhovali do okolních obcí i do Brna. Třetí bratr Josef děti neměl. Čtvrtý bratr Jan, tkadlec a praděd básníkův, koupil v r. 1838 za 240 zl. dům č.p.23 v Rozseči,²⁷⁾ ale nakonec se rozhodl z Rozseče odejít. V r. 1860 kupuje dům č.p.26 v Sasíně.²⁸⁾ Rozsečský dům prodává ale až r. 1862.²⁹⁾ Sasinský dům

byl celkem nový, postavený v r. 1831, a patřilo k němu i jítre pole. Z kupní ceny 800 zl. zaplatil Jan 350 zl. hned a zbytek až v r. 1871.³⁰⁾ Ale ani zde není pro jeho mladší dva syny dostatek živobytí a tak se prostřední Josef stěhuje nejdříve do Svitávky a pak r. 1889 do Brna, resp. do tehdy samostatné obce Husovic. Podobně i nejmladší syn František, děd básníkův, pobývá postupně v Letovicích, Březové n. Svit., Brněnci a od r. 1887 rovněž v Husovicích. Všude pracuje jako textilní dělník. Již v r. 1889 ale umírá ve věku 36 let na tuberkulózu. Z jeho 7 dětí se vyššího věku než 30 let dožil pouze stejnojmenný syn, známý dělnický předák a otec básníkův, jehož přežil o 11 let. Svůj život i dětství a mládí svého syna vyličil Fr. Halas starší dostatečně podrobně v knihách vzpomínek.³¹⁾ Zde bych chtěl jen upozornit, že vzhledem ke vzpomínkovému charakteru knih nejsou data jím uváděná vždy přesná, a dále zdůraznit, že básník Fr. Halas se narodil v Zemské porodnici na nynějším nám. Sovět. hrdinu v Brně a ne v Husovicích, jak uvádějí některé slovníky. V Husovicích se ale narodili všichni jeho vlastní sourozenci (Fr. Halas st. byl 3x ženat). Jeho legitimování sňatkem rodičů až po 4 letech nebylo tehdy v brněnských dělnických vrstvách jevem nijak neobvyklým.

Závěrem ještě poznámka k vývodu. Z 15 mužských předků básníka zde uvedených byli 3 tkalci (Jan a oba František Halasové, ti už spíše textilní dělníci), 2 krejčí (Fr. Gross a Pavel Vařek), 1 kočí (Matěj Vařek), 1 rolník-podsedník (Tomáš Halas), 1 neznámý (nemanž. otec Mariány Kubátové), ale 7 ševců, tedy téměř polovina. Všichni pocházeli ze západní Moravy v širším slova smyslu.

Poznámky:

- 1) SOA Brno, D 1, č. 310, fol. 56r.
- 2) Rektifikační akta, SOA Brno, D 2, č. 310, kart. 1, nefol.
- 3) Na př. M 36, kmotr dítěte křtěného 29.8.1686.
- 4) Viz pozn. 2.

- 5) Uložen tamtéž jako Seznam osedlých, zmínka je na f.13v.
- 6) Tamtéž, fol.14r.
- 7) Viz pozn. 2 a 4.
- 8) M 36, str.136.
- 9) M 23, fol.278v. Přesné datum úmrtí Matěje, ale i jiných členů rodu se zřejmě nedá určit, neboť až asi do r. 1740 téměř chybějí v olešnické matrice zápisy úmrtí v Brťoví a Presetíně a obdobně je tomu, pokud se týče úmrtních zápisů z Rozseče v matrice kunštátské. Data uvedená v rodokmenu jsou kombinací nepřímých údajů z jiných pramenů.
- 10) D 1, č.310, fol.56r.
- 11) Rektifik. akta, ^v 2, č.310, kart.3.
- 12) SOA Brno, G 371, č.254, s.70 (moderní opis).
- 13) Tamtéž, str.19.
- 14) M 23, fol.320r, 342r, M 42, s.1038.
- 15) Viz pozn. 9.
- 16) SOA Brno, D 4, č.333, Rozseč, poř.č. 16.
- 17) Jako pozn. 11.
- 18) SOA Brno, D 4, č.333, fol.149v-150r.
- 19) Viz pozn. 16, 17, 18.
- 20) Dvoujmennost byla tehdy v kunštátské farnosti, jako i jinde, jevem značně rozšířeným, o čemž svědčí i dosti rezzáhlý rejstřík dvojitých přímení v rejstříku ke kunštátské matrice narozených z let 1715-84, SOA Brno, E 67, č.455.
- 21) Je tu uveden - opět jako Martin Havíř - i v tereziánském katastru, D 4, č.333, Nýrov poř.č. 7.
- 22) Kelářství je nejčastějším řemeslem, provozovaným členy rodu Halasů, kromě Pavla se jím zabývalo ještě nejméně 8 dalších jeho příbuzných.
- 23) Pozemková kniha domkářů Petrev, Polom, Presetín, Rozseč, Revečné, Rudka 1811-81, SOA Brno, C 17, č.14 056, f.245r nn.
- 24) M 50, s.17, bez udání data svatby.
- 25) Pezemková kniha Rozseč 1789-1881, SOA Brno, C 17, č.14066, fol.171v aj.

- 26) Tamtéž, fol.210 r-212 r. Úmrtí Josefovovo není zaznamenáno v sulikovské matrice, ale pouze v jejím opise ve fondu konzistoře (E 82), stejně jako mnoho jiných důležitých dat, přes neustále v opisech proklamovanou "shodou s originálem". Případy opačné - že by údaj byl pouze v originále matriky a chyběl v opise - jsou zcela vyjímečné. S tímto jevem jsem se setkal i u matrik z jiných částí Jihomoravského kraje a jde tedy zřejmě o jev obecnějšího rázu, který možná závisel také na individuálním přístupu toho kterého faráře.
- 27) Jako u pozn.23, fol.203r.
- 28) Pozemková kniha domkářů Sasina, Sebranice, Jasnov-díl, Klevetov, Meziříčko-díl, Ubušinek, Věstín, Veselí, 1828-80, Brno C 17, č.13935, fol.78r.
- 29) Jako u pozn.23, 203v.
- 30) Viz pozn.28.
- 31) Viz Použitá literatura. Odtud čerpány i některé údaje v předchozím odstavci.

Rejstřík příjmení.

Bartoš - 28	Dostál - 198
Bednář - 91	Drmola - 335
Bělehrádek - 75, 76, 85, 94, 179 192, 270	Dufek - 129, 152, 267
Bílek - 291	Duchoně - 284
Bláha - 269	Dvořáček - 54, 63, 261
Bubeník - 275	Dvořák - 6
Coufal - 283, 323	Fadrný - 234
Cupák - 296	Fiala - 171
Cvrkal - 106	Freisleben - 177
Čípek - 43, 47, 86 (86a), 110, 216, 272	Fučík - 75
Daněk - 187	Gregor - 336
Doležel - 29	Gross - 109
Doskočil - 166, 311	Havíř - paralel.jm. Halasů v 18.stol., viz text
	Havlík - 7

- Herman - 337
Hladký - 322
Hlaváček - 215
Hlod - 4
Hoch - 43, 97
Holán - 322
Hunčovský - viz Unčovský
Hynšt - 162
Charvát - 70
Chlup - 155
Janča - 39, 92, 172, 174, 255
    262, 307
Jaroš - 227
Jelínek - 128
Jurák - 18
Juren - 46
Juřica - viz Kolísek
Kalda - 105
Karas - 171
Kateřinák - 320
Kintr - 307
Kliment - 48
Knotek - 176
Kocourek - 279
Kokta - 264
Kolář - 3, 101
Kolísek, jinak Juřica - 2
Kosička - 268
Kotouček - 137, 265
Kotrivec - 286 (2x)
Kovář - 102
Kozák - 160
Kroupa - 171
Kuda - 80
Lamplot - 100, 161
Lepka - 221
Lešner - 349
Lukeš - 183
Macháček - 194
Mareček - 45, 106, 171
Mareš - 100
Maršílek - 191
Maška - 149
Matuška - 207
Mayer - 237
Mazura - 204
Menšík - 141
Michek - 52
Mlnář - 296
Musil - 145
Němec - 149
Novotný - 226, 291
Ondra - 71, 93
Pardus - 40
Pavel - viz Pavlů
Pavlů - 61
Pelikán - 291
Petrman - 28
Pojer - 348
Pohanka - 199
Pokorný - 196
Polák - 130
Poppi - 168
Pospíšil - 243
Pražan - 29
Prinke - 205
Procházka - 113
Prudil - 195
Prudký - 10
Rejl - 341

- Rosol - 211
Řehůřek - 67
Sadílek - 60
Sedlák - 174
Sedlmayer - 204
Schmiedberger - 212
Slezák - 164, 181
Smutný - 106, 220
Stejskal - 124, 133, 346
Střelec - 324
Suchý - 159
Svačina - 249
Svoboda - 17, 249
Šefelín - 349
Šíbor - 258
Široký - 285
Škarka - 277
Škurek - 339
Špička - 144
Štěpánek - 6
Štourač - 75
Štoviček - 182
Šubert - 203
Šurý - 220
Tichý - 73, 81
- Tobolář - 105
Tomek - 13
Topinka - 163
Tušla - 100
Tyraj - 336
Unčovský - 42, 244
Valčák - 186
Válek - 20, 29
Vaněk - 246
Vavruška - 21
Vavříček - 75
Veselý - 42
Vetešník - 248, 316
Vichta - 291
Víttek - 50
Vondra - viz Ondra
Vosouch - 73, 119
Vrbas - 170, 318
Wawreczka - 282
Zezula - { parallel. jméno Ma-
Zezulka - { téje Halase č. 4
            | viz text
Zvěřina - 68
Žíla - 171

1. generace

potomek čísla
(u žen nemanž.)

1. Vojtěch Halas, pololáník či čtvrtlánik v Brťoví
+ 1663/7 ?

L, fol.56r,R,Seznam osedlých...1663.nefol.,Přiznávací
list...1667,fol.13v

2. generace

2. Matěj 1663 ovčák, od 24.4.1667 nový osadník, od 1674/8 1
pololáník v Brťoví,+ po 4.6.1691, mž.Běta (Alžběta)
Kolísková (či Juřicová),patrně z Brťoví,+ po 26.1.1683
R,Seznam osedlých...1663,nefol.,Přiznávací list...1667,
fol.14r,L fol.56r, U str.70, M 23,fol.278v, M 36,str.136,
165 a j.
3. Kristína, X př.1645,+ po 13.11.1666, mž.Bárta Kolář
z Brťoví,+ po 18.12.1694 2
M 36,str.145,170,M 42, fol.283v

3. generace

4. Matěj (též Zezula či Zezulka, převázel pustý Zezulkovský 2
grunt) X př.1663,+ 1708/24, mž.Dorota Hlodová z Prosetí-
na (3.11.1681 01.),+12.7.1746?,Brťoví
M 36,str.603, M 42, str.67,193, M 46, fol.566v
5. Marina, 1681 dospělá a svobodná 2
M 36,21.10.1681, M 42, str.67
6. Václav, X 23.9.1663, +1728/45, 1.mž.Marina Dvořáková 2
z Věstína (29.1.1690 01.),+ př.20.11.1712, 2.mž.Marina
Stěpánková z Prosetína (20.11.1712 01.),X 16.3.1689, +
?,asi od 1712 v Prosetíně
M 36, str.136,347,804, M 42,str.90,¹⁶⁰ M 23, fol.348r
7. Jiří, celoláník (?) v Rozseči, X 16.3.1666, +1729/44?, 2
mž.Marina Havlíková z Rozseče (4.6.1691 K.),+ př.1744?
M 36,str.165, M 42,str.1045, M 23,fol.278v

4. generace

8. Veronika, X 26.1.1683, + 4.4.1757 M 36, str.298, M 28, str.177	4
9. Anna, X 13.7.1685, + ? M 36, str.319	4
10. Vavřinec, 1725 Michálkův mlýn, 1736-42 Ihota u Ol., od 1742 Rozseč, X 1.8.1686,+ př.1767, mž.Anna vdova Prudká z Bolesína (13.11.1724 Ol.), X + ? M 36, str.327,775,883,898,946, M 42, str.193, M 23, fol. 562r, M 28,str.59	4
11. Matouš, X 6.9.1692, + ? M 36, str.376	4
12. Pavel, X 17.1.1699, + ? M 36, str.428	4
13. Martin, žebrák, Rozseč, X kol.1700, + př.31.12.1768 ?, mž. Judita Tomková z Rozseče (23.7.1724 K.), X kol. 1708/9 ?, + 31.12.1768 M 23, M 28, str.230	4
14. Václav, X 16.8.1706, + ? M 36, str.678	4
15. Kateřina, dvojče, X 28.10.1708, + ? M 36, str.603	4
16. Judita, dvojče, X 28.10.1708, + ? M 36, str.603	4
17. Dorota, X 4.1.1693, + 1733/5, mž.Tomáš Svoboda z Prosetí- na (20.10.1724 Ol.), X 22.11.1699, + 5.1.1760 ? M 36, str.379,438,850, M 42, str.1034,1064, M 47, str.47	6
18. Jan, X 17.5.1696, + po 21.5.1737, mž.Marina Juráková z Prosetína (9.7.1724 Ol.),X 8.9.1701, + ? M 36, str.405,455 aj., M 42, str.1032	6
19. Judita, X 13.10.1713 M 36, str.657	6
20. Alžběta, X 19.9.1715, + ?, mž.Jan Válek z K. (21.7. 1745 K.), X 17.5.1718, + 27.2.1764 M 36, str.676, M 23, fol.182r,348r, M 28, str.209	6

21. Ludmila, žebračka, X 13.9.1718, + 31.3.1789 jako ev.	6
ref., mž. Vavřinec Vavruška z Prosetína (26.1.1755 01.)	
X ?, + př.mž.(kol.1760 ?)	
M 36, str.715, M 58, M 43, str.29,T,Prosetín	
22. Marina, X 3.8.1722, + ?	6
M 36, str.741	
23. Rozina, X 31.8.1728, + ?	6
M 36, str.804	
24. Matěj, X 22.2.1692	7
M 23	
25. Šimon, celoláník v Rozseči, X 1693/5 ?, + po 1756, mž.	7
Magdalena ?	
R 1756 Rozseč, č.l, M 23, fol.438r	
26. Adam, dvojče, X 28.1.1696	7
M 23	
27. Anna Marie, dvojče, X 28.1.1696	7
M 23	
28. Řehoř, X 21.2.1698, + 26.9.1762, 1.mž. Marina Bartošová	7
z Křtěnova (8.11.1727 01.), X 16.6.1698, + 24.10.1758,	
2. mž. Judita Petrmanová z R. (27.1.1761 K.), X 1.1.1709	
??, + 18.6.1771 ??	
M 23, str.232 aj., M 28, str.42,186,246, M 42, str.1040	
29. Ondřej, podsedník, X 28.11.1702, + 11.3.1787, 1.mž. Mari-	7
na Doleželová z Ihoty u Ol. (20.11.1729 01.), X 12.3.1710	
+ 29.8.1769, 2.mž. Anna, vdova Pražanová, roz. Válková z K.	
(25.10.1770 K.), X 8.6.1721, + ?	
M 23, fol.78r,204r, M 28,str.68,234, M 36,str.617, M 42,	
str.1045, M 79, Rozseč,str.2,T,Rozseč, P,fol.206r	

5.generace

30. Rozina, X 22.2.1725	10
M 36,str.775	
31. Marina, X 13.4.1736	10
M 36,str.883	
32. Tomáš, X 18.11.1737, + 11.6.1800, mž. Kateřina Jančová	10

ze Sulikova (19.10.1767 K.) X 12.10.1737, + 24.2.1809	
Rozséč	
M 23, fol. 406v, M 28, str. 59, M 36, str. 898, M 79, Rozséč str. 27, 46.	
33. Josef, X 1.3.1742, + 1.4.1744	10
M 23, fol. 562r, M 36, str. 946	
34. Kateřina, X 21.11.1724	13
M 23, fol. 229v	
35. Marina, X 24.2.1730, + po 26.8.1755	13
M 23, fol. 361 r, M 28, 26.8.1755	
36. Barbora, X 22.11.1733	13
M 23, fol. 385v	
37. Matouš, X 15.9.1725	18
M 36, str. 780	
38. Anna, X 17.6.1744	25
M 23, fol. 438r	
39. Šimon, X 18.10.1730	28
M 23, fol. 365v	
40. Rozálie, X 17.12.1731, + 12.8.1794, mž. Bartoloměj Pardus (21.11.1756 K.), X asi 1737, + 24.4.1797	28
M 23, fol. 373r, M 28, M 79, Rozséč	
41. Marina, X 1.3.1738	28
M 23, fol. 408v	
42. Martin, podsedník, 1753/4-57/63 Nýrov, předtím a pak Rozséč, X 12.10.1730, + 5.6.1799, 1.mž. Kateřina (M)un- čovská z Nýrova (20.10.1751 K.), X 6.11.1729, + 8.11. 1756, 2.mž. Rozina Veselá z Klevetova (18.1.1757 Se- branice), X 29.7.1734, + 28.3.1782	29
M 23, fol. 359v, 365v, M 24, fol. 80v, M 28, str. 316 aj.	
M 70, str. 2, 84, 0, str. 27, M 79, Rozséč str. 23, T, Nýrov č. 7	
43 Pavel, kolář, X 7.1.1732, + 20.9.1800, 1.mž. Rozina Čípko- vá (20.2.1759 K.), X 1.5.1738, + 16.7.1767, 2.mž. Rozálie. ?, X asi 1745?, + 11.9.1770, 3.mž. Marina vdova Hochová (3.11.1779 K.), X asi 1742, + 11.1.1818 v Kunštátu	29
M 23, fol. 373v, 409r, M 28, str. 37, 107, 225, 240, M 30, str. 47, M 79, Rozséč str. 28	

44.	František, X 22.11.1733, + př.21.1.1742 M 23, fol.385v aj.	29
45.	Kateřina, X 6.11.1735, + 19.3.1796?, mž. Tomáš Mareček ze Sychotína (5.6.1764 K.), X 14.8.1731, + ? M 23, fol.396R aj., M 28, M 79, Rozseč	29
46.	Josef, podsedník, kolem 1785/7 rychtář, X 25.1.1738, + 16.11.1807, mž. Mariana Jurenová z Louky (1.11.1769 Ol.), X 19.5.1749, + 14.3.1830 M 23, fol.408r, M 25, str.283, M 37, M 43, M 79 Rozseč str.82, O 8, §, fol.171v	29
47.	Anna, X 16.2.1740, + 6.1.1810, mž. Josef Čípek (14.10. 1760 K.), X 16.2.1741, + 21.2.1807 ? M 23, fol.417v aj., M 28, str.40, M 79, Rozseč	29
48.	František, kolář, od 1781 evang.ref., X 21.1.1742, + 20.2.1803, mž. Kateřina Klimentová z Ol.(6.2.1771 K.), X 23.4.1749, + 24.3.1805 M 28, str.70, M 37, str.43, M 48, str.235, 246, M 64	29
49.	Jan, X 5.5.1744, + 13.3.1750 M 23, M 28	29
50.	Karel, kolář, X 31.1.1746, + 20.10.1814, mž. Mariana Vítková z Touboře (9.2.1790 Sul.), X 17?4.1759, + 24.5.1824 M 24, fol.59v, M 29, str.357, M 79, Rozseč, str.52, 72	29
51.	Mariana, X 16.11.1749, + 7.10.1824 ? M 24, O 8	29
52.	Václav, X 27.9.1753, + 26.6.1823, mž. Veronika Michková z Ol. (4.11.1778 Ol.), X 24.10.1756, + 3.11.1833 M 37, str.115, M 43, str.85, M 79, Rozseč, str.69, 89	29
<u>6. generace</u>		
53.	Matěj, X 1.1.1768 M 24, fol.105v	32
54.	Eleonora, X 16.6.1770, + 29.10.1815, mž. Karel Dvořá- ček z ? (21.10.1787 Sul.), X 175., + 2.6.1826 R. M 24, fol.120r, M 77, Rozseč, str.2, O 8	32

55.	Melichar, X 6.1., + 11.2.1774 M 24, fol.141r, M 28, str.273	32
56.	Anna, X 22.5., + 3.6.1778 M 24, fol.163v, M 28, str.296	32
57.	Anna, X 24.5., + 26.8.1755 M 24, fol.44v, M 28	35
58.	Jan, X 21.4., + 10.7.1753 M 24, M 28	42
59.	Anna, X 21.7.1754 Nýrov, + 17.3.1767 R. M 28, str.223, M 70, str.84	42
60.	Mariana, X kol.1759, + 18.7.1817, mž. František Sadílek z R. (17.2.1778 K.), X 29.10.1755, + 9.12.1818 M 24, fol.45v, M 28, str.101, O 8	42
61.	Veronika, X 16.6.1763 R., + 19.6.1832, mž. Jan Pavel (či Pavlů) z Rudky (24.11.1778 K.), X 26.6.1758, + 23.4.1812 R. M 24, fol.56v, 80v, M 28, str.104, O 8	42
62.	Terezie, X 10., + 18.2.1771 M 24, fol.124r, M 28, str.242	42
63.	Anna, X 7.7.1760, + 4.1.1811 Nýrov, mž. Jan Dvořáček z Nýrova (7.2.1786 K.), X 11.6.1752, + 27.7.1828 M 29, str.132, M 70, str.75, M 74, str.326 ³⁹ , M 77, Rozseč, str.1	
64.	Marina, X 16.1.1763, + 15.4.1771 M 24, fol.78v, M 28, str.244	43
65.	Ignác, X 24.7.1765, + 1.10.1766 M 24, fol.93v,, M 28	43
66.	dítě, X + 9.9.1770 M 28, str.240	43
67.	Terezie, X 12.8.1780, + 27.10.1834 K., mž. František Řehůrek z K. (17.1.1810 Sul.), X 1.10.1782, + 21.1.1840 M 24, fol.176r, 190v, M 77, Rozseč, str.19, O 2	43
68.	Pavel, kolář, X 9.3.1782, + 7.6.1856 K., mž. Anna Zvěřinová z K. (21.9.1806 K.), X 17.7.1784, + 4.3.1865 M 24, fol.187v, M 25, str.292, M 29, str.170, O 3	43

69.	Rozálie, X 11.6.1784, + 18.7.1786 M 25, str.282, 0 8	43
70.	Rozálie, X 21.3.1787, + 9.7.1837 K., mž. Jan Charvát z Vranové u Let. (7.6.1810 Sul.), X 10.5.1778, 29.1.1864 K. M 31, str.274, M 75, Rozseč, str.3, M 77, Rozseč, str.19, 0 2, 0 3, 0 8	43
71.	Tomáš, X 21.12.1779, + 7.6.1823, mž. Anna (V)ondrová (18.8.1801 Sul.), X 30.6.1780, + 6.2.1838 M 24, fol.171v,175v, M 77,Rozseč,str.9, M 79, Rozseč, str.69,102	46
72.	Josef, X 5.1.1782, + 1782/5 M 24, fol.186v	46
73.	Jan, X 15.6.1783, + 5.7.1855, 1.mž.Rozálie Tichá z Lou- ky, ev.ref.(19.10.1806 Sul.), X 21.10.1786,+ 24.3.1835, 2.mž.Barbora Vosouchová z Petrova (7.7.1835 01.), X 7.10.1801, + 8.1.1870 M 24,fol.196r, M 44,str.398, M 54, str.158, M 75, Rozseč, str.116, M 79,Rozseč,str.97, 0 8, 0 9	46
74.	Josef, X 8.12.1785 M 25, str.284	46
75.	František, X 1.5.1787, + 1.3.1827 Brťoví, L.mž.Rozálie vd.Fučíková z Brťoví,roz.Vavříčková ze Čtyř Dvorů (21.2.1808 Prosetín), X 25.12.1772, + 21.9.1808, 2.mž. Rozálie Štouračová z Kobylnic (?) X 25.12.1777, + 5.6. 1810, 3.mž. Mariana Bělehrádková z R. (25.2.1811 Prosetín) X 4.3.1786,+ 10.4.1831 M 56, str.81,82, M 58, M 75,Rozseč,str.3, M 82,fol.56r, 0 5a, 0 8	46
76.	Mariana, X 4.4.1789, + 1.10.1855, mž.František Bělehrá- dek (7.2.1815 Sul.), X 15.8.1788, + 26.9.1849 M 75, Rozseč,str.8,203, M 77,Rozseč,str.21, 0 9	46
77.	Františka, X 8.4.1772 M 37, str.237	48
78.	Jan, X 5.11.1774, + 7.2.1776	48

M 37, M 47,str.94	
79. Anna, X 5.6.1777, + 4.3.1779	48
M 37, str.249, M 47, str.102	
80. Karel, kolář, X 22.4.1780, + 3.2.1837, mž. Mariana Ku- dová (11.2.1806 ev.ref.Prosetín), X 31.5.1787 Dalečín, + 19.3.1871	48
M 21, str.291, M 37,str.288, M 52, str.23, M 61,str.175, M 65, str.63	
81. Kateřina, X 5.8.1782, + 1.12.1854, mž.František Tichý z 01. (21.1.1809 ev.ref.Prosetín), X 2.12.1783, + ? před mž.	48
M 37, str.307,322, M 61, str.175, M 65, str.78	
82. František, X 1.7.1785	48
M 37, str.335	
83. Jan, X 26.12.1788	48
M 37, str.347	
84. Karel, X 27., + 30.12.1790	50
M 75, Rozseč,str.15, M 79, Rozseč,str.7	
85. Josef,kolář, X 26.2.1792, + 20.7.1857, mž.Anna Běle- hrádková (21.1.1818 Sul.), X 13.7.1796,+ 19.12.1863	50
M 75,Rozseč,str.19,232, M 77,Rozseč,str.23, O 9	
86. Karel, X 18.1.1795, + 10.9.1832, mž.Františka Čípko- vá86a(22.2.1822 Sul.), X 14.1.1802, + 20.4.1865	50
M 75,Rozseč,str.31,252, M 77,Rozseč,str.28, M 79, Rozseč,str.87, O 9	
87. František, X 10.12.1797	50
M 75, Rozseč,str.41	
88. Ignác, X 21.9.1800, + 4.9.1827	50
M 75, Rozseč,str.49, M 79, Rozseč,str.76	
89. Veronika, X 13.11.1779, + 17.8.1782	52
M 24, fol.171r, M 28,str.317	
90. Klára, X 29.9., + 3.10.1781	52
M 24, fol.184r, M 28, str.313	
91. Terezie, X 11.10.1782, + 11.12.1830 Makov, mž.Tomáš Bednář z Makova (20.1.1801 Sul.), X 9.12.1774, + 4.12.1830	52

- M 24, fol. 147r, 191r, 0 8
92. Anna, X 20.5.1785, + 4.7.1840?, mž. František Janča (19.2.1805 Sul.), X 9.9.1782, + 14.2.1863 ?
M 24, fol. 190v, M 25, str. 283, M 77, Rozseč, str. 13,
M 79, Rozseč, str. 52, 0 9
93. Veronika, ✕ 26.5.1788, + 1.4.1862, mž. Jakub (V)ondra (21.1.1806 Sul.), X 18.4.1786, + 14.6.1864
M 75, Rozseč, str. 198, M 77, Rozseč, str. 14, 0 9
94. Josef, obchodník s obilím, X 2.12.1795, + 30.5.1877
mž. Mariana Bělehrádková (22.1.1816 Sul.), X 15.5.1791,
+ 15.12.1856
M 75, Rozseč, str. 214, M 77, Rozseč, str. 22, 0 8, 0 9,
0 10, V, Soupis řemeslníků 31.1.1850

7. generace

95. Ignác, X + 23.11.1807
M 75, Rozseč, str. 73, M 79, Rozseč, str. 43
96. Ignác, X 8., + 14.12.1809
M 75, Rozseč, str. 77, M 79, Rozseč, str. 47
97. Josef, kolář, X 29.2.1812, + 15.5.1856 K., mž. Terezie Houchová z Petrova (10.2.1835 Sul.), X 19.9.1811, + 30.8.1873
M 75, Rozseč, str. 62, 0 3, 0 8
98. Anna, X 22.5.1814, + 27.3.1815
M 75, Rozseč, str. 86, M 79, Rozseč, str. 53
99. Jan, X 5.3.1816, + př. 20.12.1817
M 75, Rozseč, str. 89
100. Jan, švec, X 20.12.1817 R., + 10.4.1899 Rudka, 1.mž.
Mariana Tušlová z Hartmanic (u Bystrého), (28.1.1845 K.), X 12.3.1820, + 4.3.1873 Rudka, 2.mž. Marie Anna vd. Marešová roz. Lamplotová z K. (12.11.1873 K.),
✕ 5.4.1813, + 20.2.1891 K.?
M 15, M 75, Rozseč, str. 92, 0 2, 0 3, 0 4, V, Soupis řemeslníků 31.1.1850
101. Anna, X 10.5.1820, + 6.4.1895 K., mž. Martin Kolář z K. (17.8.1841 K.), X 8.10.1808 Rozsíčka, + 16.3.1883 K.

M 75, Rozseč, str.100, 0 2, 0 4, 0 8	
102. Ignác, X 14.4.1823 K., + ?, mž.Anna Kovářová (11.11. 1856 K.), X 12.5.1826, + 19	68
M 75, Rozseč, str. 111, 0 2, 0 3	
103. ?František, X 5.9.1801, + 1.9.1802	71
M 75, Rozseč, str.54, M 79,Rozseč,str.31	
104. Tomáš,X 18.11.1802+ 19.12.1802	71
M 75, Rozseč,str.57, M 79, Rozseč,str.33	
105. Tomáš, X 20.12.1803, + 2.1.1891, 1.mž.Terezie Tobolářová z Petrova (21.11.1827 Sul.), X 9.8.1807, + 23. 2.1858, 2.mž.Framtiška Kaldová z Tasevic (17.6.1860 Černovice),X 22.8.1835, + 12.10.1878	71
M 20, str.352, M 75,Rozseč,str.61.125, M 77,Rozseč, str.40, 0 1, 0 9, 0 10	
106. Josef, X 1.12.1805, + 17.7.1886, 1.mž.Anna Marečková (20.6.1830 Sul.),X 14.5.1798, + 2.1.1867 ?,2.mž.Veronika Smutná (10.10.1871 Sul.),X 30.3.1841, + 19.. (její 2.mž.Antonín Cvrkal, 8.2.1887 Sul.), X 16.1.1863,+ 19.. M 75,Rozseč,str.67,238, M 77,Rozseč,str.46, 0 9, 0 10	71
107. Anna, X 15.1.1809, + 19.3.1824	71
M 75, Rozseč,str.76, M 79, Rozseč,str.71	
108. František, X 31.8.1810, + 14.4.1824	71
M 75,Rozseč,str.79, M 79,Rozseč, str.71	
109. Jan, X 19.7.1812 R., + 22.2.1900 Sasina, mž.Anna Grosová z Kunic (5.8.1839 Sul.),X 25.7.1817, + 1.5.1900 Sasina	71
M 1, str.418, M 75,Rozseč,str.83, 0 7, 0 9	
110. Terezie, X 8.1.1814, + 17.6.1858, mž.Karel Čipek (10.2.1835 Sul.),X 26.9.1813, + 20.6.1877	71
M 75,Rozseč,str.281,85, 0 8, 0 9	
111. Karel, X 2.6.1816, + 2.3.1817	71
M 75,Rozseč,str.89, M 79, Rozseč,str.55	
112. Karel, X 26.12.1817, + 6.2.1820	71
M 75,Rozseč,str.92, M 79,Rozseč,str.62	

113. Ignác, X 15.10.1819, + 6.6.1890, mž.Františka Procház- ková (4.11.1849 Sul.), X 23.9.1826, + 19.. O 9, O 10	71
114. Karel, X 10.5.1822, + 8.7.1823 M 75,Rozseč,str.106, M 79,Rozseč, str.70	71
115. Františka, X 18.7.1807, + 10.2.1808 M 75,Rozseč,str.71, M 79,Rozseč, str.44	73
116. František, X 11.9.1809, + 24.2.1878 M 75, Rozseč,str.77, O 10	73
117. Josef, X 19.7.1811, + př.15.5.1818 M 75, Rozseč, str.81	73
118. Františka, X 7.2.1816,+ 24.3.1817 M 75, Rozseč,str.89, M 79,Rozseč,str.56	73
119. Josef, X 15.5.1818, + 19 ,Mž.Vincencie Vosouchová z Crhova (18.2.1849 Ol.), X 14.9.1830, + 31.12.1895 M 39, str.406, M 45, Crhov,str.6, M 75, Rozseč,str.93, O 10	73
120. Terezie, X 19., + 21.10.1838 M 75,Rozseč,str.183, M 79,Rozseč,str.102	73
121. František, X 24.3., + 4.4.1810 Brťoví M 54,str.145, M 57	75
122. František, X 5.11.1813, + 19.11.1843 Brťoví M 54, str.149, O 6	75
123. Josef, X 19.2.1820 Brťoví M 54, str.154	75
124. Josefa, X 10.3.1807, + ? (po mž.),mž.František Stej- skal z Bolesína (28.9.1825 ev.ref.Prosení),X 15.10.1803 + 25.11.1829 Bolesín M 38, str.144, M 59,str.19,147/8, M 62,str.257, M 65 str.58	80
125. Karel, X 25.4.1809, + 28.9.1810 M 38, str.158, M 48,str.275, M 59,str.155/6	80
126. Františka, X 29.9.1811, + 24.2.1837 M 38, str.177, M 65, str.63	80

127.	Mariana, X 3.12.1813, + 19.2.1867 M 38, str.189, M 52,str.115	80
128.	Áróň,kožešník, X 4.4.1816,+ 8.4.1871,mž.Františka Je- linková (30.5.1842 ev.ref.Prosetín),X 22.3.1824, + ? (po 1880) M 38,str.201, M 52,str.23, M 60,str.357, M 62,str.167 (262)	80
129.	Karel,řezník, X 4.7.1818, + 24.2.1864 R.,mž. Tekla Duf- ková z R.,katol.(24.2.1846 Šul.),X 23.9.1820 v Dol. Čepí, + ? M 35, M 38,str.198, M 66,fol.32, O 9	80
130.	František, X 25.8.1820, + př.1889 Rovečné, mž.Eleonora Poláková z Rovečného,katol.(12.11.1860 Rovečné),X 11.1. 1818, + ? M 38, str.216, M 67,M 68, M 69	80
131.	Antonie, X 9.6.1823,+ po 26.5.1849 M 59, str.228, M 60, str.181	80
132.	Anna, X 13.7.1825, + 5.3.1893 M 38, str.243, M 60, str.282, O 5	80
133.	Vincencie, X 22.1.1827, + ? , mž.František Stejskal z Louky,katol. (2.3.1851 Prosetín), X 16.10.1821, + ? M 38, str.158, M 54,str.152, M 57, str.156	80
134.	Vincenc, X 7.9.1831, + 19.2.1876 M 52, str.32, M 60,str.187	80
135.	Karel, X 1., + 15.2.1819 M 75,Rozseč,str.96, M 79, Rozseč, str.60	85
136.	Josér, X 2.2.1821, X 14.6.1835 M 75,Rozseč,str.102, M 79,Rozseč,str.95	85
137.	František,kolář, X 13.12.1822, 23.11.1898, mž.Vincen- cie Kotoučková (22.11.1853 Šul.), X 6.4.1822, + 19.. M 75,Rozseč,str.109,303, O 9, O 10	85
138.	Karel, X 23.9.1826, + 29.3.1828 M 75,Rozseč,str.123, M 79,Rozseč,str.78	85
139.	Ignác,dvojče, X 23.11.1828, + 23.11.1829 ? M 75,Rozseč,str.133, M 79,Rozseč,str.81	85

140.	Anna, dvojče, X 23.11.1828 M 75,Rozseč,str.133	85
141.	Františka, X 7.7.1835, + 14.4.1881, mž.Josef Menšík (21.10.1855 Sul.),X 15.12.1833, + 19.. M 75,Rozseč,str.168, 0 8, 0 9, 0 10	85
142.	Josef, X 17.8.1841 M 75,Rozseč,str.197	85
143.	Jan, X 14.,+ 20.11.1822 M 75,Rozseč,str.108, M 79,Rozseč,str.67	86
144.	Anna, X 1824/5?,+ 24.2.1882, mž.František Špička (4.2.1856 Sul.), X 25.7.1824, + 4.6.1886 M 75,str.312, 0 9, 0 10	86
145.	František, podruh, X 26.7.1832, + 16.12.1882, mž.Anna Musilová (5.7.1853 Sul.), X 26.11.1829, + ? M 75,Rozseč,str.150,336, 0 9	86
146.	Františka, X 4.5.1839 0 9	86a
147.	Vincencie, X 27.8.1841 0 9	86a
148.	Jan,X 24.8.1844, + 24.11.1845 M 75,Rozseč,str.209	86a
149.	Anna, X 28.7.1817, + ?,1.mž.František Maška z Ol. (22.1.1839 Sul.), X 10.10.1813, + 13.7.1845, 2.mž. Jakub Němec z Černovic (22.8.1847 Sul.), X 26.4.1821 + 29.8.1866 Ol. M 20,str.97, M 38, M 49, M 75 Rozseč,str.91, 0 9	94
150.	Veronika, X 16.2.1821, + 25.2.1826 M 75,Rozseč,str.102, M 79,Rozseč,str.73	94
151.	Františka, X 16.12.1825, + 16.1.1832 M 75,Rozseč,str.120, M 79,Rozseč,str.84	94
152.	Terezie, X 23.5.1828, + 4.3.1903, mž.František Dufek (19.2.1849 Sul.), X 1.3.1821 ?,+ 5.4.1883 ? M 75,Rozseč,str.131,300, M 80,Rozseč, str.77, 0 9. 0 10	94

8. generace.

153. Mariana, X 7.12.1840	97
0 2	
154. František, X 18.4., + 2.7.1843	97
0 2	
155. Josef, X 27.6.1845, + ?, mž. Mariana Chlupová z Trávníku (22.11.1870 Letovice), X 1.1.1846 Pamětice, + ?	97
M 83, str.17, 0 2	
156. František, X 14.9.1848, + 8.12.1856	97
0 3	
157. Mariana, X + 23.3.1851	97
0 3	
158. mrtvorozený chlapec 24.12.1852	97
0 3	
159. Jan, X 8.8.1854, + ?, mž. Veronika Suchá z Bystrého (Bystré), X , +	97
0 3	
160. Jan, X 21.8.1846, + 19.., mž. Františka Kozáková (25.6.1872 K.), X 8.11.1852, + 19..	100
0 3	
161. Josefa, 11.1.1851, + 18.3.1879, mž. Jan Lamplot z K. (21.5.1872 K.), X 29.4.1847, + 19..	100
0 3, 0 4	
162. Mariana, X 15.8.1857, + 19.., mž. Cyril Hynšt z Bohatých Málkovic (20.2.1887 K.), X 28.2.1858, + 19..	102
M 4, str.37, 0 3, 0 4	
163. Filip Jakub, X 1.5.1859, + 19.., mž. Kristína Topinková z Drnowic (6.11.1887 K.), X 14.5.1863, + 19..	102
M 34, 0 3, 0 4	
164. Josefa, X 16.3.1861, + 19.., mž. Josef Slezák z Újezdu (30.8.1885 K.), X 27.2.1857, + 19..	102
M 72, Újezd, str.28, 0 3, 0 4	
165. Ignác, X 7.8.1863, + 6.8.1866	102
0 3	

166. Ignác Jan, X 25.2.1867, + 19.., mž. Františka Doskočilová ze Zbraslavce (24.9.1895 K.), X 24.5.1875, + 19.. 102
O 3, O 4
167. Tomáš, X 4.10., + 11.11.1829 105
M 75, R., str.137, M 79, R., str.81
168. Ignác, v Louce, asi od 1870 v Bratrušíně, X 12.6.1831 105
+ 8.4.1880 Bratrušín, mž. Anežka Poppi ze Čtyř Dvorů (1.3.1859 Prosetín), X 25.9.1835, + 19..
M 19, M 55, str.244, M 57, str.213, M 75, R., str.145
169. František, X 26.1.1834, + 21.10.1836 105
M 75, R., str.151, M 79, R., str.97
170. Jan, X 12.4.1836, + 19.., mž. Eleonora Vrbašová (23.2.1868 Sul.), X 18.3.1846, + 19.. 105
M 75, R., str.172, 411, O 9
171. Tomáš, X 7.10.1838, + 13.10.1895, 1.mž. Františka Kroupová z Tasovic (24.9.1872 Černovice), X 20.12.1853, + 24.1.1883, 2.mž. Vincencie vdova Fialová roz. Žílová z Víru (19.2.1884 Rovečné), X 10.4.1835, + 30.1.1893, 3.mž. Josefa vdova Karasová z Lesoňovic, roz. Marečková z Louky, pův. ev. ref. (3.7.1894 Prosetín), X 21.6.1833, + ?
M 20, str.393, M 55, str.186, M 57, str.180, M 68, M 69, M 75, R., str.183, O 10
172. Františka, X 2.1.1841, + 19.., mž. Josef Janča (14.11. 1865 Sul.), X 19.12.1824, + 19.. 105
M 75, R., str.113, 194, O 9
173. Anna, X 11.4.1843, + 15.6.1846 105
M 75, R., str.203, O 9
174. František, hostinský, X 3.3.1846, + 10.6.1881, mž. Vincencie, vdova Jančová, roz. Sedláčková ze Křtěnova (5.9.1875 Sul.), X 26.5.1852, + 1.8.1923 105
M 37, Křtěnov, str.45, O 9, O 10
175. Josef, X 15.11.1848, + 5.5.1859 105
M 75, R., str.224, O 9
176. Vincenc, X 2.8.1851, + 23.5.1921, mž. Františka Knot- 105

ková, ev.ref.(18.4.1882 Sul.), X 5.10.1857, + 19..	
M 60,fol.10, M 76, R.,str.5, O 10	
177. Karel, X 29.6.1855,+ 19..,mž.Josefa Freislebenová z 01. (1.2.1892 Sul.), X 11.3.1861, + 19..	105
M 40,OL,str.33, M 76,R.,str.17, O 10	
178. Josef, X 27.9.1861	105
M 76,R.,str.50	
179. Terezie, X 15.2.1863, + 19..,mž.Josef Bělehrádek (27.10.1885 Sul.),X 18.5.1860, + 19..	105
M 76,R.,str.61, O 9, O 10	
180. Anna, X 31.12.1865, + 26.4.1890	105
M 76,R.,str.78, O 10	
181. Mariana, X 12.10.1868, + 19..,mž. Jan Slezák z Rozsičky (26.1.1892 Sul.), X 25.9.1848 Kunčina Ves, + 19..	105
M 1, str.252, M 76, R.,str.97, O 10	
182. Ignác, X 21.1.1840, + 19..,mž.Mariana Štovičková ze Sasiny (17.11.1862 Sebranice),X 3.10.1835, + 29.4.1898 Sasina	109
M 71,str.373, M 73,Sasina str.11, M 75,R.,str.189	
183. Anna, X 10.6.1842, + 19..,mž.František Lukeš ze Sasiny (3.10.1868 Sebranice), X 18.9.1840, + 19..	109
M 72,Sasina,str.6, M 73,Sasina,str.15, M 75,R.,str.201	
184. Františka, X 6.1.1845	109
M 75,R.,str.211	
185. Marina, X 22.9.1847	109
M 75,R.,str.220	
186. Josef, Brno,X 26.6.1850,+ 30.12.1894 Brno-Husovice, mž.Antonie Valčáková z Letovic(?),(10.11.1872 Letovice),X 1850, + 19..	109
M 12,str.20, M 76,R.,str.2, O 4a	
187. František, X 3.10.1853, + 26.11.1889 Brno,mž.Anna Magdalena Daňková z Letovic (10.6.1878 Letovice), X 15.7.1851, + 19..,od 1922 církev čsl.	109
M 11,M 32,str.251, M 76,R.,str.11, O 4b	

188. Marie, X 10.4., + 24.11.1857	109
M 76,R.,str.21, 0 9	
189. Karel, X 1.9.1833	110
0 8	
190. Ignác, X 22.8.1843, + 11.10.1852	113
" 75,str.204, 0 9	
191. Františka, X 1.3.1848, + 5.2.1875,mž.Josef Maršílek, ev.ref. (7.11.1871 Sul.), X 14.1.1844, + 19..	113
M 75,R.,str.222,403, 0 9	
192. Anna, X 8.10.1850, + 19..,mž.Karel Bělehrádek (5.7. 1875 Sul.)X 1.4.1850, + 19..	113
M 76,R.,str.1, 0 9	
193. Josefa, X + 9.12.1850	119
" 76,R.,str.3, 0 9	
194. Josef, X 10.11.1851, + , mž.Marie Macháčková z Hlu- bokého (21.11.1882 K.), X 26.4.1854, +	119
M 76,R.,str.6, 0 3, 0 4	
195. Františka, X 24.6.1859, + 19..,mž. Josef Prudil (21.7.1885 Sul.), X 2.9.1860, + 19..	119
196. František, katol., X 7.4.1836, + př.1889,mž. Josefa Pokorná (10.2.1861 01.), X 12.1.1833, + 19..	126
M 39, str.141 aj., M 45,str.86	
197. Karel, X 3.8.,+ 24.10.1849	127
M 60, str.262, M 65, str.74	
198. Františka, X 24.9.1843, + mž.Čeněk Dostál ze Štěpá- nova (20.10.1872 ev.ref.01.), X 16.2.1845 Jimramov, + 19..	128
M 51, str.11, M 60,str.211	
199. Amálie, X 29.11.1845, + po 11.12.1867, mž.František Pohanka (18.7.1869 ev.ref.01.) X 9.11.18450L.	128
M 51,str.8, M 60,str.252	
200. František, X 20.,+ 26.5.1849	128
M 60, str.252, M 65,str.73	
201. František, X 10., + 13.4.1852	128
M 60, str.296, M 65, str.77	

202. Gustav Josef, X 4.4.1854 M 60, str.305	128
203. Ludvík, X 22.8.1856, + ? , mž. Anna Marie Šubertová katol. (8.11.1879 kat., 9.11.1879 ev.ref.Ol.), X 23. 7.1855, + ? M 45,str.178, M 51,str.19, M 60,str.179	128
204. Emilie Marie, X 9.8.1863, + 19..,mž. Josef Sedlmayer (Vídeň), po adopci 1907 užívá jména Halas-Mazura M 50, str.17	128
205. Josefa, kat., X 18.3.1844, + 19..,mž. František Daniel Prinke z Popelkova u České Lípy (24.5.1868 Sul.), X 22.11.1839, + M 53,str.62 (inf.SOÁ Litoměřice), M 75,R.,,str.207, O 9	129
206. Karel, X 9.11.1850, + 18.6.1851 M 76,R.,str.3, O 9	129
207. Františka, X 13.12.1854, + 19..,mž. Jan Matuška z Ol. (15.2.1874 Rovečné), X 24.2.1849, + př.1889 M 39, M 69	130
208. Anna, X 24.5.1858, + brzy M 68	130
209. Anna, X 26.5.1849 M 60, str.261	131
210. František, X 29.12.1852, + 30.3.1860 M 76,R.,str.10. O 9	137
211. Anna, X 11.8.1855, + 19..,mž. Jan Rosol z Hodušina (u Milevska)(1.6.1885 K.), X 23.4.1857, + 19.. M 22,str.60 (inf.SOÁ Třeboň), M 76,R.,str.17, O 4	137
212. Františka, X 2.10.1857, + 19..,mž. (L.?2.?)Karel Schmiedberger (2.11.1914 Vídeň) M 76,R.,str.23	137
213. František Leo, X 28.6.1861, + 1.1.1864 M 76,R.,str.48, O 9	137
214. Mariana, X 8.8.1863, + 23.2.1865 M 76,R.,str.64, O 9	137
215. Gustav,kolář, X 22.8.1865, + 16.1.1892, mž. Františka	137

Hlaváčková, ev.ref. (22.1.1889 ev.ref. Prosetín, 27.6.1891 kat.Sul.), X 11.6.1865, + 19.. M 63,str.240, M 76,R.,str.76, O 10	137
216. František, X 4.12.1848, + 1904/7,mž. Veronika Čípková z Makova (13.1.1872 Sul.), X 10.2.1844 Bradlné, + 1904/7 M 75,R.,str.244, O 9, příloha u r.1844 aj.	144
217. František, X 1.10.1853 M 76,R.,str.12	145
218. Vincenc, X 10.5.1855, + 28.2.1864 M 76,R.,str.16, O 9	145
219. Josef, X 14.5.1858 M 76,R.,str.27	145
220. Karel, nádeník, X 1.2.1861, + 19.. Makov, l.mž. Františka Šurá z Makova (8.8.1886 Sul.), X 19.4.1858, + 10.4.1887 Makov, 2.mž. Veronika Smutná z Makova (12.2.1889 Sul.), X 12.3.1857,+ 14.8.1893 ? M 76,R.,str.45, O 9, O 10	145
221. Anna, X 10.5.1863, + 19..,mž. Antonín Lepka z Nýrova (31.10.1886 Sul.) X 23.12.1861,+ M 72,Nýrov,str.34, M 76,R.,str.63, O 10	145
222. Vincenc, X 3.3.,+ 17.4.1869 O 9	145
223. Ignác, X 25.5.1870, + 31.7.1873 M 76,R.,str.106, O 9	145
224. Ignác, X 11.,+ 19.2.1875 O 9	145
225. Marie, X 3.9.1877 O 10	145
226. Františka, X 17.10.1837, + 19..,mž. Vincenc Novotný z Ol. (3.3.1862 Ol.), X 24.9.1837, + 19.. M 39,str.76, M 45,str.91, M 75,R.,str.168	149

9. generace

227.	Marie, X 28.1.1872, + 19.., mž. Eduard Jaroš ze Sebra-	155
	nic (15.5.1900 K.), X 8.10.1861, + 19..	
	0 3, 0 4	
228.	Antonie, X 6.6.1874, + 27. ^t 4.1875	155
	0 3	
229.	Josef Jan, X 13.12.1876	155
	0 4	
230.	František Karel, X 26.10.1882	155
	0 4	
231.	Filip Jakub, X 6.9.1886	159
	0 4	
232.	Jan, X 24.5.1873, + 26.12.1874	160
	0 3	
233.	František, X 1.7.1875	160
	0 3	
234.	Marie, X 22.5.1877, + 19.., mž. Michal Fadrný (17.8. 1896 K.), X 25.5.1872, + 19..	160
	0 4	
235.	Augustin, X 28.8.1888, + 19.12.1891	163
	0 4	
236.	Marie, X 29.3.1890, + 13.11.1892	163
	0 4	
237.	Anna Josefa, X 22.3.1892, + 19.., mž. Jan Mayer (22.12.1912 K.)	163
	0 4	
238.	Marie, X 10.3.1894	163
	0 4	
239.	Josef Filip, X 6.3.1896, padl v 1. svět. válce	163
	0 4	
240.	Kristína Filipa, X 5.4.1898, + 21.8.1899	163
	0 4	
241.	Filip Cyril, 3.7.1900, + 30.3.190?	163
	0 4	

242. František, X 3.12.1896	166
O 4	
243. Pavlína Marie, X 11.9.1898, + 19.., mž. Karel Pospíšil (11.1.1926 Praha-Bohnice)	166
O 4	
244. Kristína Františka, X 3.10.1899, + 19.., mž. Arnošt Unčovský (5.2.1923 K.), X 2.1.1897 Sychotín, + 19..	166
O 4	
245. Josef, X 20.3.1860	168
M 55, str.222	
246. Františka, X 12.5.1862, + 19.., mž. Antonín Vaněk z Bratrušína (4.9.1887 Bystřice n.P.), X 26.5.1864 + 19..	168
M 16, M 18, M 55,str.227	
247. Karel, X 4.8.1864, + brzy	
M 55, str.75	
248. Anna, X 25.1.1866, + 19.., mž. Josef Vetešník z Horní Rožínky (29.5.1888 Bystřice n.P.), X 1864,+ 19..	168
M 18, M 55,str.78	
249. Ignác, Brno, X 26.11.1867, + 19.., l.mž. Anna Svačinová z Babic (2.9.1894 Staré Brno), X 15.5.1869, + 1906/13, 2.mž. Anna Svobodová (13.4.1913 Brno-Zábrdovice)	168
M 55,str.79	
250. Jan, X 7.4.1872 Bratrušín, + 26.2.1873 Tamtéž	168
M 17, M 19	
251. Marie, X 1.10.1874 Bratrušín, + 19.2.1879 tamtéž	168
M 17, M 19	
252. Vincencie, X 25.6.1876 Bratrušín, + 14.6.1877 tamtéž	168
M 17, M 19	
253. Ludmila, X 9.9.1878 Bratrušín, + 27.7.1879 tamtéž	168
M 17, M 19	
254. Anna, X 1.10.1870, + 6.12.1878	170
M 76,R.,str.108, O 10	
255. Josef, X 29.8.1873, + 19.., mž. Marie Jančová z Črhoneva (24.5.1903 Ol.), X 9.8.1876, + 19..	170

M 45, Crhov, str.69, M 76, R., str.123	
256. Jan, X 23.8.1876, + 4.4.1901	170
M 80,R.,str.74, O 10	
257. Marie, X 24.9.1881, + 5.4.1902	170
M 80, R.,str.175, O 10	
258. František, X 27.9.1873, + 19..,mž.Vincencie Šíborová z Louky (23.11.1896 Sul.), X 14.11.1873, + 19..	171
M 76,R.,str.123, O 10	
259. Františka, X 6.8.,+ 6.12.1875	171
O 9	
260. Františka, X 19.,+ 26.4.1877	171
O 10	
261. Růžena, X 5.10.1878, + 19..,mž.Josef Dvořáček (29.6.1902 Sul.), X 20.11.1871, + 19..	171
M 78,R.,str.111, O 10	
262. Marie Vincencie, X 22.1.1876, + 19..,mž.Eduard Janča z Křtěnova (26.2.1900 Sul.), X 26.3.1875,+ 19..	174
O 10	
263. František, X + 27.3.1878	174
O 10	
264. Marie, X 17.4.1879, + 19..,mž.Anastáz Kokta z Doubravníku (20.11.1900 Sul.), X 18.4.1870, + 19..	174
O 10	
265. Františka, X 8.7.1881, + 19..,mž.Karel Kotouček (25.8.1903 Sul.), X 27.2.1880,+ 19..	176
M 78,R.,str.114	
266. Josef, X 10.4.1884	176
O 10	
267. Marie, X 8.1.1887,+ 19..,mž.Josef Dufek (25.10.1908 Sul.)	176
O 10	
268. Emilie, X 10.9.1889, + 19..,mž.Josef Kosička (27.9.1925 Bedřichov)	176
O 10	
268.A Josefa, X 29.9.1893	176

O 10		
269. Vincenc, X 2.4.1896, + 19..,mž. Marie Bláhová (17.8.1926 Sul.), X 2.2.1897, + 19..		176
O 10		
270. Mojmír Silvestr, X 30.12.1898,+ 19..,mž. Božena Běle- hrádková (10.11.1925 Sul.)		176
O 10		
271. Marie, X 22.11.1892, + 18.3.1894		177
O 10		
272. Josefa, X 7.5.1895, + 19..,mž. Josef Čípek (1.2. 1921 Sul.)		177
O 10		
273. mrtvoroz.chlapec 17.2.1898		177
O 10		
274. mrtvoroz.chlapec 8.9.1902		177
M 80,R.,str.76		
275. Aloisie, X 3.4.1863,+ 2.8.1932,mž. Josef Bubeník z Kozárova (14.9.1884 Sebranice),X 18.3.1860,+ 19.. M 72,Sasina,str.26, M 73,Sasina,str.22		182
276. Marie, X 9.3.1867,+ 17.3.1888		182
M 72,Sasina,str.30		
277. Antonie, X 16.5.1870,+ 19..,mž.Eduard Škarka z Blan- ska (26.10.1890 Sebranice), X 18.10.1864, + 19.. M 72,Sasina,str.32, M 73,Sasina,str.26		182
278. Maximilián Josef, X 12.10.1872, + 12.4.1889		182
M 72, Sasina,str.35		
279. Josef, X 16.8.1872 Letovice, + 19..,mž.Růžena Kocour- ková z Husovic (22.11.1896 Sebranice),X 23.8.1869 + 19.. M 73,Sasina,str.30		186
280. František, X 12.9.1874 Sasina		186
M 72,Sasina,str.37		
281. Ludvík, X 5.8.1876 Sasina		186
M 72,Sasina,str.39		
282. Antonín, X 13.6.1878 Sasina, + 19..,mž.Josefa Wawrec-		186

- zková z (Brna)-Komárpova (6.9.1903 Brno-Zábrdovice),
 X 1.3.1877, + 19..
 M 10, M 72 Sasina, str.41
283. Marie, X 7.8.1880, + 19.., mž. Alois Coufal z Huso- 186
 vic (20.10.1901 Brno-Zábrdovice) X 23.4.1877,
 + 9.12.1953
 M 10
284. Michael, X 5.9.1882 Svitávka, + 19.., mž. Marina (Anna?) 186
 Duchoňová z Loučky u Rajhradu (20.10.1907 Brno-Zábrdovice), X 11.7.1884, + 19..
 M 10, M 81
285. Anna, X 31.7.1884 Svitávka, + 19.., mž. Robert Široký 186
 z Brna (5.7.1908 Brno-Zábrdovice), X 2.6.1883, + 19..
 3.5.1930 rozved.
 M 10, M 81
286. Karel, X 6.11.1888 Svitávka, + 19.., 1.mž. Marie Kotrn- 186
 cová (27.6.1910 Brno-Zábrdovice), X 29.10.1889,
 + 1910/4, 2.mž. Alžběta Kotrncová (23.11.1914 Obřany)
 M 81
287. Františka, X 5.3.1890 Husovice, + 8.12.1893 tamtéž 186
 M 6, M 11
288. Amálie, X 9., + 29.4.1892 Husovice 186
 M 6, M 11
289. Františka, ^{Notová}, X 6.3.1875 Letovice, + ? .4.1902 Brno, mž.? 187
 M 33, K 1, str.12, 69
290. Hedvika, X 19.9.1878 Letovice, + 23.2.1893 Husovice 187
 M 11, M 33
291. František, X 15.4.1880 Sasina, + 2.11.1960 Brno, 187
 1.mž. Leopoldina Pelikánová z Králova Pole (15.10.1905
 Brno-Zábrdovice), X 5.11.1880, + ?.1.1909 Brno, 2.mž.
 Marie Bílková z Lhoty Rapotiny (16.10.1910 Svitávka),
 X 18.1.1892, + 21.5.1928 Svitávka, 3.mž. Alžběta vdova
 Novotná, roz. Vichtová z Husovic (17.11.1928 Brno-civil.),
 X 19.11.1895, + 15.1.1987 K.
 M 5, M 10, M 72, Sasina, str. 43/2, D 1, K 1, K 2, I

292. Rudolf, X 15., + 16.4.1882 Sasina M 72, Sasina, str.45, O 7	187
293. Otýlie, X 11.9.1884 Letovice, + 1885 ? M 33, K 1,str.12	187
294. Marie, X ?.12.1886 Brněnec, + 21.6.1890 Husovice M 11, K 1,str.10	187
295. Alžběta, X 6.10.1889 Husovice, + 11.4.1890 tamtéž M 6, M 11, K 1, str.21	187
296. František, X 8.10.1859, + 19..,l.mž. Marie Minářová z Rozsičky (10.5.1881 Sul.), X 15.1.1858, + 1882/4 2.mž. Františka Cupáková z Olomučan (24.11.1884 Blan- sko), X 20.1.1864, + 19.. M 1a, Olomučany, M 2, M 40,01.,str.14, O 9, O 10	196
297. Alois, X 3.8.1861, + 25.5.1862 M 40, 01.,str.30	196
298. Karel, X 3.4.1863 M 40, 01.,str.56	196
299. Amálie, X 21.11.1866, + 14.1.1867 M 50, str.30, M 52,str.15	199
300. Františka Terezie, X 11.12.1867 M 50, str.33	199
301. Ludvík, dvojče, X 21.9.1879, + 30.12.1879 M 50,str.89, M 52,str.41	203
302. Jindřich,dvojče, X 21.,+ 29.9.1879 M 50, str.89, M 52, str.38	203
303. Rudolf, X 27.5.1881 M 50, str.97	203
304. Antonie, X 13.10.,+ 16.11.1888 M 68	207
305. František, X 21.5.1891 O 10	215
306. Marie, X 26.3., + 11.6.1872 M 76,R.,str.116, O 9	216
307. František, X 26.7.1873, + 19..,l.mž. Josefa Vero- nika Jančová (18.5.1897 Sul.), X 4.2.1869,+ 1904/7	216

2.mž.Antonie Kintrová z Křzénova (30.7.1907 ol.),	
X 14.6.1881, + 19..	
M 45,Křtěnov,str.61, M 76,R.,str.123, O 10	
308. Josef, X 24.3., + 12.4.1876	216
O 10	
309. Františka, X 7.9.1877, + 5.3.1892	216
O 10	
310. Veronika, X 22.10.1880	216
O 10	
311. Josef, X 22.9.1883, + 19..,mž.Františka Doskočilová z Křtěnova (4.6.1907 ol.), X 13.2.1882, + 19..	216
M 45, Křtěnov,str.61, O 10	
312. Agáta, X 23., + 24.3.1887 Makov	220
O 10	
313. Josef, X 8.8.1889 Makov	220
O 10	

10. generace

314. Julie Antonie, X 21.5.1899 Brno	249
M 7	
315. Ludmila, X 13.8.1901 Brno, + 22.?1904 tamtéž	249
M 7	
316. Jindřich Vladimír, X 19.7.1906 Brno, + 19..,mž. Josefa Vetešníková (19.9.1933 Brno-Řečkovice)	249
M 7	
317. František, X 30.3.1896	258
O 10	
318. Vincencie, X 8.5.1897, + 19..,František Vrbas (9.6.1914 Sul.), X 22.6.1887, + 19..	258
O 10	
319. Marie, X 18.5.1899, + 8.11.1902	258
M 80,R.,str.96, O 10	
320. Růžena, X 20.10.1897, + 19..,mž. Stanislav Kateřinák (19.11.1922 Brno-Husovice)	279
M 6	

321. Anna, X 23.6.1899	279
M 8	
322. Josef, X 19.4.1901, + 19.., mž. Růžena Holánová (10.5.1925 Pozořice), 2.mž. Anastázie Hladká (17.4.1938 Brno-Husovice)	279
M 8	
323. Marie, X 21.3.1903, + 19.., mž. Rudolf Coufal (20.5. 1928 Brno-Husovice)	279
M 8	
324. Karel, X 22.7.1904, + 19.., mž. Marie Střelcová (17.12.1933 Brno-Husovice)	279
M 8	
325. Ferdinand, X 24.7.1907	279
M 9	
326. František, X + 26.3.1909	279
M 9	
327. Jan, X 25.11.1900	282
M 8	
328. Žofie, X 22.1.1902	282
M 8	
329. Amálie, X 10.7.1904, + 4.2.1905	282
M 8	
330. Vlastimil, X 19.5.1906, + 20.2.1907	282
M 9	
331. Antonín, X 11.5.1908	282
M 9	
332. Jan, X 1.12.1897, + 28.4.1898	283
M 6, M 12, str. 76	
333. Anna, X 5.5.1903	284
M 9	
334. Michael, X 21.1., + 8.2.1908	284
M 9	
335. Růžena, X 13.6.1909, + 19.., mž. Josef Drmola (7.11. 1942 Předklášteří)	284
M 9	

336.	František, X 20.7.1903, + 19.., mž. Marie Tyrajová, roz. Gregorová (6.2.1932 Olomouc - P.M.Sněžná) M 8	285
337.	Václav, X 26.8.1904, + 19.., mž. Anastázie Hermanová (8.7.1928 Brno-Zábrdovice) M 8	285
338.	Jan, X 7.9.1905, + 3.2.1906 M 8	285
339.	Božena Marie, X 19.2.1910, + 19.., od 1922 evang., mž. Adolf Škurek (10.10.1931 evang. Brno-Husovice) M 9	286
340.	Marie, X 27.7., + 17.8.1900 Husovice M 8, K 1, str. 578	291
341.	František, básník, X 3.10.1901 Brno (porodnice), + 27.10.1949 Praha, mž. Libuše Rejlová (11.7.1936 Brno-civil.), X 2.10.1908 Zdounky, + 20.5.1958 M 13, str. 544, M 14, str. 160, D 2, K 2, I	291
342.	Augustin, X 14., + 30.8.1906 Husovice M 9	291
343.	Vlastimil, X 1.6.1912 Svitávka, mž. Kamila X 30.1.1914 K 1, str. 106, I	291
344.	Iljič, X ?.5.1929 Brno, + 1?7.1930 tamtéž K 2	291
345.	Marie Josefa, X 23.2.1882 M 41, str. 15	296
345 a.	Klementina, X 30.3., + 20.4.1885 Olomoučany M 3	296
345 b.	František, X ?.8., + 7.10.1887 Olomoučany M 3,	296
346.	Marie, X 3.5.1899, + 19.., mž. Stanislav Stejskal (11.2.1923 Sul.) O 10	307
347.	Josefa, X 7.8.1900 O 10	307

11. generace

348. František Xaver, X 18.10.1937, mž. Dagmar Pojerová 341
X 9.11.1938
K 2, I
349. Jan, X 8.5.1945, 1.mž. Věra Šefelínová (21.1.1967) 341
X 8.10.1944, ?5.1974 rozved., 2.mž. Hana Lešnerová
(6.9.1974), X 25.6.1948
I

12. generace

350. Klára, X 12.2.1964 348
I
351. Anna Marie, X 5.3.1965 348
I
352. Markéta, X 24.6.1967 349
I
353. Kateřina, X 6.1.1969 349
I
354. Matěj, X 4.8.1970 349
I
355. Tereza, X ?.3.1978 349
I

Použité zkratky: K ..... Kunštát
Ol..... Olešnice
R..... Rozsec
Sul.... Sulikov

P r a m e n y .

a) Matriky (M)

1. Bedřichov, N 1785 - 1859 SOA Brno, E 67, č.11
- la. Blansko, N přifař. obce 1863-82 II., SOA Brno, č.60
2. Blansko, O 1883 - 1902 SOA Brno, E 67, č. 80
3. Blansko, Z 1883 - 1904 " " 96
4. Bohdalice u Vyškova, N 1840-1867 " " 12381
5. Brno-Královo Pole, N 1867-1887 AMB, č.16/~~7~~
6. Brno-Zábrdovice, odd. Husovice, N 1891-1897, AMB, č.11/43
7. " " ,odd. části Brna, N 1896-1901 " 11/22
8. " " odd. Husovice, N 1898-1905 " 11/44
9. " " " N 1906-1910 " 11/45
10. " " " O 1899-1908 " 11/80
11. " " " Z 1866-1893 " 11/110
12. " " " index Z 1887-1901, AMB č.11/119
13. " zemská porodnice, N 1898-1902 AMB, č.7/12
14. " " Kniha legitimací 1897-1909, AMB, č.7/60
15. Bystré u Poličky, N Hartmanice č.1600, SOA Zámrsk
16. Bystřice n.P., N přifař. obce 1844-1864 I., SOA Brno, E 67, č.15438
17. Bystřice n.P., N přifař. obce 1865-1889 I., SOA Brno, E 67, č.15440
18. Bystřice n.P., O 1854-1893/4, SOA Brno, E 67, č.15460
19. " Z přifař. obce 1844-1884 I., SOA Brno, E 67, č.15485
20. Černovice, N 1784-1857, SOA Brno, E 67, č.246
21. Dalečín, N 1770-1870 " " 15502
22. Hodušín, N sv.V, SOA Třeboň
23. Kunštát, NOZ 1682-1748 SOA Brno, E 67, č.440
24. " N 1748-1784 " " 441
25. " N 1784-1832 " " 442
26. " N město 1833-1899 " " 443
27. " N přifař. obce 1833-1899 " " 444
28. " OZ 1748/9 - 1784 " " 446

29.	Kunštát, O	1784-1832	SOA Brno, E	67,č.447
30.	"	Z 1784-1832	"	" 451
31.	Letovice, NOZ	1763-1784	"	" 471
32.	Letovice,N	město 1838-1856	"	" 477
33.	"	N město 1857-1885	"	" 478
34.	Lysice,N	Drnovice 1862-1900	"	" 631
35.	Nedvědice,N	1784-1821	"	" 15826
36.	Olešnice,N	1663-1743	"	" 659
37.	"	N 1744-1789	"	" 660
38.	"	N 1790-1829	"	" 661
39.	"	N 1829-1858	"	" 662
40.	"	N 1859-1880	"	" 663
41.	"	N 1881-1902	"	" 664
42.	"	O 1663-1743	"	" 668
43.	"	O 1744-1789	"	" 669
44.	"	O 1790-1844	"	" 670
45.	"	O 1845-1885/1912	"	" 671
47.	"	Z 1744-1789	"	" 675
48.	"	Z 1790-1830	"	" 676
49.	"	Z 1831-1880	"	" 677
50.	"	evang.ref.,N 1857-1883	"	" 948
51.	"	" O 1858-1884	"	" 951
52.	"	" Z 1858-1883	"	" 953
53.	Pavlovice,okr.	Česká Lípa,SOA Litoměřice, č.L	113/24	
54.	Prosetín, N	1786-1824/5	SOA Brno, E	67,č.16087
55.	Prosetín N	1825-1867	"	" 16088
56.	"	O 1786-1832	"	" 16091
57.	"	O 1833-1896/9	"	" 16092
58.	"	Z 1786-1832	"	" 16094
59.	"	evang.ref.,N 1796-1819	"	" 16722
60.	"	" N 1820-1857	"	" 16723
61.	"	" O 1798-1820	"	" 16729
62.	"	" O 1820-1857	"	" 16730
63.	"	" O 1858-1891	"	" 16731
64.	"	" Z 1797-1819	"	" 16734

65.	Prosetín, evang.ref., Z	1820-1857	SOA Brno, E	67,č.16735
66.	" "	Z 1858-1878	" "	16736
67.	Rovečné, N	1784-1827	" "	16139
68.	" N	1827-1896	" "	16140
69.	" O	1827-1889	" "	16143
70.	Sebranice, NOZ	1734-1784	" "	760
71.	Sebranice, N	1784-1835	" "	761
72.	" N	1836-1885/1903	" "	762
73.	" O	1837-1904	" "	769
74.	" Z	1784-1835	" "	772
75.	Sulikov, N	1786-1849	" "	805
76.	" N	1850-1874	" "	806
77.	" O	1786-1834	" "	809
78.	" O	1835-1903	" "	810
79.	" Z	1786-1841	" "	812
80.	" Z	1842-1903	" "	813
81.	Svitávka, N	1875-1896	" "	823
82.	Štěpánov n. Svatkou, NOZ	1759-1782/4	" "	16306
83.	Vísky, N	1829-1866	" "	907

b) Opisy matrik (0)

1.	Černovice, 1846-1875	SOA Brno, E	82-opisy, č.421
2.	Kunštát, 1821-1845	" "	403
3.	Kunštát, 1846-1875	" "	404
4.	Kunštát, 1876-1900	" "	1318
4a.	Letovice, 1841-1875	" "	412
4b.	Letovice, 1876-1890	" "	1319
5.	Olešnice, evang.ref., 1876-1900	" "	1828
5a.	Prosetín, 1785-1840	" "	382
6.	" 1841-1875	" "	383
7.	Sebranice, 1876-1900	" "	1324
8.	Sulikov, 1786-1835	" "	418
9.	Sulikov, 1836-1875	" "	419
10.	" 1876-1900	" "	1325

c) jiné

Lánský rejstřík kunštátského panství, SOA Brno, D 1,č.310 (L)
Rektifikační akta " " " D 2,č.310, kart.
1 (R)

Tereziánský katastr kunštátského panství, SOA Brno, D 4,č.333 (T)
Pozemková kniha Rozseče 1789-1881, SOA Brno, C 17,č.14066 (P)
Velkostatek Kunštát, SOA Brno, F 62,kart. 132 (V)
Opis urbáře kunštátského panství, SOA Brno, G 371 č.254
Doklady k matrice civilních sňatků města Brna, AMB,r.1928, krab.
54,č.786 (D 1)

Doklady k matrice civilních sňatků města Brna, AMB,r.1936, krab.
110,č. 519 (D 2)

Literatura:

František Halas starší - Kemka, Praha 1950 (K 1)
František Halas starší - Bez legend, Praha 1977 (K 2)
Informace dr. F.X.Halase (I)

Rodová linie Františka Halase.

1. Vojtěch Halas, Brťoví
+ 1663/7 ?
2. Matěj Halas, Brťoví
+ po 1690
7. Jiří Halas, Rozseč
X 1666 + 1729/44
29. Ondřej Halas, Rozseč
X 1702 + 1787
46. Josef Halas, Rozseč
X 1738 + 1807
71. Tomáš Hlas, Rozseč
X 1779 + 1823
109. Jan Halas, Sasina
X 1812 + 1900
187. František Halas, Sasina, Letovice, Březová n. Sv., Brno
X 1853 + 1889
291. František Halas, Brno, Svitávka, Brno
X 1880 + 1960
341. František Halas, básník
X 1901 + 1949

HOVORY G + H

Doc. RNDr. Ludvík Mucha, CSc.

Trochu opožděně blahopřejeme jménem výboru GH klubu k šedesátnám našeho předního geografa, kartografa, vexilologa a odborného publicisty doc.dr. Ludvíka Muchy, CSc., dlouholetého předsedy Vexilologického klubu v Praze. Našim členům jsou určitě známy knihy Vlajky a znaky zemí světa (české vyd. 1974, 1977, 1986, angl.vydání v překladu J. Loudy Londýn 1985, New York 1985 a 1987, Praha 1987) a Klíč k našim městům (s K. Liškou), které má většina našich členů ve svých knihovnách. Filatelisté ví, že doc.Mucha je spoluautorem Filatelistického atlasu (české vyd.1971,1977,1986, anglické vydání v Praze 1987, Londýn 1987, New York 1987).

Úvodem našich otázek říká doc. Mucha pář slov o sobě.

Narodil jsem se 29.6.1927 v Ervěnicích u Mostu. V r.1938 jsem se stal studentem mosteckého gymnázia, ale neblahé události toho roku způsobily, že jsem primu absolvoval v jihomoravských Ivančicích (které se ovšem také staly pohraničním městem) a od září 1939 až do maturity v červnu 1946 jsem navštěvoval reálné gymnázium v Praze-Vršovicích. Po studiu zeměpisu a dějepisu na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (poslouchal jsem i V.Vojtíška) jsem rok učil na střední škole v pohraničí, další rok jsem pracoval v mapové redakci nakladatelství Orbis v Praze a od 1.10.1952 jsem nastoupil jako geograf-Kartograf k prof.Kuchařovi na katedru geografie tehdejší geologicko-geografické fakulty UK (dnes katedra kartografie a fyzické geografie přírodovědecké fakulty). Pracuji zejména v oboru dějin české kartografie, jsem členem 4.komise pro dějiny kartografie Mezinárodní kartografické asociace (ICA) a dopisujícím členem Mezinárodní Cornelliho společnosti pro dě-

jiny glóbů ve Vídni. Věnuji se však i obecné kartografii, matematické geografii a toponomastice, publikoval jsem i v regionální geografii. K mým zálibám patří filatelie a vexilotologie.

1. Vexilologický klub v Praze je jedinou organizací v ČSSR, která se zabývá studiem vlajek a praporů. Jste jeho zakladatelem a od založení i jeho předsedou. Jak vlastně a z jakých počátků tento klub vznikl a čím se ve své činnosti až dosud může pochlubit? Pracovala nějaká organizace zabývající se vexilotologií na našem území již dříve? Jaké byly Vaše vexilogické začátky?

K vexilotologii jsem se prvně dostal vlastně už v 1. třídě obecné školy. Tehdy nám pan učitel vyložil nejen rozdíl mezi československou vlajkou a praporem, ale i jak má vlajka vypadat a co symbolizuje (neoficiálně ovšem) její barvy. Učil nás také úctě k naší vlajce a jeho slova padala na úrodnou půdu: vždyť to bylo v kritických třicátých letech v exponovaném pohraničí, což jsme i my, prvnáčci, nejednou sami na sobě zažili a tedy i elementárně chápali. Do skutečného styku s vexilotologií a současně i se státní heraldikou jsem však přišel až v r. 1957, kdy jsem jako mladý spoluautor populárně zeměpisné knihy Celým světem (vyšla pak česky 1958 a 1966, slovensky 1961 a ve zjednodušené podobě s názvem Svět slovem, obrazem a mapou roku 1963) dostal za úkol obstarat ke každému státu nejen příhodnou poštovní známku, ale i státní znak a vlajku. Bylo to v době počátků rozpadu koloniální soustavy, začínaly vznikat nové státní vlajky a znaky - ale kde o tom vzít rychlé a spolehlivé informace? I dosavadní vlajky v nečetné dostupné literatuře byly prezentovány různě. To mne přivedlo k cílevědomému zájmu o vexilotologii a vyhledávání tehdy ještě dost vzácné vexilogické literatury. Náhodné seznámení s "otcem české vexilotologie" ing. J. Česákem v r. 1966 mi umožnilo kontakt se zahraničím, zejména s vexilogogem dr. W. Smithem, který v té době už vydával (od r. 1961) svůj Flag Bulletin. Od roku 1966 pravidelně uveřejňuju vexilogické příspěvky (nejčastěji v rubrice Nové

vlajky a znaky) v časopise Lidé a země, který měl vždy pro vexilologii pochopení. Tyto zprávy od začátku vyvolávaly velký zájem čtenářů. Kolem vexilologické rubriky se tak vytvořila skupina nadšených zájemců o vexilologii, z nichž vzniklo r. 1972 jádro Vexilologického klubu, který byl tehdy ustanoven pod patronací Obyodního kulturního domu v Praze 3. Pokud vím, je nás klub první a jediná vexilologická organizace na území našeho státu a jediná existující v socialistickém světě.

Hlavním úkolem výboru Vexilologického klubu bylo vytvořit publikační tribunu a informační centrum pro jeho členy. Tím se stal r. 1972 klubovní zpravodaj Vexilologie, který má v současné době už 68 vydaných čísel o celkovém počtu 1338 stran. Abychom mluvili stejným jazykem, potřebovali jsme včas vytvořit závaznou českou vexilologickou terminologii. Ta byla kodifikována v brožuře dr. Zb. Svobody Vexilologické názvosloví (Praha 1972). K největším aktivům naší činnosti patří především soupis a dokumentace městských vlajek a praporů používaných v ČSSR. Tato studie inspirovala ing. Zd. Alexyho k zavedení a kodifikaci vlajek všech slovenských měst na oficiální úrovni. Dále je to soupis zahraniční vexilologické literatury uložené ve veřejných československých knihovnách, následují základní studie o československé vlajce, o staročeských vexilologických objektech, o nejstarší historii praporů a vlajek na světě a zasvěcený výklad o státní vexilologii NDR.

2. Vexilologie se nepřednáší na vysokých školách a ve světě je jen hrstka profesionálních vexilologů. Domníváte se, že vexilologie má právo nazývat se samostatnou pomocně historickou disciplínou podobně jako heraldika nebo sfragistika?

Vexilologie se oddělila od Heraldiky a má dnes už bohatou literaturu. Většinou se jí ovšem věnují nadšení amatéři. Ještě však pracuje - a to platí především o historické vexilologii - stejnými metodami jako heraldika, není důvod nevěřit, že se stane samostatnou pomocnou historickou vědou. V Bibliografii dějin Československa je už jako disciplína zařa-

zena, i když ještě pod hlavním heslem Heraldika.

3. Vexilologie měla vždy blízko k heraldice a při studiu praporů a vlajek je znalost heraldiky nezbytná. Váš klub je např. jediný, který se soustavně věnuje státní heraldice. Jaký je podle Vás vztah heraldiky a vexilologie v současnosti?

Organizačně se vexilologie od heraldiky vzdaluje. Také terminologie a blazonování je ve vexilologii jiné než v heraldice. Vlajka či prapor tam bývaly a většinou ještě jsou zkratkou znaku, mnohé vlajky přímo nesou obraz znaku. I když vexilologie inklinuje ke státovědě a ke geografii (vyobrazování vlajek v zeměpisných atlasech je už starého data a symbolika nových státních vlajek je nejednou odvozena z geografických poměrů příslušného státu), bude vždy z heraldiky čerpat. Jistě ani pro heraldiku neztratí vexilologie svůj význam, vždyť to, co tvoří v učebnicích heraldiky jednu nevelkou kapitolu, podstatně rozšiřuje. Přesto však se někteří heraldici dívají na vexilologii s nedůvěrou, ne-li s despektom (jako na nepodařené dítě heraldiky). Myslím, že to není rozumné a realistické.

4. Lze vidět nějaký vztah mezi geografií a vexilologií? Mohou se obě disciplíny doplnovat, může jedna z druhé těžit?

Jako geograf preferuji – sám pro svou práci – především zeměpisné využití vexilologie (a stejně i státní heraldiky). Politická a administrativní struktura rozdělení světa je pro mne vodítkem, jemuž řazení a hierarchii vlajek podřizuju. Jde tedy, v jistém smyslu, o rozšíření regionální geografie do vexilologie. Ten, kdo se o takto směrovanou vexilologii zajímá, musí dobré znát politickou mapu světa a politickou geografiю. Tak mohou vznikat užitečné vazby se školskou geografií, kde se skutečně obě disciplíny doplňují a jedna z druhé může těžit.

5. Jaká je spolupráce Vexilogického klubu s ostatními vexilogickými společnostmi v jiných zemích? S kolika společnostmi ze zahraničí si vyměňujete vexilogická periodika?

Spolupráce Vexilogického klubu se zahraničím je velmi

dobrá. Je to pochopitelné - významnou částí naší práce je informovat o nových vlajkách a znacích, a to by bez této spolu-práce bylo nemyslitelné. Jsme ve styku se 16 z 26 činných vexilologických společností, nás zástupce se jako pozorovatel zúčastnil několika mezinárodních vexilologických kongresů vrcholové vexilologické instituce FIAV (Fédération Internationale des Associations Vexillologiques) a vyměňujeme svůj zpravodaj za 19 časopisů zahraničních (z 24 existujících v současné době). Naše Vexilogie je dnes v pořadí osmé nejstarší existující vexilologické periodikum na světě. V r. 1982 udělil našemu klubu OVN v Praze 3 uznání za vzornou reprezentaci čs. vexilogie v zahraničí.

6. Jaké jsou plány Vexilologického klubu v nejbližší době, co připravujete do tisku? Kolik je odběratelů zpravodaje Vexilogie a je možné se stát členem klubu?

Každoročně vydáváme nejméně 4 čísla zpravodaje a 1 Vexilogický dopis, zachycující důležité politické změny ve světě, jež vedly nebo mohou vést ke vzniku nových vlajek. Letos by tedy měla vyjít Vexilogie 69 - 72 a dopis č. 13. Ve zpravodaji začneme uveřejňovat seriál Vlajky československých tělovýchovných jednot, založený na rozsáhlé dotazníkové akci. V přípravě je také šestijazyčný vexilologický slovník. K 31.12.1987 jsme měli 156 platících členů (jednotlivců) a 18 institucí z ČSSR (mezi nimi i knihovny Úřadu předsednictva vlády ČSSR a Kancláře prezidenta ČSSR). S dalšími 5 institucemi jsme zpravodaj vyměňovali. Do zahraničí posíláme, jak už bylo řečeno, 19 výtisků výměnou za vexilologické časopisy a dalších 20 exemplářů jako výměnu za jiné publikace. Členem Vexilologického klubu a tím i odběratelem Vexilogie se může stát každý čs. občan, jehož přihláška je schválena výborem klubu a který zaplatí členský příspěvek ve výši 40 Kčs ročně.

7. V tisku se stále příležitostně hovoří o J. Jarešovi jako o autoru naší státní vlajky. Jaký je Váš názor na tuto problematiku?

Otázce autorství československé vlajky jsem se - a ne jako první - také věnoval, a to v článku Jaroslav Kursa a Jaroslav Jareš - dva autori návrhu československé vlajky (Vexilologie 36, s. 612-621, Praha 1980). Oficiálním autorem naší vlajky je J. Kursa, resp. kolektiv odborníků vlajkového subkomitétu znakové komise, zřízené na přelomu let 1918/1919. Kursový kresby schvalovalo 30. 3. 1920 Národní shromáždění a jím signované vydání státní vlajky je uveřejněno jako příloha zákona č. 252 z r. 1920. Tak jako dr. Zb. Svoboda jsem však i já toho názoru, že J. Jareš díky své umělecké invenci došel ke stejnemu výsledku jako tato komise, a to dokonce dříve (1918). Publicitu Jarešova návrhu obstarala zřejmě umělcova žena, dnes už nežijící M. Jarešová.

8. Věnoval jste se někdy genealogii svého rodu? Znáte své předky, víte, odkud pochází Váš rod?

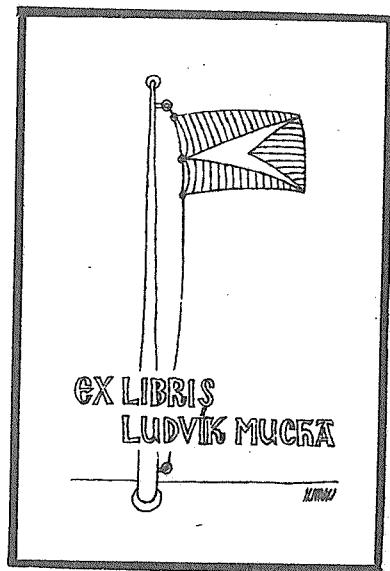
Narodil jsem se sice na severu Čech, ale můj rod pochází z jihomoravských Ivančic. Nejstarší známý předek, Václav Mucha, (ca 1592-1662), se objevuje v ivančických městských knihách v r. 1619. On a téměř všichni po něm se uvádějí jako vinaři, resp. "kopáči"; vinohradnictví v Ivančicích kvetlo až do konce minulého století a jeho někdejší význam se odráží i v městském znaku. K sestavení rodového vývodu pro 4 generace mi posloužily válečné "arijské" doklady, pro rozrod ve starší minulosti jsem mohl použít údajů, které shromázdila z matrik a z městských knih ředitelka ivančického muzea prof. O. Uhrová, kdy si všimla některých místních rodů. Z těchto šetření poskytla informace i J. Muchovi pro jeho biografickou knihu o A. Muchovi, a tak také vím, že společným předkem tohoto významného malíře i mým byl jiný Václav Mucha (1709-1784), pravnuk vzpomínaného už Václava staršího a můj - pozor - prapraprapraděd.

9. Jste autorem několika vexilogických publikací, které veřejnost přijala velmi kladně. Jaké jsou Vaše další pracovní a autorské plány?

To je věc spíše nakladatelská než autorská. Už asi před 7 lety jsme s K. Liškou připravili rozšířený rukopis knihy *Klíc k našim městům*. Nakladatelství Práce jej však do svého edičního programu nezařadilo. Nyní se jedná o další anglické vydání mé knížky *Vlajky a znaky zemí světa*. Doplňků a novinek je ovšem hodně, nevím, zda to nakladatele neodradí. A tak zatím zbývají jen roční přehledy novinek v časopise *Lidé a země a publikace z dějin kartografie*.

Děkujeme za rozhovor a přejeme mnoho zdaru Vaší práci!

Rozhovor připravil V. Walter

Vexilogické exlibris Doc. dr. Ludvíka Muchy od Z. M. Zengra
Vyobrazená vlajka je obrácená vlajka Vexilogického klubu
v Praze

HERALDICKÝ EX LIBRIS

LEXIKON

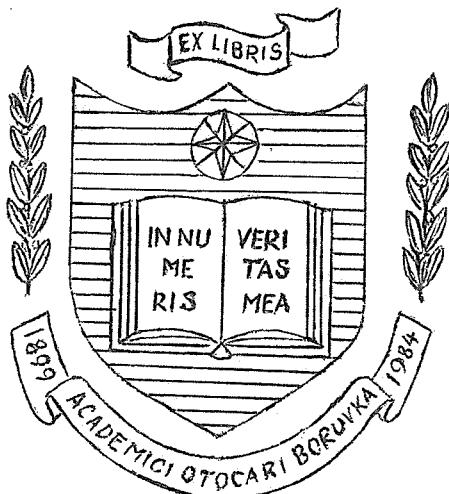
HEX 9/1988

Akademik prof. RNDr. Otakar Borůvka je žijícím nestorem československé a evropské matematiky a významnou osobností našeho města. Narodil se 10.5.1899 v Uherském Ostrohu, střední školu navštěvoval v Uherském Hradišti a ve Vídni, kde v roce 1917 maturoval. Od roku 1918 žije v Brně. Vysokoškolské studium absolvoval na přírodovědecké fakultě v Brně, kde v r. 1928 habilitoval. Poté studoval dva roky na pařížské universitě a v letech 1930-31 v Hamburku. Roku 1934 byl jmenován mimořádným a roku 1946 (s platností od roku 1940), řádným profesorem v Brně. V roce 1953 byl zvolen členem korespondentem a v r. 1965 řádným členem Československé akademie věd. Od r. 1969 vědecky pracuje v Matematickém ústavu ČSAV. Vědecké dílo akademika O. Borůvky podstatně obohacuje matematické myšlení novými metodami a výsledky a odráží se v něm vývoj československé i světové matematiky v řadě oblastí.

Akademik O. Borůvka je nositelem řady poct a vyznamenání: Medaile universit v Bruselu a Liége (1948), Eulerova medaile Německé akademie věd v Berlíně (1957), Státní cena Klementa Gottwalda (1959), Eulerova medaile AN SSSR (1960), medaile Jagellonské univerzity v Krakově (1964), Řád práce (1965), čestný doktorát University Komenského (1965), Palackého (1968), J.E. Purkyně (1969) se zlatými medailemi, Cena osvobození města Brna (1968). Významné objevy akademika O. Borůvky přinesly četná pozvání k přednáškám na zahraničních universitách: Brusel, Liége, Varšava, Krakov, Vratislav, Bukurest, Iasy, Paříž, Greifswald, Halle, Rostock, Stuttgart, Řím, Londýn, Cambridge, Coventry, účast na mezinárodních konferencích a sjezdech (SSSR, Itálie, Anglie, Rumunsko, Maďarsko, Polsko, NDR, Skotsko, Ra-

kousko). Prof. Borůvka se neuzavřel jen do matematického kruhu, studoval a ovládá dokonale historii našich zemí i světovou. Z historiků má nejraději Františka Palackého, který "nic nepřikrašluje". Je velkým přítelem heraldiky, z níž ovšem nejvíce si váží té, jak nám byla zachována z doby českých králů XIV. století a Jagellonců tak, jak nám po věky zůstávají v pražských městských památkách, které všechny velmi dobře zná.

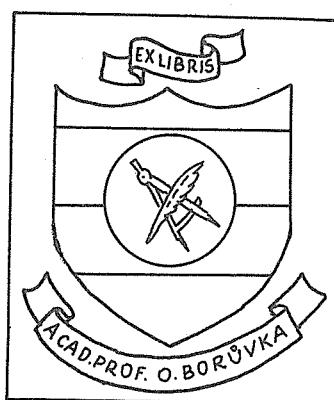
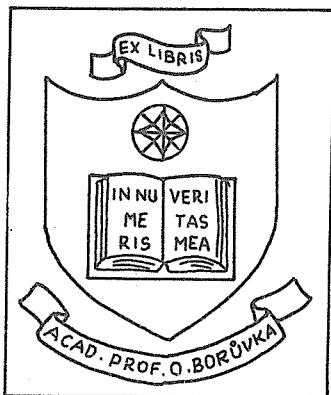
Ex libris vzniklo spolu s osobním znakem začátkem r. 1984, a to v provedení jubilejním k oslavě 85. narozenin a ve dvou jednoduchých verzích. Zásadně jde o kolorované perokresby, z nichž jubilejní má obrazovou část 90x80 mm, běžná provedení mají obrazovou část 65x55 mm.

Jubilejní ex libris tvoří modrý štít (empírového tvaru), v jehož horní části je geometrický útvar v podobě kruhu se čtyř-

cípou hvězdou s prodlouženými úhlopříčkami. Hvězda je žlutá (zlatá) v bílém poli. V dolní části štítu je rozevřená kniha v červené vazbě, s bílými listy, na nichž je dělený latinský nápis IN NUMERIS - VERITAS MEA, čili "V číslech (počtech) je moje pravda". Nad štítem vlající menší stuha s nápisem EX LIBRIS. Pod štítem stylizovaná ozdobná stuha se jménem jubilanta v latinské verzi, krajní části stuhy nesou datum narození 1899 a datum výročí 1984. Po obou stranách štítu jsou rostoucí olivové větve s plody, vše v barvě zelené.

Menší dvě verze: jedna je totožná s osobním znakem a odpovídá jubilejnímu ex libris bez postranních ozdob. Druhá má změnu v obsahu štítu: na typickém červenobílém znaku města Brna je modrý kruh, v němž je vykresleno kružidlo s křížicím se brkem – perem.

Osobní znak i ex libris vznikly počátkem roku 1984 v přípravě na oslavu 85. narozenin akademika O. Borůvky. Navrhl je M. K. Kopecký, člen našeho GHK. Původní návrh obsahoval 6 verzí. Bylo pak nutno upřesnit životní kredo pro knihu ve štítu. To bylo po dohodě s jubilantem schváleno a z návrhů vybrány tři k realizaci.

Symbolika osobního znaku a ex libris vyjadřuje celoživotní náplň práce akademika Borůvky v oboru matematiky, geometrie, a jeho publicistické vědecké práce a činnosti v ČSSR a v Evropě. Zvolený nápis pro knihu ve štítu znaku to jen potvrzuje. Odlišnou verzi s brněnským znakem si vybral proto, že naše město miluje, zůstal mu vždy věrný a byl představiteli města také vysoce vyznamenán.

Ex libris bylo zatím použito výhradně pro osobní potřebu držitele. Jsou jimi označovány knihy v bohaté bibliotéce. Provedené práce byly dány k černobílému rozmnožení a poté autorem postupně vlastnoručně kolorovány temperovými barvami, takže každý exemplář je originálem. Jen menší část exemplářů byla ponechána v černobílé podobě a vše bylo předáno nositeli ex libris.

Uvedené práce navrhl, kreslil a koloroval M.K.Kopecký, člen našeho klubu. Jmenovaný se soukromně zabývá po řadu let studiem české historie, kreslením rodových znaků a také městskou heraldikou. Vlastní celý soubor prací s uvedenou temati-kou.

Poznámky:

- 1) Bibliografické údaje jsou čerpány ze Zpráv časopisu pro přestování matematiky, roč. 109 (1984) Praha, dále z řady osobních pohovorů.
- 2) V článku zmíněné medaile a vyznamenání řady zdejších i zahraničních universit jsou ve formě plaket uloženy ve vitrájnách držitele v jeho brněnském bytě.
- 3) Souhrnný přehled vědeckých prací akademika Borůvky je v jeho držení a také na Přírodovědecké fakultě university JEP v Brně.

Miro K. Kopecký

HLÍDKA HISTORICKÉ FALERISTIKY

Odznaček nadace Tyrolské matriky, dříve společenstvo Tyrolské šlechtické matriky.

Otto Semrád

Tato zajímavá, svou podstatou spíše řádová dekorace, odznak příslušnosti k zemské stavovské šlechtě v Tyrolsku, byla založena společenstvím Tyrolské matriční šlechty v roce 1805 a to původně jako stavovská dekorace pro plnoleté příslušníky šlechtických rodů v Tyrolsku, t.j. imatrikulovaných v této zemi a císařem Římsko-německým Františkem II. bylo toto založení schváleno. Jiná data vztahující se k historii této dekorace jsou tyto: potvrzení císařským výnosem ze dne 10.8.1805, doplněk ze dne 21.1.1816 a nejvyšší císařské rozhodnutí ze dne 20.6.1886 a 18.10.1888.

Nošení této dekorace trvá i v současné době a to jako nadace Tyrolské matriky v Innsbrucku. Dle nových stanov datovaných 1.4.1950 byla bývalá Tyrolská šlechtická matrika pod tímto novým názvem schválena tyrolskou zemskou vládou.

V současné době používaná forma této náhrdelní dekorace, utvořená v podstatě podle tyrolského zemského znaku, je červeně smaltovaná, zlatě korunovaná a facetovaná orlice se zlatými spáry a letkami, která nese na rozevřených křídlech bíle smaltovanou pružinu ve formě dvou jetelových trojlístků (což je heraldická figura zvaná "perizonium"), na prsou této orlice je heraldický dole zakulacený bíle smaltovaný štítek se zlatou šifrou F.I., což značí Franz I., t.j. císař František I. Hlava orlice je obklopena zeleně smaltovaným vavřínovým věncem a rubní strana této dekorace, rovněž červeně smaltovaná, nese podobný smaltovaný štítek se šifrou M.T. ("Matricula Tirolensis", t.j. Tyrolská matrika). Na tuto orlici o výšce 38 mm a

Novější forma dekorace Tyrolské matriky
Kresba autor.

šířce 32 mm je v převýšení pohyblivě připojena na vavřínový věnec zlatá, modročerně smaltovaná rytířská přilbice se zlatým trojhranným, dole zašpičatělým mřížovaným hledím a na po-prsí přilbice je zavěšen zlatý zdvojený řetízek se zlatým křížkem. Tato přilbice, která vlastně symbolisuje, že se jedná o šlechtickou dekoraci, má rubní stranu celozlatou bez smaltu, konkávní a tvoří vlastně jakousi sponu, kterou prochází náhrdelní stuha, která je 37 mm široká, trávově zelená a má na obou stranách úzký zlatý proužek ze zlatých nití. Původní šifra na aversním štítku dekorace byla F.II., což bylo František II. jako císař Římsko-německý, ale v důsledku zániku tohoto a ustanovení nového titulu císaře Rakouského, změněna již rok po založení dekorace, tedy roku 1806 šifra na F.I., tedy František I. jako císař Rakouský.

Seznam dosud žijících rodin stavu knížecího, hraběcího, báronského, rytířského a prostého šlechtického, jejichž plnoletí členové mají právo nošení dekorace v chronologickém pořadí svého imatrikulování v Tyrolích. První imatrikulování, to je přijetí mezi zemské stavy bylo již v roce 1361, což značí letopočet na seznamu a řada jmen těchto rodů měla i vztah k českým zemím a tím i k Moravě.

1361 Arco, Brandis, Castelbarco, Firmian, Khuen, Spaur, Trautson (Auersper-Trautson), Vintler, Wolkenstein; 1472 Arz, Cles, Lodron, Thun, Trapp; 1511 Concini, Künigl, Mühlstätter, Payr von Caldiff; 1514 Mörl; 1519 Hohenbühel; 1524 Goldegg, Kripp; 1559 Khuepach = Kuepach v Bavorsku; 1563 Winkelhofen; 1568 Coreth, Lindegg; 1582 Alessandrini; 1594 Ceschi; 1596 Troyer; 1605 Eyrl, Hausmann, Mamming, Sardagna, Schulthaus, Someda; 1613 In der Maur, Mazza; 1620 Vintschgau; 1633 Sarnthein; 1640 Buffa, Preto; 1646 Girardi; 1678 Enzenberg, Ferari d'Occieppo, Payr vom Thurn, Thurn-Valsassina und Taxis; 1683 Alberti; 1690 Sternbach; 1693 Clary (Clary-Aldringen); 1699 Buol; 1705 Seilern und Aspang, Zanna; 1711 Fugger, Tinti; 1713 Egen; 1720 Gstirner, Stürgkh; 1722 Sölder; 1725 Hippoliti; 1726 Ruffin; 1732 Triangi; 1733 Imhof; 1736 Ingram, Wiesenegg; 1739 Kuefstein; 1754 Weinhart; 1774 Walther; 1778 Lichtenthurn; 1779 Maffei; 1781 Unterrichter; 1783 Kolowrat Krakowsky; 1786 Auersperg; 1789 Eysberger; 1790 Pizzini, Rosmini; 1791 Gröller; 1793 An der Lan, Lama, Mersi; 1797 Bissingen-Nippenburg; 1802 Vilas; 1805 Stillfried; 1816 Stift, Wrbna; 1817 Lutti; 1827 Bossi-Fedrigotti, Di Pauli; 1829 Klebelsberg; 1834 Taxis-Bordogna, Valentini; 1836 Hepperger, Metternich 1838 Thurn-Taxis, Wallpach; 1839 Kübeck, Lutterotti, Ritter; 1840 Leyss, Riccabona, Wimpfen; 1842 Meran, Sizzo; 1847 Consolati, Pirquet, Widmann, Zallinger; 1886 Manfroni, Penwerth; 1891 Ottenhal; 1896 Lutterotti von; 1897 Grabmayr; 1906 Longo; 1952 Braitenberg, Call, Forni, Galen, Guggenberg, Inama, Pretz, Toggenburg, Wieser, Zingerle; 1955 Ferrari von Kellerhof; 1956 Fioreschy, Tschurtschenthaler; 1957 Liphart, Trentini, Vetter

von der Lilie; 1967 Woertz; 1968 Plawenn-Salvini, Spiegelfeld, Stolberg-Stolberg; 1971 Chizzali; 1974 Huyn; 1975 Schwind; 1976 Putzer; 1977 Braitenberg, Hellberg.

Knížata z Auerspergu (Auersperg-Trautson), dříve knížata z Trautsonu, stojí jako dědiční zemští maršálové v Tyrolsku na špici tohoto společenstva a starobylé rody hrabat Arco, Brandis, Spaur, Wolkenstein se nacházejí již mezi prvními imatrikulovanými roku 1361. Na základě § 11 nynějších stanov je možné, což bývá ale méně časté, také jmenování osobní "ad personam", s právem nošení této dekorace i osobám, které nejsou z výše jmenovaných rodů, ale významného společenského postavení. Na příklad bývalý rakouský spolkový kancléř dr. Kurt von Schuschnigg v roce 1973, dále dr. Jindřich princ Schwarzenberg, velkoprůmyslník Romedio von Miller zu Aichholz a několik málo dalších.

Starší formy běžnější dekorace Tyrolské matriky mívají přilby černě smaltované, mřížování hledí je trochu jiného stylu než u současného typu, revers orlice bez smaltu, celozlatý, jemně gravírovaný, rub přilbice také bez smaltu. Štítky se šiframi dole zašpičatělé. Existují ovšem i jiné méně častější typy, zvláště v první polovině minulého století. Ze sběratelského hlediska jsou odznaky Tyrolské matriky poměrně řídce se vyskytující dekorací, mimořádně unikátní jsou ovšem odznaky se šifrou F.II., tedy z doby založení.

Prameny:

- 1) Václav Měřička, Orden und Auszeichnungen, Artia Praha 1964.
2. vydání Artia 1969, s.109.
- 2) Týž, Orden und Ehrenzeichen der Österreichisch-ungarischen Monarchie. Verlag Anton Schroll, Wien 1974, s.147-148.
- 3) Roman Freiherr v. Procházka, Österreichisches Ordenshandbuch Herausgeber Graf Klenau OHG, München 1974, s.79.
- 4) Tiroler Matrikelstiftung früher Tiroler Adels-Matrikel-Gesellschaft. Innsbruck 1978, Athesiadruck Bozen.

ZPRÁVY O LITERATUŘE

Ludvík Mucha, Stanislav Valášek:

VLAJKY A ZNAKY ZEMÍ SVĚTA, 3. vydání, Geodetický a kartografický podnik Praha, 1987.

Po desetileté přestávce vychází již 3. vydání této užitečné publikace, která nám podává úplný přehled současných (t.j. do konce roku 1986) symbolů státní vexilologie a heraldiky. Autory snad není nutno blíže představovat, oba již mají na tomto poli zasloužené renomé.

Svojí skladbou zůstala kniha i v tomto přepracovaném a rozšířeném vydání nezměněna: Po úvodní části následuje historická a teoretická část věnovaná vlajkám a státním znakům a za ní hlavní část, která přináší barevné kresby státních vlajek a znaků jednotlivých států seřazených abecedně v rámci kontinentů včetně komentáře. Na závěr jsou zařazeny vlajky OSN a mezinárodních organizací, vexilologických společností a organizací národního osvobození a konečně kniha obsahuje i reprezentativní výběr literatury a rejstřík.

Oproti předchozím vydáním má kniha nesporné přednosti. Především je rozšířena úvodní výkladová část a za druhé jsou vlajky kresleny s poměry stran, které jsou pro jednotlivé vlajky předepsány, aby se tak dalo jasně najevlo, že poměr stran vlajkového listu je stejně závaznou charakteristikou, jakou jsou jeho barvy a znamení. Nově jsou zařazeny i vlajky vexilologických společností, bohužel bez komentáře.

Již samozřejmě je, že obrazová i textová část je maximální měrou aktualizována a z jednotlivých statí je zřejmé, že výběr základních informací o jednotlivých vlajkách byl činěn podle pevné koncepce. Valáškovy kresby, pečlivě korigované podle oficiálních vyobrazení státních symbolů, jsou prakticky bez chyby a na výši.

K textové části jen několik připomínek, které však nesnižují celkově vysokou úroveň textu:

- 1) Tvrzení, že havraní prapor Vikingů byl vztyčen kolem roku 1000 na americkém kontinentě (str.4) je sice lákavé, ale odvážné. Jednak byla Erikssonova miše ryze mírovou a neměla asi důvod vztyčovat válečný prapor, jednak se lze domnívat, že podobně jako ostatní prapory té doby byl i havraní prapor unikátem, který nebyl replikován ani svěřován podřadným velitelům.
- 2) V případě hvězdy v italském znaku (str.12) se nejedná o připomínce heraldických tradic savojského domu. Hvězdu jako symbol nově vytvořeného Italského království zavedl Napoleon I. a pochází z jeho rodového erbu. Dům savojský při svém návratu na trůn toto znamení akceptoval, ale jako symbol Itálie.
- 3) Portugalský princ Jindřich zvaný Plavec (str.43) nebyl mořeplavcem (snad prý ani nikdy nevstoupil na palubu válečné lodě). Své přízvisko si tento třetí syn portugalského krále Jana I. vysloužil za svoji morální i finanční podporu zámořských plaveb.
- 4) Je třeba připomenout, že vlajka Saúdské Arábie (str.) má rubovou stranu odlišnou od lícové. Na jedné straně čteme nápis (zprava doleva) směrem od žerdi a hrot palaše směřuje k žerdi, na opačné straně čteme nápis směrem k žerdi, kam rovněž směřuje i hrot palaše (arabský usus pokládá tuto stranu za rubovou). I v praxi se saúdskoarabské vlajky zhotovují tak, že nápis se natiskne či vyšije na látkový panel, který se potom našíje na obě strany vlajkového listu.
- 5) Svazijský ženijní korpus (str.128) dojista obdržel od svého krále prapor, nikoliv vlajku, jak je tomu obvyklé i u ostatních vojenských útvarů.
- 6) Modrobílý vlajkový list regionální vlajky Azor (str.131) je odvozen z někdejší vlajky Portugalského království, nikoliv od královské vlajky, která byla červená se státním znakem uprostřed.
- 7) V případě baskické vlajky, která tvoří část regionální vlajky St.Pierre a Miguelonu (str.162) nelze hovořit o kříži sv. Patricka ani sv. Jiří. Kříž sv.Patricka je vždy červený úhlo-

příčný kříž v bílém poli, kříž sv. Jiří je pak červený středový kříž na bílém poli. Navíc ani jeden ze světců nemá k Baskicku vztah. Vlajku je nutno popisovat jako kombinaci zeleného úhlopříčného a bílého středového kříže na červeném listu.

Celkově je možno uzavřít, že kniha určená samozřejmě hlavně pro laiky je čтивá, informativní, typograficky dobře výbavená a bez zbytku splňuje svůj účel - poskytnout zájemci o tento obor maximální množství základních údajů, ukázat mu šíři a zaměřimost vexilologie a možná jej i přivést do řad organizovaných vexilologů. Co si přát do dalších vydání? Snad jen další rozšíření úvodní historicko-teoretické části, u jednotlivých zemí věnovat v textu více místa i státním znakům a neomezovat se jen na ty, které se vyskytují na vlajkách.

Kniha by neměla chybět v knihovně žádného heraldika.

- fp -

Leoš Mlčák:

ZVONY OLOMOUCKÉHO OKRESU (katalog), Umělecké památky olomoucké oblasti, svazek I., vydalo Okresní středisko Státní památkové péče a ochrany přírody, Olomouc 1986, 151 s., 76 obr.

V nově vzniklé edici velmi potřebné pro historii umění, ale i navazující obory, byl jako první svazek vydán katalog nazvaný Zvony olomouckého okresu. Katalog je opatřen jak obecným úvodem do kampanologické problematiky, tak i syntézou poznatků z katalogizační práce, která je podle mého názoru neorganicky umístěna uprostřed knihy před rekonstrukcí všech zvonů, jež se nacházely v jednotlivých objektech.

Jak v obecných kapitolách, tak i v samotném katalogu si autor všíma heraldické výzdoby zvonů. V obecné části přináší cenné poznatky k zhodnocení zvonů jako heraldického pramene. Časově ohrazenuje výskyt erbů na zvonech. Konstatuje, že se uplatňují od 15. století současně s individualizací povrchové úpravy zvonů. Vedle pamětních nápisů se na zvonech objevují roduvé, městské, církevní znaky a také měšťanské znaky, značky

a pečeti.

Součástí hesla u každého katalogového čísla je též údaj o případné heraldické výzdobě. Ve stručné charakteristice připomínám zde erby měst Olomouce a Uničova, erby převora augustiniánského kláštera ve Šternberku Jana Josefa Glätzla (1745), olomouckého arcibiskupa arcivéody Rudolfa Jana (1827), olomouckého kanovníka Leopolda Antonína Podstatského z Prusinovic (1753) a pečeť hradiského opata Bedřicha Valentina Schinala (1650). Dále se zde objevují znaky, značky a pečeti zvonařských mistrů jako byl Jan Prinqueye (1655).

Bohužel katalog nám dává jen představu o četnosti heraldické výzdoby na zvonech a jménech nositelů erbů, avšak heraldické památky nepopisuje. V některých případech heraldikovi tuto absenci nahrazuje obrazová příloha, kde jsou zveřejněny znaky zvonařských mistrů W. Strauba (1781), Valeria Oblettera, Jana Prinqueye (1655, kresba i fotografický detail zvonu). Navíc jsou zde překresleny pečeti cechu cínařů, zvonařů a ostružníků (1734), Valeria Oblettera a L.F. Stanka.

Uvedená práce, která představuje vědecký přínos pro moravskou kampanologii, nepostrádá význam ani pro námi sledované disciplíny. Nová edice je pak velkým příslibem do budoucna.

jlb

Klietmann, Dr. K.G.:

THE ORDER OF MERIT OF THE PRUSSIAN CROWN, 36 stran, The Orders and Medals Society of America, 1986.

Přáteli historické faleristiky jistě potěšila publikace téměř bibliofilské úpravy, týkající se Záslužného řádu Pruské koruny. Jde o řád málo známý a založený až roku 1901 ku příležitosti 200. výročí prohlášení Pruska královstvím. V řádové soustavě zaujímal tento řád v Prusku druhé nejvyšší místo hned za řádem Černého orla, tedy řádem, který vznikl právě při korunaci braniborského kurfiřta Fridricha III. prvním pruským králem v r. 1701.

Záslužný řád Pruské koruny je o jedné třídě a byl udělován pouze nejvyšším státním úředníkům a cizincům nejvyšších státních návštěv. Od roku 1901 do roku 1917, kdy řád přestal být udělován, byl udělen jen 55 x, z toho s meči jen 5 x. Seznam dekorovaných poskytuje zajímavý obraz o zájmech trůnu jak ve vlastním Německu, kde byl řád udělován řadě státních a vojenských činitelů z německých knížectví, tak i v ostatním světě, kdy z cizinců snad nejvyšší počet udělení byl do Rakousko-Uherska, a to 12 z 29 cizinců. Jinak ještě vyšší počet udělení byl ministrům osmanského Turecka a carského Ruska (po 4) a státním činitelům Japonska (3).

Samozřejmě, že monografie popisuje i podrobně odznak řádu, jímž byl osmihranný rozeplený kříž světlemodré smaltovaný s bílou obrubou, mezi jehož rameny byla pruská koruna s monogramem W II. Podobně byl uspořádán i centrální medailon na aversu a reversu. Vzácnost řádu je samozřejmě zdůrazněna i tím, že jeho odznak byl proveden ze 14 ti karátového zlata.

Pozn.: americké vydání je rozšířenou autorovou studií, která vyšla v záp. Berlíně v r. 1951.

Hrdý

SCHWARZENBERGISCHER ALMANACH 1985, XXXVII. Herausgegeben von den Schwarzenbergischen Archiven, Murau 1985, s. 496.

Schwarzenberské almanachy jsou mezi zájemci o rodopis a vlastivědu dosti známý, zvláště jejich dva svazky vydané ještě v období I. republiky, a to z r. 1935 – jediný z celé řady vydaný v českém jazyku – a z r. 1938. Méně jsou známá vydání z období rakouského mocnářství mající formu kalendářů, schematismů nebo ročenek. Ještě méně jsou u nás známý almanachy z poválečného období, vydávané nyní v Rakousku. Všechny novodobé almanachy mají charakter odborných sborníků, tak jak jim v tisku tuto formu bývalý vrchní atchivář z Třeboně dr. Antonín Markus již v r. 1935, a ve svých příspěvcích se často dotýkají české problematiky (ostatně častým přispívatelem byl nám známý český

historik dr. Karel Schwarzenberg).

I v posledním svazku z r. 1985 je několik příspěvků, které by mohly interesovat naše badatele. Již vstupní článek "200 Jahre Schwarzenbergischen Almanach" (autor Dipl.Ing. W.Schwarz, s.5 - 20) se právě zabývá vydáváním těchto ročenek a almanachů v posledních stoletích a cenný je v tom, že přináší obsahy všech novodobých almanachů od r. 1935. Druhý příspěvek od téhož autora "Berühmte Schwarzenbergische Forstleute (s.21-230) uvádí životopisné medailony 24 lesníků působících především v jižních Čechách, mající význam pro dějiny přírodních věd a lesnictví u nás. Tyto krátké, ale hutné životopisy jsou cenné i zároveň tím, že u každé osobnosti jsou uvedeny odkazy na literaturu a též bibliografie odborných prací každé vybrané osobnosti včetně prací publikovaných v českých periodikách. Autor se snažil výběrem lesníků pracujících ve službách rodu obsáhnout širokou časovou periodu od Gregora Ržeržabka (1647-1711) po ing. Antonína Nikendeye (1887-1961), který dokonce v r.1938 působil na brněnské lesnické fakultě jako řádný profesor.

Poslední práce, o které se chci zmínit pro souvislosti s dějinami Schwarzenbergů, je životopisná studie "Anna Neumanin von Wasserleonburg, die Herrin von Murau" (autor Wolfgang Wieland, s.319-382). Jde o nadmíru zajímavou historickou postavu, která by si zaslouhovala samostatného delšího referátu. Tato šlechtična, doživší se požehnaného věku 88 let (1535-1623), se ještě po šesté ve svých 81 letech vdala za o 50 let mladšího příslušníka schwarzenberského rodu hraběte George Ludwiga (1587 až 1646), který svou manželku přežil o řadu let. Dědictvím po Anně Neumanin se dostalo štýrské panství Murau do vlastnictví schwarzenberského rodu a jeho dnešním sídelním panstvím. Studie je doprovázena i portrétní dokumentací (zčásti v barevných reprodukcích) a pro zajímavost nutno uvést, že portrét Anny Neumanin se nachází též u nás ve sbírce státního zámku Hluboká nad Vltavou.

O ostatních příspěvcích almanachu se dále nezmiňuji - zabývají se dendrologií, botanikou, příp. hospodářskými dějinami

ze štýrského prostoru. V každém případě při studiu rodopisu našich zemí by ani tento poslední schwarzenberský almanach neměl být opomenut.

Hrdý

Petr Haimann:

ARCHITEKTI V DROBNÉ RELIEFNÍ PLASTICE. ČFVU Brno spolu se Svatem českých architektů a ČNS - pobočka Medaile, Brno 1987, nestr. (80 str.), 59 vyobr. medailí.

Drobná publikace, koncipovaná jako soupisový katalog medailí a plaket, se týká jen architektů, kteří působili v našich zemích a je opřen prakticky o čs. medailérskou tvorbu. Je tedy obsah užší než napovídá název, což je jen ku prospěchu tohoto záslužného dílka. Celkem je zachyceno 32 architektů, včetně historických osobností z údobí gotického a barokního stavitelství. Však také nejvíce záznamů nalézáme na paměť Petra Parléře, což souviselo se soutěží na pamětní stokorunu k 650. výročí jeho narození z roku 1980 (celkem 12 ks). Zájemce o brněnské osobnosti nebo vůbec architekty, kteří působili v Brně nebo na jižní Moravě, zaujmou jistě drobná díla na paměť či počest J.B.Santiniho - Aichla (medaile na obec Křtiny), profesora brněnské techniky Emila Králíka, Antonína Blažka, zasl. umělce Antonína Kuriala, národního umělce Bohuslava Fuchse, národního umělce Jiřího Krohy, L.Miesa van der Rohe - známého autora vily Tugendhat v Brně. Tato informace není samozřejmě vyčerpávající, zájemce jistě najde řadu dalších vztahů k Brnu, Moravě a může také posoudit jak se jednotliví medailéři zhostili náročných portrétních úkolů a příp. zobrazení architektur v drobné plastice. Litovat lze, že publikace není prodejná a je určena pouze pro vnitřní potřebu krajské pobočky Svazu českých architektů.

Hrdý

Ivo Hlobil:

DOBOVÉ HODNOCENÍ A POLITIKUM ITALSKÉ RENESANCE V TOVAČOVĚ.
Umění, 36, 1986, č.2, s.107 - 110.

Autor vyvrací názor některých historiků umění o nutnosti posunu datování tovačovského zámeckého portálu z r. 1492 do dvacátých let 16. století. K článku je připojena fotografie se znamenem Tovačovských a aliančním znakem Elišky z Melic.

J.V.

Jiří Kropáček:

K ZNAČCE ARCHITEKTA J.B.MATHEYE. Umění, 36, 1986, č.2, s.144-150.

Autor popisuje a několika fotografiemi českých architektur osvětluje značku architekta Jeana Baptista Matheye. Po životopisu J.B. Matheye vysvětluje prvořadý význam Matheyovy značky a myšlenku její symboliky. Na s.464 téhož čísla je pak oprava k nadepsanému článku (datum narození J.B. Matheye).

J.V.

Lenka Bobková:

K HISTORICKÝM SOUVISLOSTEM VÝZDOBY HRADU LAUFU. Umění 36, 1986, č.5, s.465 - 466.

Oprava některých historických tvrzení v článku Dobroslavu Menclové i hradu Laufu (Umění 33, 1985, č.4, s.293-315): Historie získání Horní Falce Karlem IV. - označení "Neuböhmen" - drobné chyby ve jménech osob a míst.

J.V.

Vladimír Denkstein:

STŘEDOVĚKÉ GLORIOLY, JEJICH VÝVOJ A VÝZNAM. Umění, 35, 1987, č.3, s.193-218.

Autor se zabývá výtvarnými symboly, které v křesťanské víře spojují božské osoby, svaté a vyvolené. Dokládá vývoj glori-

oly ze starověké mytologie a její dvojí formu, gloriolu a aureolu a připojení světlého symbolu mandorly jako prostředku differenciace.

J. V.

Dagmar Stará:

MÁNESŮV VĚJÍŘ VE SBÍRKÁCH NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE. Umění, 35, 1987, č.5, s. 460-471.

Článek nás seznamuje s malovaným vějířem Josefa Mánesa z historického oddělení Národního muzea v Praze. Na jednom článku vějíře je alianční znak, který autorka upřesnila jako znak Vojtěcha rytíře Lanny a jeho manželky Františky von Bene. Na připojené fotografii vějíře není znak rozeznatelný.

J. V.

Ivo Hlobil:

PŘEMYSLOVEC JAN VOLEK (+ 1351). RODOPISNÉ, HERALDICKÉ A SFRA-GISTICKÉ OTÁZKY. Umění, 35, 1987, č.6, s.478-482.

V souvislosti s některými uměleckohistorickými otázkami poslední doby se autor zabývá osobností olomouckého biskupa, syna krále Václava II., Jana Volka. Uvádí biskupova osobní data a jeho kariéru za Jana Lucemburského a Karla IV. a dotýká se osoby neznámé Volkovy matky. Uvádí možnost příbuzenského vztahu Jana Volka k Štěpánu z Tetína a vyslovuje domněnku o souvislosti přízviska "Volek" se značkovou figurou vola vladyků z Tetína. Věnuje pozornost také správnému určení znaku Jana Volka s odvoláním na heraldické prameny (Zelenka, Louda, Chocholatý aj.). K článku jsou připojeny tři fotografie pečetí Jana Volka; autor vyvrací Zelenkův názor na umístění znaku českého lva na Volkově pečeti; dokládá, že trojznaková pečeť Jana Volka byla motivována snahou zdůraznit nadřazenost znaku českého království nad znakem olomouckého biskupství a osobním znakem biskupa. Pro srovnání jsou ještě připojeny fotografie pečetí Jana Očka z Vlašimi a probošta Jindřicha z Tetína.

J. V.

Jaroslav Kudrnáč:

PIETNÍ PARK - BÝVALÝ HŘBITOV U SV.TROJICE V PÍSKU. Okresní muzeum. Písek 1983, 60 s., foto příloha.

Památníkem města Písku se stal v r. 1974 zrušený městský hřbitov u sv. Trojice. Na rozdíl však od podobných jiných rušení hřbitovů či jejich skupin, jako se např. stává v Brně, zůstal písecký areál s hroby významných osob a s pozoruhodnými náhrobky z hlediska umělecko-historického, zachován.

Význačné hroby byly označeny vysvětlujícími tabulkami, byl zachován původní systém cestiček na hřbitově, náletové dřeviny byly vykáceny a nové ušlechtilé vysazeny. I bývalý hřbitovní kostel u sv. Trojice našel nové využití. Od r. 1982 je z něj koncertní a výstavní síň Okresního muzea v Písku.

V Pietním parku se udržují hroby 88 významných a zasloužilých osob, jejichž seznam a stručné vysvětlení jejich zásluh svrchu uvedená publikace přináší. Dle přiložené mapy si podle čísla můžeme kterýkoliv hrob najít v terénu. Nejvýznamnější náhrobky a stavební památky hřbitova jsou vyobrazeny ve fotopříloze knihy, kde je i několik náhrobníků s heraldickými motivy.

Připomínám, že na tomto hřbitově odpočívá i autor Hradů a zámků, Českomoravské heraldiky a dlouhé řady dalších historických prací - August Sedláček.

Jaroslav Kudrnáč věnoval svou práci své babičce Marii Kabečkové, která ho první seznamovala s dějinami města Písku. Autor se také podrobně těmito dějinami zabývá, jak to vyznívá z první kapitoly (s.7-20), která přináší historii píseckého hřbitova, který vznikl na pozemku bývalého mlýna v 1.pol.16. stol. Kostel, vybudovaný v pozdně gotickém slohu s barokní věží, má mramorový portál se znakem města Písku, pamětním nápisem a letopočtem. Z dalších hodnotných staveb je na hřbitově udržována zvonice z r.1575 a čtyři kapličky. Uvnitř zvonice bylo při úpravě pietního parku umístěno 17 starých kamenných náhrobků a dalších 11 bylo vezděno do obvodních zdí zvonice a opatřeno ochrannými stříškami. Některé z těchto desek jsou v další

části textu stručně popsány a u některých vysvětlena i symbolicky znaků. Soubor tohoto lapidária by stálo za to samostatně publikovat.

Písecký Pietní park svým rázem a úpravou je zatím jediný v Československu a stává se vzorem pro jiná města, která připravují přeměnu nepoužívaných historických hřbitovů v zóny klidu, vyznačujících se architektonickou výsadbou okrasných keřů a stromů a ponecháním hodnotných výtvarných děl bez ohledu na dobu vzniku a autorskou a zřizovací provenienci. Na úpravu hřbitova vynaložil MěNV v Písku 1 320 000 Kčs a další úpravy v r. 1982 si vyžádaly ještě 220 000 Kčs. Domnívám se, že to byly účelně vynaložené peníze. O to smutněji se nám prochází v nejstarších částech brněnského Ústředního hřbitova, který sice nedávno oslavil první stovku let trvání, ovšem některé přenesené náhrobky jsou daleko starší. Ovšem i sto let je historie, které si však zde v Brně asi moc nevážíme - zatím?

Co uvidíme v nejstarší části brněnského hřbitova? Určitě větším nákladem než v Písku zřízené na ploše nejstarší části parkovací vyasfaltované plochy pro vozidla hřbitovní údržby, část zrušených skupin byla velkoplošně zatravněna bez jakékoliv vypovídací hodnoty a historické reminiscence. Pouze některé náhrobky z několika desítek, které stály za zachování, byly převezeny do ostatních částí hřbitova. Sem tam se sice v brněnském tisku objevily námitky odborníků (např. dr. Sedlářová v Brněnském večerníku), ale to bylo jen volání žíznících v poušti. Drtivá většina brněnských historiků byla asi opačného názoru. A tak až někdy v budoucnu se bude i z částí brněnského hřbitova dělat pietní park, třeba v jiné formě než dnes písečtí, bude se ptát řada lidí, kdo v 80. a 90. letech 20. století dopomohl k vymazání nejstarší části brněnského hřbitova. Naštěstí archivní dokumenty bývají dobře uschovány i po staletí. Nestálo za to brněnským, zajet se podívat nejdříve do Písku? Vždyť i historie brněnské "Centrálky", dnes stoleté, bude jednou i dvouset- i třísetletá a to už nebude nikoho zajímat, zda ten člověk náhrobek nechal zbudovat či vytvořit Čech či Němec.

Vilém Walter

František Fiala:

NOVĚ O NAROZENÍ A PŮVODU BOŽENY NĚMCOVÉ. Tvorba č.17/1988.

Konečně se pohnuly ledy v naší literární historii a je chvályhodné, že podněty vycházejí z poznatků našich profesionálních historiků, a ne jak většinou bývá pravdou - od erudovaných amatérů. Dvoustránkový rozhovor otištěný v 17. čísle Tvorby s našimi historičkami dr. Helenou Sobkovou a dr. Dobravou Moldanovou, CSc. přináší částečné výsledky pátrání dr. Sobkové po pravých rodičích naší největší spisovatelky. Ač se tyto pochybnosti ozývají v odborném tisku již více než 100 let, teprve nyní je pochybnostem dán za pravdu a v roli matky se objevuje Dorota Talleyrandová a v roli možného otce kníže Karel Clam-Martinic ze Smečna. Stejnou otázku řeší v současné době i dr. Mir. Ivanov a tak se těšíme na knižní vydání výsledků pátrání, které dr. M. Ivanov vydává v nakladatelství Panoramá a dr. Sobková ve Spolu českých bibliofilů.

V.W.

Milada Berková - Šárka Pelánová:

PÁNI NA MORAVSKÉM KRUMLOVĚ. Vyd. MĚNV Mor.Krumlov 1986, 24 s.

Těžko říci, jaké cesty vedly editora této práce k jejímu vydání tiskem. V doslovu se uvádí, že práce je studentskou odbornou činností dvou studentek druhého ročníku gymnázia v Moravském Krumlově. To, že práce vyhraje nějakou ročníkovou soutěž, není ještě důvodem k jejímu vydávání tiskem a tak jejímu působení na veřejnost a tím samozřejmě vzniklé následné přebírání údajů z ní.

Práce je číselně rozdělena na kapitoly: I.Úvod, II.Páni z Obřan, III.Páni z Lipé (1), IV. Páni z Kravař, V.Páni z Cimburka, VI. Páni z Lipé (2), VII. Páni z Lichtenštejna, VIII. Páni Kinští. Každá kapitola je opět číselně rozčleněna na jednotlivé majitele z toho kterého rodu a o každém majiteli uvádí páry historických údajů a dat, které jsou převzaty z obecné literatury, občas za některou kapitolou ocitované. Doplněk publi-

kace tvoří tři fotografie, u nichž chybějí popisy (poutní mís-
to Floriánek, pamětní deska Theophrastuse Paracelsa a dřevořez
převzatý z Paprockého Zrcadla ..).

Práce se jeví jako podprůměrnou, která snad vynikla mezi
pracemi žáků gymnázia, ale nehodí se už pro další rozšiřování.
Jako dobrý vzor a příklad bych doporučil krumlovským práci Ja-
ny Oppeltové (SOČ 1987), která je otištěna ve Sborníku Vlasti-
vědné Boskovice 1988 (materiál XIII. konference Vlastivědných
kroužků) "Plavební kanál Suchý - Šmelcovna" (okr. Blansko),
kde si všichni mohou vzít příklad, jak má být zpracováno histo-
rické téma žákyní střední školy.

V. Walter

Miroslav Trmač:

OLBRAMKOSTEL - několik pohledů do minulosti obce, část. I. Vyd.
MNV Cítovice spolu s JZD Stráž nad Dyjí, Cítovice 1988, 16 s.

Publikace byla vydána k 450. výročí povýšení obce Olbram-
kostela na městečko. Listinou vydanou v Linci 10. září 1538 po-
výšil císař Ferdinand Olbramkostel na městečko s právem užívat
znak, pečetit zeleným voskem a dalšími výhodami. Listina se
znakem, dodnes dochovaná, je uložena v OA ve Znojmě.

Znak není v publikaci reprodukován, což je škoda, neboť
vlastně k výročí jeho udělení publikace vyšla. Jediné vyobraze-
ní v ní je pečeť Olbrama Schenka, dochovaná na nedatované lis-
tině (kolem roku 1230), uložená v SOA Brno (sign. P 1 b), snad
jednoho ze zakladatelů obce.

V jednotlivých stručných kapitolách autor píše o zeměpis-
ném obrazu obce, o počátcích obce, o znaku městyse, o olbram-
kostelském pivovaru a rybnících, mlýnu, palírně. Další kapito-
ly si všimají zájezdního hostince v obci, stavebních památek,
zemědělství, pověstí atd. Přes stručný rozsah jistě zaujmě zej-
ména rodáky a obyvatele obcí Znojemská.

V. W.

František Verner:

SOUPIΣ CATALOGUS CLERI arcidiecezí pražské a olomoucké, diecezí českobudějovické, královéhradecké, litoměřické a brněnské.

In: Duchovní pastýř, 25, 1986, č.10, s.186 - 193.

Význam soupisu kněží, který vycházel a dosud vychází v našich diecezích, byl již několikrát oceněn jako důležitá pomůcka pro historiky, statistiky, demografy a samozřejmě též pro rodopisce. Některé ročníky přinášejí i znaky a životopisy jednotlivých biskupů. Vernerův soupis uvádí v tabulkách pro jednotlivé dieceze soupis všech vydaných ročníků od založení. U každého ročníku je uvedeno, v které naší důležité státní knihovně je onen ročník k nahlédnutí, čímž se nevylučuje možnost dosahu i v jiných knihovnách (farních a p.). Pro jižní Moravu je důležitý Catalogus cleri dioeceseos brunensis..., který poprvé vyšel r. 1779 a pak celkem v pravidelných údobích ročně až do r. 1920. Za posledních 65 let vyšel pouze 16x a to v letech 1922, 1924, 1926, 1928, 1930, 1932, 1934, 1936, 1938, 1940, 1941, 1942, 1944, 1970, 1975, 1982.

V.W.

Josef Šmerha:

JOSEF ŠUSTA - HOSPODÁŘ A VÝZKUMNÍK. In: Významné osoby v zemědělství (3), Historie a současnost léčivých rostlin. Ed. Prameny a studie sv.28. Vyd. UVTIZ - Zemědělské muzeum Praha 1985, s.157-170.

Článek vzpomíná 150. výročí narození Josefa Šusty (1835-1914), význačného a pokrovkového českého zemědělce, hospodáře a rybníkáře ve službách Schwarzenbergů. Mimo Šustovu odbornou činnost je zde vzpomenut jeho původ a zpřízněné rody Kašparů, Lažanských a Štiků, jejichž příbuznost je v článku genealogicky doložena. Josef Šusta byl otcem význačného historika a profesora KU Josefa Šusty a jeho bratra Václava Šusty, ředitele hlučinského rybářství.

V.W.

František Kouřil:

PŮLHODINKA NAD KRONIKAMI MALÉ HANĚ. In: Sborník přednášek. Velké Opatovice 1987, s.17-24.

Na setkání malohanáckých vlastivědných pracovníků ve Velkých Opatovicích (okr. Blansko) dne 14.11.1987 bylo též vystaveno 36 kronik Národních výborů, JZD, různých spolků, vedených současnými kronikáři. Ze soukromých kronik stála za pozornost třídílná kronika Františka Kopřivy z Malé Rudky (okr. Blansko), jejíž I. díl je věnován historii obce, II. díl uvádí rody a usedlosti v Malé Rudce a III. díl popisuje život a práci v obci. Dále byly k prohlédnutí vystaveny rodinné kroniky Jana Nárožného, Josefa Kozelky, Františka Kouřila, Jana Špačka, Karla Pospíšila a Ely Maršíalkové - všichni z Velkých Opatovic, Františka Vlka a Josefy Kalabusové z Vanovic, Karla Jakubce z Úsobrna, Františka Maršálka z Borotína, Jana Vrbického z Jevíčka a Jana Hublíka z Jaroměřic, vesměs obcí blanenského okresu.

Z uvedeného je vidět koncepčnost a dlouholetá tradice vlastivědné práce ve Velkých Opatovicích. Výsledky této části práce vlastivědných pracovníků a kronikářů zůstanou uchovány pro budoucnost. A mne napadá, která obec, který vlastivědný kroužek u nás se může pochlubit tolika kronikami a kronikáři?

V.W.

Ivan Štarha:

VÝZNAM SPOLKOVÝCH A RODINNÝCH KRONIK. In: Sborník přednášek. Velké Opatovice 1987, s.14-17.

Na setkání malohanáckých vlastivědných pracovníků, konaném dne 14.11.1987 ve Velkých Opatovicích (okr. Blansko), hovořil dr. I. Štarha ze SOA v Brně o smyslu a důležitosti vedení rodinných a spolkových kronik. Na rozdíl od úředních kronik, které téměř výhradně dublují archivní fondy NV nebo jejich podstatné části a jen velmi málo kronikářů vkládá do nich svůj osobní pohled na probíhající události, není rodinný kronikář vázán pře-

depsanou strukturou kroniky, politickými okolnostmi a vzhledem k tomu, že zachycuje události svým pohledem ve vztahu ke svému blízkému okolí, vzniká nám do budoucnosti důležitý a nenahraditelný pramen. Tyto rodinné kroniky by se po delším časovém odstupu měly předat aspoň v kopiích archivům a muzejním institucím. Proto jsou vítány setkání rodinných kronikářů a výstavy kronik, protože každý zde může porovnat výsledek své práce s obdobnými kronikami, poučit se z chyb, z dobrého si vzít příklad, převzít kladné metody práce a pozorování a vytvářet tak nenahraditelný dokument pokud možno co nejvíce objektivní a historicky věrný.

V. W.

Karel Müller:

MALÍŘSKÁ VÝZDOBA ZEMSKÝCH DESK OPAVSKÝCH A KRNOVSKÝCH. In: Vlastivědné listy Severomoravského kraje, 1986, č.1, s.20-22.

Soubor 56 svazků zemských desk knížectví opavského a 18 svazků desk knížectví krnovského SOA v Opavě. Malířská výzdoba na pergamenových obalech: znak nejvyššího komorníka. Od 17. a 18. století také znaky nejvyššího zemského soudího a písáře. Od 1743 v obou deskách totožná výzdoba - sloučení zemských úřadů obou knížectví. Obrázky: znak Jana st. z Vrbna (1543), Albrechta Sedlnického z Choltic (1602), Jana Ondřeje Pina z Friedenthalu (1761).

J. V.

Jiří Martínek:

VÍTACÍ ČÍŠE JÁCHYMOVSKÉ MINCOVNY Z ROKU 1607. In: Numismatické listy, 42, 1987, č.5-6, s.159-161.

Skleněná vítací číše věnovaná jáchymovským mincovním mistrem Centurionem Lengefelderem r. 1607 jáchymovské mincovně. Foto a popis číše. Znak mincmistra Lengefeldera, říšský orel, znaky kurfiřtů, znaky zemí a církevních institucí. Uloženo v karlovarském muzeu.

J. V.

Jan Chaloupka:

SFRAGISTICKÁ SBIRKA HISTORICKO-ARCHEOLOGICKÉHO ODDĚLENÍ MORAVSKÉHO MUZEA V BRNĚ. In: Rodná země. Sborník k 100. výročí Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně k 60. narozeninám PhDr. Vladimíra Nekudy, CSc., Brno 1988, s. 386-396.

Autor již řadu let systematicky zpracovává a postupně publikuje části této významné sfragistické sbírky. Předložená práce je určitou syntézou jeho dosavadních studií a prozrazuje se v ní dokonalá znalost materiálu.

Článek je vlastně charakteristikou dochovaných pečetidel sbírky, která jsou řazena podle jednotlivých okruhů pečetitelek (cechy, města a obce, úřady a instituce) a která autor již podrobně publikoval. Rozšířil přitom svůj zájem i na pečeti šlechtické a církevní, které jsou zmíněny bohužel jen krátce. Cenné je však publikování některých vyobrazení těchto pečetí.

Studie je jistě vitaným doplněním starších Chaloupkových prací, snad jen název měl být volen citlivěji. Čtenář se totiž vlastně nic nedozví o dalších částech sfragistické sbírky Moravského muzea a jistě by bylo vhodné alespoň stručně osvětlit její vznik a vývoj.

Tk

Pavel Horváth:

RODOKMEŇ A OSUDY RODINY ŠTÚROVCOV. Tatran Bratislava, 1988, 192 s., 32 s. čb.příloh.

Jde o doplněné a rozšířené vydání publikace Trenčínského muzea "Trenčín a rodina Štúrovcov" (Trenčín 1983). Autor nejprve podrobně popisuje rodokmen rodiny od Benedikta Štúra, doloženého v Trenčíně pravděpodobně r. 1588, bezpečně r. 1591, a dovádí je prakticky až do současnosti (do r. 1986). Líčí i osudy jednotlivých členů rodu, nakolik se daly z literatury, archivních pramenů a informací žijících členů rodu zjistit, a poměry v místech, kde žili, někdy snad až příliš podrobně (např. dějiny evangelické školy v Trenčíně, kde působil 4 ro-

ky otec Lúdovíta Štúra, na s.15-18). Popisuje i rodokmen matky L'.Štúra, rozené Michalcové, její matky, pocházející ze zemanského rodu Demianů (v obrazové příloze je kreslen znak tohoto rodu), a některých dalších spřízněných rodů. Podrobnější životopisy jsou věnovány otci a sourozencům L'.Štúra a pochopitelně jemu samotnému. Z dalšího výkladu vyplývá, že jeho příbuzným byl i známý slovenský geolog Dionýz Štúr, ale také např. spolupracovník L'.Štúra J.M.Hurban (a tedy i jeho syn - spisovatel S.Hurban-Vajanský), malíř P.M.Bohuň, básník, prozaik a literární vědec Pavel Buncák, básník Andrej Sládkovič, ale také dva významní čeští historici - František Palacký a Václav Chaloupecký.

Naopak rakouští nositelé podobného jména (Stur) jejich příbuznými nebyli. Autor také vykládá původ jména "Štúr" a odvozuje je od stejně znějícího slovenského výrazu označujícího štíra.

Další kapitola obsahuje abecední soupis míst v našich zemích i v cizině, spjatých s pobytom L'.Štúra i jeho příbuzných, včetně popisu pomníků a pamětních desek. Obsah další kapitoly je dán jejím názvem "Štúrové v umělecké literatuře a výtvarném umění". Poslední kapitola je věnována osudům písemných pozůstatků členů rodu. Následuje stručné shrnutí obsahu celé knihy, obrazová příloha, kde jsou portréty členů rodu, fotografie pomníků a pod., a genealogické tabulky, které ovšem zahrnují jen nejdůležitější členy rodu. Kniha uzavírá ruské a německé resumé a jmenný a místní rejstřík. Jeho nevýhodou ovšem je, že ženy jsou řazeny podle příjmení svých manželů (např. Štúrová Anna, rod. Michalcová), aniž by na příslušném místě bylo jejich rodné příjmení s odkazem. Snad vzhledem k tomu, že je kniha určena širší veřejnosti, postrádá přesnou citaci pramenů a literatury, jen v úvodu je vyjmenována literatura, ze které autor čerpal.

Přesto i přes několik dalších menších nedopatření či tiskových chyb (křestní jméno jedné členky rodu, provdané Hurhanové, zní na dvou místech v knize (s.77 a 117) a v rej-

stříku (s.176) "Gustava", na s. 132 "Augusta" a na s.141 "Gustava (Augustína)"; Petr Petrovič-Njegoš, přesněji Petr II. Petrovič-Njegoš (s.122) byl nejen černohorským vlastencem a národním básníkem, ale také a především světským i církevním vládcem Černé Hory; na s.14 datum, které nemohlo nikdy nastat - 29.2.1809 a j.) je kniha významnou prací z oblasti občanské genealogie, knihou, jejíž obdobu či obdobu v českých zemích již dosti dlouho postrádáme.

J. Peterka

Aldo a Matilde di Ricaldone-Revigliasco, Gianfranco:
ARMERISTA DEL SANTUARIO DI S.MARIA DI CREA NEL MONFERRATO.
(Heraldika opatství Santa Marie di Crea v Monferratu). Řím,
Santuario S.Maria di Crea 1983, 584 s. Rec.: Adler 14(28),
1986, č.2, s.53 (Alexy).

255 celostránkových černobílých vyobrazení erbů, které jsou na stěnách opatství (Monferrat, Savojsko, Paleologové, Gonzaga a j.). Popisy erbů, údaje o osobách. Umělecko-historická studie o madoně di Crea ze 14. století.

J. V.

J. F. Huxford:

HONOUR AND ARMS. (Polepšení a erby). Londýn, Regency Press Ltd.1984, 181 s. Rec.: Adler 14/28, 1987, č.5, s.174 (Hartig).

Soupis polepšení znaků, krátká historie důvodů polepšení. Od Richarda Lví srdce přes Plantagenety, Tudorovce, Stuartovce, rod Hannoverský až po rod Windsor.

J. V.

ZPRÁVY

Vladimír Rolinc - Rodopisná dokumentace ve vlastním archivu.

Následující soupis uvádí obce některých farností na Valašsku, ve kterých bylo metodou komplexního identifikačního rozboru provedeno vypracování rodinných listů pro období 16. až 18. století.

Do uvedeného materiálu lze bezplatně nahlédnout v poradní dny autora vždy v první sobotu v měsíci v bydlišti badatele: Olšovec 95, okr.Přerov. Písemné porady se vyloučují.

A.	Rodinné listy (vypracovány v uvedeném období pro všechny rody)	
a)	Farnost Kelč (1662-1785), období 124 let	
1.	Babice okr.Vsetín	VS 222 rodinných listů
2.	Branký	VS 619
3.	Dolní Těšice,Přerov	PR 142
4.	Hor.Těšice	PR 269
5.	Choryně	VS 546
6.	Chor.Lhota	VS 146
7.	Kamenec - dvůr	PR 57
8.	Kelč	VS 2256
9.	Kladeruby	VS 720
10.	Komárovice	VS 349
11.	Kunovice	VS 424
12.	Lapač - dvůr	VS 40
13.	Lazy	VS 62
14.	Loučka u V.M.	VS 394
15.	Lhota u Kelče	VS 164
16.	Nemětice	VS 192
17.	Novosady	PR viz Ústí
18.	Podolí	VS 266
19.	Podhr.Lhota	Kroměříž 470

20.	Police	VS	587
21.	Posvátno (Kelč)	VS	394
22.	Rajnochovice	Kroměříž	173
23.	Rouské	PR	244
24.	Skalička	PR	427
25.	Ústí	PR	388
26.	Zámrsky	PR	204 celkem 9755 rod.listů
b) Farnost Hranice (1625-1754), období 130 let			
27.	Černotín	PR	458
28.	Hluzov	PR	218
29.	Hranice	PR	4102
30.	Zbrašov (Teplice)	PR	207 celkem 5985 rod.listů
c) Farnost Všechnovice (1698-1785), celkem 88 let			
31.	Byškovice	PR	458
32.	Hor. Újezd	PR	566
33.	Komárno	Kroměříž	322
34.	Malhotice	PR	502
35.	Opatovice	PR	458
36.	Osičko	Kroměříž	288
37.	Provodovice	PR	188
38.	Všechnovice	PR	645 celkem 3427 rod.listů
d) Farnost Hustopeče nad Bečvou (1687-1754), období 68 let			
39.	Dub	Nový Jičín	155
40.	Heřmanice	NJ	177
41.	Hustopeče n.B.	PR	703
42.	Hranické Loučky		128
43.	Kunčice	PR	295
44.	Milotice	PR	276
45.	Poruba	PR	174
46.	Špička	PR	474
47.	Vysoká	PR	147 celkem 2526 rod.listů
e) Farnost Bystřice p.Host. (1660-1700), období 41 let			
48.	Rusava okr.Kroměříž		301 celkem 301 rod.listů

f) Farnost Napajedla

49. Žlutava okr. Gottwaldov ve zpracování

g) Farnost Vsetín (1664 až po udaný letopočet)

50. Bystřička	VS	viz Růžďka		
51. Halenkov	VS	do 1692	261	
52. Hošťálková	VS	1784	1328	
53. Hovězí (Husl.)	VS	1693	897	
54. Hrozenkov	VS	1692	342	
55. Jablunka	VS	1784	868	
56. Johanová	VS	1692	210	
57. Jasénka Horní	viz Vsetín			
58. Kateřinice	VS	1784	773	
59. Leskovec	VS	1669	4	
60. Lhota u Vsetína	VS	1692	252	
61. Liptál	VS	1692	429	
62. Mikulůvka	VS	1784	514	
63. Pržno	VS	1784	827	
64. Ratiboř	VS	1784	924	
65. Rokytnice u VS	VS	1693	222	
66. Růžďka (Bystř.)	VS	1784	2010	
67. Seninka	VS	1692	113	
68. Ústí u Vsetína	VS	1692	135	
69. Vsetín	VS	1709	1602	
70. Záděchov	VS	1727	482 celkem 12193	

Celkem k 1.1.1987 ..... 34 187 rod.listů

- B. Jmenný index (farnosti a až d) 3 340 rodů
 Jmenný index (farnosti e až g) 1 780 rodů
- D. Spec.studie rodů: Adámek, Baletka, Fojt, Hýža, Kubis, Karola, Kundratek, Ječmen, Mašlaň, Podmol, Randa, Rolinc, Rolenc, Slimáček, Srkala, Strnadel, Škařupa, Šabrhula, Urbaneč, Vrba, Zámrský a další, vše v návaznosti na podhostýnské Záhoří a Vsetínsko.
- E. KIR a posloupnostní karty na usedlostech pro většinu vykáz. obcí

Výsledky a závěry komplexního identifikačního rozboru (KIR)
 obcí Ratiboř, Pržno, Kateřinice a Mikulůvka, okr. Vsetín - far-
 nost Vsetín 1644-1681 a farnost Pržno 1684-1784.

1644 - 1784	Ratiboř	Pržno	Kateřinice	Mikulůvka	Celkem
Počet rod. listů	1096	827	773	514	3210
Počet příjmení v těchto obcích	348	277	257	191	1073
z toho vykazuje znásobení	215	172	160	128	675
tedy %	61,78	62,09	62,25	67,-	62,90
v I. etapě bez znásobení	133	105	97	63	398

Každý dokončený rozbor (KIR) další sousední obce má automaticky zpětný dopad na základní výsledky rozboru u těchto obcí. Na př.: Obec Ratiboř vykazuje při ukončení základního rozboru 133 příjmení, které nevykazují znásobení. Rozbor sousedních obcí Pržno, Kateřinice a Mikulůvka sníží u obce Ratiboř počet neznásobených příjmení o 30 příjmení, čili znásobení se zvýší z původních 61,78 % na 70,4 %, tedy velmi podstatně.

Rozbory vzdálenějších obcí nemají již tak pronikavý dopad, takže svědomitý odhad % znásobení ve sledované valašské oblasti je limitován hranicí ca 80 %.

Nutno však dle pravdy konstatovat, že na tomto limitu má rozhodující vliv skupina t.zv. mrtvých příjmení, t.j. příjmení převzatých z 1.půle 17. století, které se již dále nevyvíjely a nebyly přitom získány podklady o jejich předeslém vývoji. Vlastních valašských příjmení, které by v období rané genealogie nepodlehly znásobení, je skutečně velmi málo.

Tento prokazatelný fakt v důsledcích znamená, že raná genealogie v prostoru Valašska vytváří další typické specifikum této regionální oblasti.

V.Rolinc

Z heraldických výstav roku 1987.

400. let městského znaku Rumburku.

Okresní museum v Děčíně, pobočka v Rumburku, uspořádalo k výročí udělení městského znaku městu Rumburku v prostorách městského muzea malou heraldickou výstavu. Návštěvníci spatřili opis privilegia císaře Rudolfa II., nejstarší městské pečetě, seznámili se s historií městského znaku a jeho užitím od udělení až po současnost. Spolu s MěNV v Rumburku se podařilo vystavit exponáty, které dokládají oblibu a široké využití městského znaku.

Jeho udělení dosáhlo město dne 17.12.1587, kdy na přímluvu svěho kancléře a rady Jiřího Mehla ze Střelic císař Rudolf II. vystavil městu erbovní privilegium s kresbou znaku, který je v nezměněné podobě užíván dodnes.

Originál privilegia se nám bohužel nedochoval. Z jeho opisu ve staré městské kronice se dovídáme, že byl na privilegiu znak nejen popsán, ale také barevně vyobrazen. Zachovaný opis není přesný. Neuvádí se, zdali poštovní trubky - rohy mají být situovány proti sobě, nebo obě vlevo, nevíme také, jakým směrem má vést šíp. Proto dochází k vyobrazením, která se od sebe liší. Protože byl znak udělen na přímluvu císařského rady a vicekancléře Jiřího Mehla ze Střelic, kterému Rumburk v té době patřil, objevuje se v městském znaku Rumburku labuť se zlatou střelou v zobáku. Tato labuť byla převzata z rodového erbu Mehlů ze Střelic. Dalo by se tedy předpokládat, že vyobrazení obou labutí bude stejné. Opak je pravdou. Mehlova labuť má hlavu vpravo, rumburská vlevo. Šíp z Mehlova znaku je téměř vodorovný, rumburský šíp je vyobrazován různě, ponejvíce šikmo. Jiří Čarek v publikaci Městské znaky uvádí, že šíp prochází zobákem labutě šikmo. V Rudově knize (1970) V. Zajíček chybět kreslí všechny liliove znaku zlaté. Tyto drobné rozporové však nemají vliv na správné užití nynější ustálené podoby znaku.

O výstavě přinesl zprávu okresní týdeník Jiskra dne 18.6. 1987 s černobílou kresbou znaku a krajský deník Průboj - sobot-

ní vydání z 20. - 21.6.1987 s barevným vyobrazením znaku.

Irena Borovcová

Heraldická výstava díla Zdeňka M. Zengra v Dačicích (5.7. až 31.8.1987).

Heraldika se těší v současnosti dobré popularitě projevující se nejen řadou odborných příspěvků z této pomocněvědné disciplíny v téměř každém regionálně vlastivědném sborníku či časopise poslední doby, ale v návaznosti na to je sledován i výtvarný projev heraldiky, jehož jednou možností prezence jsou i heraldické výstavy.

Po Praze a Rumburku dostaly příležitost Dačice, kde v místním muzeu je už heraldika zaběhnutá. Výstava byla svým rozsahem největší a nejdůležitější, a proto jí věnujeme na našich stránkách více místa.

Byla věnována životní umělecké tvorbě našeho předního památkáře a heraldika JUDr. Zdeňka M. Zengera (5.11.1913 - 28.3. r. 1987). Jmenovaný se, bohužel, její vernisáže nedočkal, zemřel v Praze po těžné nemoci koncem března loňského roku.

Zengrovi přátelé, heraldici a sběratelé prof. Pavel Novák, dr. Frant. Křížek, prof. Pavel Palát, ing. Suchomel a ing. Mojmír Chromý se přičinili o to, že výstava s názvem "Heraldika a ex-libris - Zdeněk M. Zenger" přinesla velký, všeobecný a skutečný obraz mnohočetné Zengrovy výtvarné, fotografické, publicistické a památkářské činnosti a poskytla zatím u nás největší prostor Zengrovu dílu, které si přišlo prohlédnout několik desítek stovek návštěvníků a zájemců o heraldiku. A tak vedle jeho originálních a tištěných kreseb jsme viděli řadu jeho uměleckých fotografií našich předních kulturních osobností a Zengrových, nyní většinou již zesnulých, přátel a kolegů. Jím ilustrovaný Blažíčkův Slovník památkové péče, Praha 1962 (s 230 Zengrovými kresbami), se stal inspirací pro pozdější práce Heroutovy, jejichž ilustrátoři R. Mader a Ant. Kryl se zřetelně poučili ze Zengrova výtvarného zpracování názorných a doplňujících kreseb.

Jedna z vitrin byla věnována Zengrovu učitelů a příteli

Břetislavu Štormovi (1907-1960), jehož byl Zenger věrný následník jak ve výtvarné tak i v památkářské práci, zejména v počátcích naší osvobozené vlasti. Mnoho udělal Zenger pro udržení Štormovy rytířské a gotické kresby, která má u nás čím dál tím víc obdivovatelů a sběratelů.

Nejdůležitějším výstavním artefaktem však bylo Zengrovo exlibris, zastoupené jak v originálních, tak v tištěných kresbách. Řada exlibris a novoročenek řady osobnosti a Zengrových přátel začíná u prvního Zengrova listu v r. 1930. Do posledních let života jich vytvořil na 120, většinou v perokresbě, nejvíce v 60. a 70. letech. Největším sběratelem Zengrova díla u nás je prof. Pavel Novák ze Znojma, duchovní otec dačické výstavy, z jehož sbírek bylo vytvořeno jádro výstavy. P. Novák vlastní 110 Zengrových listů a připravuje k vydání soupis jeho díla. Jen tak mne napadá, co se asi stalo nebo stane se Zengrovým soupisem Štormova díla, který měl Zenger pečlivě zpracován, a zde vidím úkol pro jeho následovníky v pobočce Heraldika ČNS, jejíž byl dlouhá léta předsedou. Štormovo dílo a jeho oblíbenost mezi heraldiky si jistě publikaci zaslouží.

Vernisáž výstavy se uskutečnila 5. července 1987 v městském muzeu a galerii v Dačicích za účasti vdovy po umělci paní Libuše Zengrové, Zengrových přátel, členů pobočky Heraldika ČNS v Praze a dačické veřejnosti. Úvodní slovo pronesl organizátor výstavy a neúnavný iniciátor prof. Pavel Novák, který je i autorem katalogu k výstavě vydaného. V něm na 7 stránkách najdeme z pera P. Nováka průvodní text k Zengrově osobnosti, soupis jeho knižních prací, nejdůležitější Zengrovy životní momenty a několik Zengrových kreseb včetně reprodukce exlibris, které Z. M. Zenger pro Pavla Nováka vytvořil. K výstavě byla vydaná i tištěná pozvánka, na níž mi však vadí nevyvážené rozložení textu a volného místa v levé části, kde měl být nějaký Zengrův atribut nebo kresba.

Výstava na sebe poutala značnou pozornost, bylo o ní referováno v tisku a vkusný katalog se ani na každému návštěvníku nedostal. I tak však musíme Městskému muzeu a galerii v Dači-

cích k uskutečnění výstavy jen blahopřát.

Vilém Walter

Zprávy o výstavách doplňujeme informacemi o dalších podobných akcích v roce 1987:

- Výstava genealogů a heraldiků, která představila vlastní výtvarnou a sběratelskou činnost členů Klubu pro českou heraldiku a genealogii, byla přístupna od 10.6. do 15.7.1987 v hale ZK ROH Tesla Strašnice v Praze.
- Obrazové pásmo "Nejstarší pečeti na opavských listinách", rozšířené navíc o vývoj opavského městského znaku připravili pro celou sezónu 1987 pracovníci SOA Opava ve svém ústavu.
- K 10. výročí trvání Klubu genealogů a heraldiků Ostrava se uskutečnila ve dnech 12.1. - 24.1.1988 v prostorách DK ROH Vítkovic výstava, která zájemcům předložila průřez bohatou činností klubu. Kromě základní informace o poslání a náplni práce klubu byly vystaveny fotografie z klubových akcí, ukázky vydaných tiskovin, kroniky a práce heraldických výtvarníků - členů klubu. Podle zápisů v knize návštěv shlédlo výstavu na 2000 zájemců.

red.

Úspěchy mladých heraldiků.

V letošním kole městské přehlídky prací Středoškolské odborné činnosti (SOČ) v oboru 20 (ostatní společenskovědní obory, kam je řazena i heraldika a genealogie), která se konala 14. dubna 1988 v Brně, zvítězil mladý člen našeho GH klubu Tomáš Parma (nar.1971) se svou prací - Heraldické znaky na architektuře hradu Pernštejna (34 str.+ fotopříloha).

Tato práce popisuje heraldické památky předního klenotu naší hradní architektury jak v exteriéru hradu, tak i na vnitřní prohlídkové trase v objektu. Spolu se čtyřmi dalšími pracemi postoupila do krajského kola SOČ. Jmérem vedení klubu upřímně blahopřejeme.

Tomáš Parma tak navázal na úspěch dalšího našeho mladého člena Roberta Keprta (nar. 1968), který svou studií - Objekty zámeckého charakteru na území města Brna - zvítězil v celostátním kole SOČ, které proběhlo v Olomouci v červenci 1985. Keprtova práce na rozdíl od předchozí, která je zaměřena čistě heraldicky, si všimá dvanácti zámeckých objektů na území města Brna (Brněnské Ivanovice, Chrlice, Jehnice, Královo Pole I, II, III, Lišen, Medlánky, Pisárky, Přízřenice, Řečkovice, Staré Brno) a pro úplnost jsou v ní ještě uvedeny další památky (celkem 8), které bývají někdy - omylem - za zámky považovány rovněž. Vesměs se jedná o málo známé objekty, publikačně nezpracované, což ovšem nesnižuje jejich cenu a význam a společně s památkami církevními tvoří nejcennější a dominantní prvky v historické zástavbě brněnských předměstí.

Oba mladí členové GH klubu jsou pravidelnými účastníky členských schůzek a ostatních akcí klubu a v jejich činnosti je vidět i metodická pomoc jejich starších kolegů. O heraldický potěr máme v našem klubu postaráno. Osm členů má rok narození 1963 a výše. Je to skromná, ale snad dobrá základna do budoucnosti, protože zájem o naše obory, jak víme, stoupá s výší věku.

V. Walter

Z Komise pro znaky měst.

Po úmrtí předsedy dr. Jiřího Čarka, tajemníka Karla Nývltá a odchodu některých dalších členů do důchodu, je v nově konstituované Komisi pro znaky měst při Archivní správě MVŽP ČSR mnohem důstojněji zastoupena i Morava. Do komise byl povolán dr. Karel Müller ze Státního oblastního archivu v Opavě, po dohodě s příslušnými vedoucími kateder pak dr. Jiří L. Bílý z právnické fakulty UJEP a doc. dr. Jarmila Krejčíková, CSc. z filozofické fakulty UJEP v Brně. Spolu s předsedou dr. Ivanem Štarhou ze Státního oblastního archivu v Brně, má tak

komise 4 členy z moravských krajů.

Po vydání publikace Jiřího Čárka, Městské znaky v českých zemích, se Komise pro znaky měst zabývala především připomínkami národních výborů i soukromých zájemců k jednotlivým v knize publikovaným městským znakům. Nové znaky byly projednány jen dva.

Plenární zasedání MěstNV Rychvald (okr. Karviná), který se stal městem 1.července 1985, schválilo 11.prosince 1985 následující znak města: "Příčně dělený štít. V horní části, zabírající 2/3 plochy, jsou ve stříbrném poli tři rozvětvené lipové listy (tři místní části města). Dolní třetina je dělena na dva pruhy, z nichž horní je zelený, dolní červený (horlický symbol). Nad prostředním lipovým listem je umístěna červená pěticípá hvězda".

Město Hranice (okr. Cheb) předložilo komisi návrh městského znaku, vycházející ze staré obecní pečeti: modrý štít se zeleným trávníkem, kterým protéká bílý potok, z něhož pije bílý kůň. V horní části štítu umístili Hraničtí 3 zlaté štítky se znaky, které měly symbolizovat 3 připojené obce: Trojmezí (s kladivem v přirozených barvách a stříbrnou podkovou), Studánka (bílá studna s hnědým okovem) a Pastviny (zelený lipový list). Kresba znaku připomínala spíše žánrový obrázek, u znaků připojených obcí šlo o ničím nepodložené novotvary. Komise proto doporučila městu následující úpravu znaku: "Příčně dělený štít, v horním modrém poli stříbrný kůň se skloněnou hlavou, ve spodním zeleném poli kosmý stříbrný vlnitý pruh, znázorňující potok, z něhož kůň pije". Městský národní výbor v Hranicích tento znak přijal.

Městský národní výbor v Nové Roli (okr. Karlovy Vary) zaslal komisi "Zásady MěstNV pro používání znaku města" z 27. listopadu 1984, v nichž bylo mimo jiné zdůrazněno, že květ lípy vyjadřuje sloučení obcí Mezirolí, Děpoltovice, Božíčany a Nová Role. Tyto původně 4 obce symbolizují v lipovém květu 4 plody; v publikaci J.Čárka jsou nakresleny pouze dva. Také grafické ztvárnění porcelánové konvice neodpovídá

přesně tvaru konvice z porcelánového souboru Henriette, jak je tomu ve správném znaku města.

Předseda MNV Vysoké Veselí (okr.Jičín) upozornil, že podle dekretu z r.1908, který je uložen na MNV, není věž ve znaku stříbrná, nýbrž "z přirozených kvádrů", střecha není červená, nýbrž břidlicově šedá, šikmo mřežovaná.

Dr. Miroslav Dostál zaslal komisi separát své recenze Na okraj publikace Městské znaky v českých zemích v Ivančickém zpravodaji, červenec-srpen 1986, v němž upozornil, že znak města na pečeti z r. 1382 nelze považovat za pouhé pečetní znamení, nýbrž že jde o skutečný dodnes platný znak města. V dalším dopise upozornil, že rozhojněný městský znak, použitý na pečeti z r. 1850, byl na razítkách města používán až do roku 1951. Dr. Dostál jej proto (na rozdíl od městského národního výboru, který je v této záležitosti plně kompetentní) považuje za platný znak města.

Komise též vzala na vědomí heraldické ztvárnění znaku městečka Starého Hobzí podle částečně upravené kresby na pečeti z 18. století, i když Staré Hobzí nemá městský národní výbor a podle výkladu našich zákonných norem tedy nemá právo měnit znak.

Vyjádřila se též ke ztvárnění některých dalších městských znaků v Čarkově publikaci. Šlo o znak města Ústí nad Orlicí, města Měděnce (okr.Chomutov), města Rychnova nad Kněžnou a města Karviné. V korespondenci se objevily i další připomínky ke ztvárnění městských znaků v této publikaci.

V časopise Národní výbory otiskl předseda komise příspěvek Ke znakům našich měst, který by měl přispět ke správnému užívání městských znaků. Nepodařilo se však uskutečnit plánované vystoupení o historii a současnosti městských znaků v televizi.

Ivan Štarha

KRONIKA

Jiří Müller - 60 let.

Mezi šedesátníky vstoupil nedávno člen našeho klubu od jeho založení, pan Jiří Müller z Hradce Králové, numismatik, funkcionář, vlastivědný pracovník a autor řady odborných studií v numismatickém tisku.

Jiří Müller se narodil 15. dubna 1927 v Třebovicích (okr. Ústí n.O.), v rodišti svých dávných předků. Rodiče se brzo po jeho narození přestěhovali do Trenčína, kde otec pracoval jako textilní dělník. Počátkem války se rodiče stěhují zpět do východních Čech, a to do Potštajna. Po vychouzení měšťanské školy se Jiří Müller vyučil strojním zámečníkem a kovořemeslu zůstal věrný dodnes.

Od školních let si schovával staré mince, které porůznu našel nebo dostal. To byly základy jeho numismatické sbírky. Začal sledovat činnost ČNS a když byla v Hradci Králové založena pobočka ČNS, vstupuje záhy do jejich řad (1958) a stává se funkcionářem jejího výboru a posléze jednatelem pobočky, jímž je dodnes. Je také jeho dílem, že Zprávy ČNS pobočky v Hradci Králové patří obsahově i graficky k nejlepším numismatickým periodikům jednotlivých poboček ČNS. Od mincí není daleko k heraldice a Jiří Müller chce poznat tajemství a význam znaků na reversu mincí. To ho přivedlo ke studiu heraldické literatury a k členství v heraldických a genealogických sdruženích. Pro svou potřebu si zpracoval heraldickou dokumentaci památek v Hradci Králové. Sám dobře fotografuje a fotografiemi dokumentuje popisné části heraldických objektů, např. v kostele sv. Duha v Hradci Králové. Má též zpracovány všechny heraldické památky po hradeckých biskupech. Snad i tyto práce spatří jednou světlo světa.

Müller znamená česky mlynář a skutečně předkové Jiřího Müllera byli mlynáři v Třebovicích. Nejstarší Müller je v Třebovicích uváděn k r. 1621, kdy Jiřík Mlynarž koupil mlejnec se zahradou po neboštíku Andrlíku Brokssu za sumu 200 kop gr. (grunt č.47). R. 1630, 21. januari koupil tentýž Jíra Mlynarž kus roli, totižto 15 záhonů. R. 1640 Giržik Myller mladší koupil grunt č.47 od svého otce za 300 kop gr. R.1664 Geörg Myller prodal svému synu Urbanovi Müllerovi grunt č.47. Vidíme, jak během 43 let se změnila podoba příjmení, které se postupně poněmčovalo.

Babička jubilantova - Genovefa (15.10.1868 – 16.9.1947) byla rozená rovněž Müllerová a bylo zjištěno, že má společného předka s dědem Jiřího Müllera Severinem Müllerem (22.4.1861 – 9.9.1939) a to v osobě Antona Müllera (22.7.1742 – 30.10.1806), mlynáře v Třebovicích č.p.28, což je původní grunt č.47.

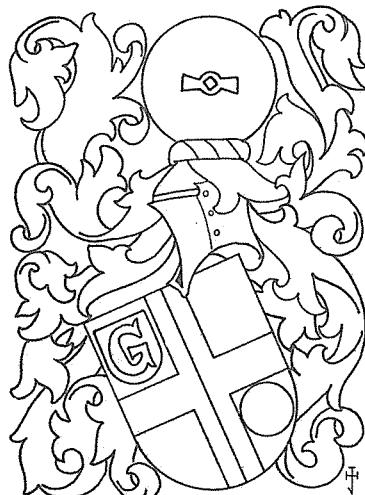
To jsou všechno Müllerové z babičiny strany. Müllerové z otcovy a dědovy strany se zatím ztrácejí u nejstaršího zjištěného předka Tobiáše Müllera (1729-1801), který byl domkařem v Třebovicích č.39, jako i jeho další potomci. Toto číslo 39 se však v minulosti dále nevyskytuje a tak čeká Jiřího Müllera ještě velký kus rodopisné práce.

Jiří Müller užívá svůj osobní znak, který navrhl r.1986 Jiří Hanáček z Brna. (Viz obr.). Ve štitu polceném stříbrno-červeně je heroldský kříž opačných tinktur symbolizující křestního patrona sv. Jiří – kříž sv.Jiří. Kříž je nahoře vpravo provázen modrým štítkem nesoucím zlaté gotické písmeno G, vlevo dole pak zlatým kotoučem. Štítek s "G" označuje město Hradec Králové – bydliště a působiště Jiřího Müllera, zlatý kotouč minci – symbolizující numismatickou zálibu. V klenotu je stříbrný žernov s černou kypřicí – mluvící znamení, ukazující na zaměstnání předků – mlynářů.

Tento znak užívá Jiří Müller na svých novoročních přáníčích (např. 1987), na svých exlibris a naposledy na měděné pamětní medaili, kterou mu věnovali přátelé k jeho šedesátinám.

Medaile je měděná, ražená, o průměru 28 mm, kde na aversu

Jiří Müller

1927 - 1987

ve středovém kruhu o průměru 17 mm jsou plné číslice 60, v opise legendu "Hradec Králové" v horní polovině, v dolní polovině data narození v uspořádání "1927 . 15.duben . 1987". Revers medaile nese už svrchu popsaný osobní znak Jiřího Müllera, který je v pravé části volné plochy medaile doplněn o nápisovou pásku s textem frakturou "Jiří Müller". Medaile je uložena v dokumentačním archivu GH klubu a podle ní je zde popsána.

Jmérem výboru našeho klubu přejeme jubilantovi mnoho zdraví i úspěchů v práci i v záslužném působení v organizační struktuře ČNS.

Vilém Walter

Inzerce:

Hledám a koupím tyto publikace (cenu respektuji):

G.Fridrich, Rukovět křesťanské chronologie, Praha 1934.

T.Bílek, Dějiny koňfiskací v Čechách po r. 1618, Praha 1882.

týž, Reforma katolická v král.Českém po bitvě bělohorské,
Praha 1892.

R.Bačkovský, Bývalá česká šlechta..., Praha 1948.

J.Pilnáček, Staromoravští rodové, Vídeň 1930, Brno 1972.

týž, Rody starého Slezska I.-V., Jílové 1969-1972

týž, Neznámé rody a znaky staré Moravy, Brno 1983.

V.Palivec - V.Elznic, Latinsko-český slovník genealogický,
Jílové 1976.

V.Palivec, Heraldická symbolika, Praha 1978.

I.Horníček, Kniha o rodopisu, Vyškov n.M. 1939.

Sborník příspěvků I.setkání genealogů a heraldiků, Ostrava 1980.

Nabídky a informace přijímá Milan Kordulák, Kozlov 55,
594 51 Křižanov.

Hledám a koupím Erbovní knížku na rok 1940, případně vyměním
za Erbovní knížky jiných ročníků.

Vilém Walter, Jižní nám.11, 619 00 Brno

Obsah:

- Z činnosti klubu .....
- M.Tfmač: Tunklova Lhotice a moravský pomocník
Chodů roku 1693 .....
- E.Knesl: Jankovsko-Tunklovský pitaval aneb příliš
mnoho nápadných náhod .....
- I.Štarha: Rod poslance Antonína Štourače .....
- A.Gála: Učitelská tradice brněnské rodiny
Martina Zháněla .....
- A.B.Král: Poslední heroldi císaře Rudolfa II. ....
- H.Jäger-Sunstenau: Erbovní censoři v Dvorských
kancelářích ve Vídni 1707-1918 .....
- J.Peterka: Rod básníka Františka Halase .....
- Hovory G + H (Doc.RNDr Ludvík Mucha, CSc.) .....
- Heraldický ex libris lexikon (Akademik prof.
RNDr Otakar Borůvka) .....
- Hlídka historické faleristiky .....
- Zprávy o literatuře .....
- Zprávy .....
- Kronika .....

Výběr z prací brněnských heraldiků a genealogů 1989 je součástí časopisu Genealogické a heraldické informace, ročník 1988.

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ INFORMACE

Vydává jako interní tisk pro potřebu členů v nepravidelných
lhůtách Genealogický a heraldický klub při ZK ROH Královopolské
strojírny v Brně, Palackého 78

Odpovědný redaktor: František Špírk

Redakční rada: JUDr. Jiří L. Bílý, Jiří Hanáček, PhDr. Adolf
B. Král, CSc., PhDr. Tomáš Krejčík, PhDr. Ivan
Štarha, Vilém Walter.

Obálka: Petr Tybitancl

Bezplatný odběr vázán na zaplacení ročního členského příspěvku.

Povolenlo č.j. Jm KNV odb.k. 370026788